

Bokprovning på Svenska barnboksinstitutet: En dokumentation

Årgång 2022

#bokprovning

© Svenska barnboksinstitutet (Sbi)
Odengatan 61, 113 22 STOCKHOLM
Tel. 08-54 54 20 50
e-post: info@barnboksinstitutet.se
www.barnboksinstitutet.se
Får citeras om källan anges.
Begreppet Bokprovning är varumärkesskyddat
av Svenska barnboksinstitutet.
ISSN 1652-5566

Sbi SVENSKA
BARNBOKS
INSTITUTET
THE SWEDISH INSTITUTE FOR CHILDREN'S BOOKS

Svenska barnboksinstitutets Bokprovning

Bokprovningen består av öppna föreläsningar för alla intresserade, en utställning med årets barn- och ungdomsböcker samt en dokumentation med statistik och analyser. Begreppet Bokprovning är varumärkesskyddat av Svenska barnboksinstitutet. Bokprovningen genomförs med stöd från Region Stockholm.

En översikt – inget kvalitetsurval

I Bokprovningen går Svenska barnboksinstitutet igenom föregående års utgivning av barn- och ungdomsböcker och presenterar den genom statistik och fördjupningar i bland annat framträdande teman. Bokprovningen är därmed ett slags litteraturhistoria i mikroformat, som enbart tittar på ett enskilt år, men där jämförelser även förekommer bakåt.

I årets Bokprovning ingår de tryckta böcker från 2022 som inkommit till Sbi senast den sista februari 2023. Statistikdelen täcker inte digital utgivning (e-böcker, ljudböcker, appar och annan digital litteratur). Institutet samlar i nuläget inte på denna, men följer utvecklingen inom området och siffror från annan statistik kring digital utgivning finns med i dokumentationens analysdel.

I Bokprovningen görs ingen bedömning av de enskilda böckernas kvalitet. Syftet är i stället att se till **hela** utgivningen och bredden i den. Den som är intresserad av kvalitetsbedömningar hänvisas till dagstidningarnas och andra aktörers kritikerverksamhet samt de enskilda böckerna för egen bedömning.

Litteraturlistan som återfinns i dokumentationen innehåller endast de titlar som nämns i texten och är alltså **inte** en förteckning över samtliga böcker som utkom 2022.

Föreläsningar och utställning

2023 års Bokprovning föreläsningar genomförs digitalt den 19 april 2023. Föreläsningarna filmas även och görs tillgängliga på Sbi play senare under 2023. En utställning med hela utgivningen presenterad utifrån teman och litteraturkategorier visas i institutets bibliotek 19 april–31 maj. All dokumentation publiceras på institutets webbplats och är fritt nedladdningsbar där.

Begreppsförklaring

Svenska barnboksinstitutet använder tio huvudkategorier för att dela in utgivningen. De är:

- Bilderböcker
- Kapitelböcker
- Mellanåldersböcker
- Ungdomsböcker
- Tecknade serier
- Poesi
- Dramatik
- Sångböcker
- Samlingar
- Faktaböcker

Huvudkategorierna har en blandning av genre-, form- och åldersindelning enligt följande:

Bilderböcker vänder sig oftast till barn upp till sex år. Minst hälften av en bilderbok utgörs av bilder, som är jämnt fördelade. Vissa bilderböcker är åldersöverskridande.

Kapitelböcker utgör litteratur för åldern sex till nio år och är oftast rikt illustrerade textböcker.

Mellanåldersböcker vänder sig till barn och ungdomar mellan ungefär nio och tolv år.

Ungdomsböckernas målgrupp börjar vid cirka tolv års ålder och fortsätter upp till vuxenromanerna. Gränsen mellan ungdomsroman och vuxenroman blir allt svårare att dra. De ungdomsböcker som vänder sig till äldre ungdomar har underkategorin Unga vuxna.

Innehåll

Svenska barnboksinstitutets Bokprovning.....	2
En översikt – inget kvalitetsurval.....	2
Föreläsningar och utställning.....	2
Begräppsförklaring.....	2
Sammanfattning.....	5
Bokprovning årgång 2022.....	6
Fortsatt stor utgivning – men ännu färre översättningar.....	6
Bokutgivarna och bokförsäljningen.....	7
Digital utgivning av barn- och ungdomslitteratur 2022.....	8
Illvilliga barn och illviljan omkring dem: Nedslag i barn- och ungdomslitteraturen 2022.....	9
Klimathjältar och miljöbovar: 2022 års ekokritiska barn- och ungdomsböcker ur ett retoriskt perspektiv.....	11
Friluftsliv, jakt och antijakt.....	12
Laget före jaget: Sociala aspekter i böcker om sport och idrott.....	13
A-traktorer och andra motorfordon.....	15
Dator-, tv- och mobilspel.....	15
Superhjältar och superkrafter.....	16
Nordisk mytologi och nordiska väsen.....	17
Krig och flykt.....	18
Översättningar och skildringar från olika delar av världen.....	19
Böcker publicerade på andra språk än svenska i Sverige.....	20
Berättarteknik och form.....	21
Återutgivning.....	22
Genomgång av litteraturkategorier.....	24
Bilderböcker.....	24
Kapitelböcker.....	26
Mellanåldersböcker.....	27
Ungdomsböcker.....	28
Tecknade serier.....	29
Samlingar.....	30
Dramatik, poesi och sångböcker.....	30
Faktaböcker.....	31
Litteraturlista över böcker nämnda i texten.....	33
Barn- och ungdomsböcker.....	33
Teoretisk litteratur.....	41
Svenska barnboksinstitutets statistik.....	42

Utgivningen av barn- och ungdomsböcker	42
Svenska och översatta barn- och ungdomsböcker	44
Översättningar av barn- och ungdomsböcker.....	49
Böcker publicerade på annat språk än svenska	51
Ämnesord.....	60
Bokprovning årgång 2022.....	62
Föreläsare och skribenter.....	63

Sammanfattning

Den sista februari 2023 hade det inkommit 2 183 tryckta barn- och ungdomsböcker till Svenska barnboksinstitutet (Sbi) med 2022 som utgivningsår, vilket innebär en minskning på 21 titlar jämfört med föregående år (knapp 1 procent). Utgivningen var således ungefär lika stor 2022 som året innan.

Bilderböckerna är fortsatt den största kategorin, följt av faktaböckerna. De kategorier som ökade mest i antal under 2022 var faktaböcker, tecknade serier och samlingar. De kategorier som minskade mest var kapitel-, mellanålders- och ungdomsböcker. Bilderboksutgivningen var ungefär lika stor som föregående år. Värt att notera är att det huvudsakligen är kategorier där bilden är framträdande som har ökat i antal, medan mer textbaserade kategorier har minskat. Även om utgivningen minskade i vissa kategorier är den dock fortsatt stor sett ur ett längre perspektiv. Enda undantaget är ungdomsböckerna, som efter en stadig nedgång de senaste sex åren nu är tillbaka på samma nivå som för 20 år sedan.

Hela 68 procent av utgivningen är originalsvensk, vilket innebär att översättningarna är nere på 32 procent av utgivningen. En så liten andel översättningar har inte observerats sedan tidigt 1990-tal då Sbi började ta fram denna statistik, och sannolikt är 2022 det år i hela den svenska barn- och ungdomslitteraturens historia då andelen översättningar har varit som lägst. Översättningarna minskade i antal i alla större kategorier förutom tecknade serier och störst var minskningen bland kapitel- och ungdomsböckerna.

Majoriteten av de barn- och ungdomsböcker som publiceras i Sverige ges ut av reguljära förlag. Den utgivning som har ökat mest procentuellt sett de senaste åren är dock utgivning på hybridförlag. Den fortsatte att öka under 2022 och här återfinns många av debutanterna. De ökade kraftigt i antal under 2021 och antalet debutanter låg fortsatt på en hög nivå 2022.

Generellt för den tryckta utgivningen gäller att förstautgåvorna ökade något, medan återutgivningen fortsatte att minska. På tio år har återutgivningen minskat med en dryg fjärdedel, vilket främst tycks bero på att dessa titlar i allt högre utsträckning ges ut som e-böcker, ljudböcker och via print-on-demand-tjänster, där utgåvorna har en annan livslängd. I praktiken har återutgivningen ökat det senaste decenniet, eftersom mycket av förlagens backlist nu finns tillgänglig digitalt. Sbi har även i år bett litteraturforskaren Ann Steiner att granska utgivningen av digitala barn- och ungdomsböcker inom ramen för Bokprovet. Hon noterar att utgivningen av ljudböcker fortsatte öka under 2022, medan utgivningen av e-böcker minskade kraftigt.

När det gäller böckernas innehåll har Sbi i år bjudit in litteraturforskaren Peter Kostenniemi för att titta närmare på hur illvilliga barn skildras i 2022 års barn- och ungdomsböcker. Hans genomgång visar att det finns åtskilliga illvilliga barn och unga i berättelserna och de utmanar tydligt uppfattningen om barn och unga som i grunden välvilliga.

Dokumentationens tredje gästskribent är Johanna Almqvist, praktikant på Sbi 2022, som har undersökt temana miljö och klimat ur ett retoriskt perspektiv. Hon finner att de ekokritiska barn- och ungdomsböckerna från 2022 vill förena social och ekologisk hållbarhet genom att propagera för en hållbar livsstil och större solidaritet.

Barn- och ungdomslitteratur i Sverige kännetecknas fortsatt av en stark samtidsorientering. De teman som har varit framträdande i utgivningen visar att författarna vill skildra fenomen i samtiden och samtidigt hitta sådant att skriva om som intresserar unga läsare. 2022 var det bland annat idrott och sport, motorer och EPA-traktorer, datorspel, krig, superhjältar, nordisk mytologi, friluftsliv och jakt. Utöver fördjupningar i dessa teman innehåller dokumentationen ett övergripande avsnitt om utgivningens storlek, utgivarna och försäljningen av barn- och ungdomsböcker, översättningar och skildringar från olika delar av världen, böcker publicerade på andra språk, berättarteknik och form samt en genomgång av utgivningen kategori för kategori. Detaljerade siffror över den tryckta utgivningen presenteras i statistikbilagan, medan översiktliga siffror över den digitala utgivningen presenteras i Ann Steiners avsnitt.

Bokprovning årgång 2022

Fortsatt stor utgivning – men ännu färre översättningar

Den sista februari 2023 hade det inkommit 2 183 tryckta barn- och ungdomsböcker till Svenska barnboksinstitutet (Sbi) med 2022 som utgivningsår, vilket innebär en minskning på 21 titlar jämfört med föregående år (knappt 1 procent). Utgivningen var således ungefär lika stor 2022 som året innan.

Bilderböckerna är fortsatt den största kategorin, följt av faktaböckerna. De kategorier som ökade mest i antal under 2022 var faktaböcker, tecknade serier och samlingar. De kategorier som minskade mest var kapitel-, mellanålders- och ungdomsböcker. Bilderboksutgivningen var ungefär lika stor som föregående år. Värt att notera är att det huvudsakligen är kategorier där bilden är framträdande som har ökat i antal, medan mer textbaserade kategorier har minskat.

Även om utgivningen minskade i vissa kategorier är den dock fortsatt stor sett ur ett längre perspektiv. Enda undantaget är ungdomsböckerna, som efter en stadig nedgång de senaste sex åren nu är tillbaka på samma nivå som för 20 år sedan. Det är den översatta ungdomslitteraturen som har minskat och detta beror enligt förlagen själva på bristande lönsamhet, bland annat till följd av att ungdomar köper och läser engelska böcker på originalspråk och att översättningskostnaderna därmed inte kan räknas hem. Framför allt är det återutgivna översatta ungdomsböcker som har minskat i antal, från 32 titlar 2021 till endast 6 titlar 2022, men även utgivningen av förstagångsutgivna översatta titlar minskade, från 27 titlar 2021 till 21 titlar 2022. Totalt sett halverades utgivningen av översatta ungdomsböcker jämfört med föregående år (se vidare avsnittet Ungdomsböcker).

Utvecklingen mot en alltmer originalsvensk utgivning och ett minskat antal översättningar gäller inte bara ungdomsbokskategorin. Hela 68 procent av den tryckta barn- och ungdomsboksutgivningen 2022 är originalsvensk, vilket innebär att översättningarna är nere på 32 procent av utgivningen totalt sett. En så liten andel översättningar har inte observerats sedan tidigt 1990-tal då Sbi började ta fram denna statistik, och sannolikt är nu 2022 det år i hela den svenska barn- och ungdomslitteraturens historia då andelen översättningar har varit som lägst. Översättningarna minskade i antal i alla större kategorier förutom tecknade serier och förutom ungdomsböckerna var minskningen också stor bland kapitelböckerna (se vidare avsnittet Översättningar och skildringar från olika delar av världen nedan).

Generellt för den tryckta utgivningen gäller att förstautgåvorna ökade något, medan återutgivningen fortsatte att minska. Det var uteslutande den översatta litteraturen som stod för minskningen, medan den originalsvenska återutgivningen tvärtom ökade något. På tio år har återutgivningen minskat med en dryg fjärdedel, vilket med största sannolikhet hänger samman med att förlagen väljer att ge ut sin backlist digitalt i stället för i tryckt form. Eftersom digitala utgåvor har en annan livslängd än tryckta standardutgåvor har återutgivningen av och tillgängligheten till äldre titlar därmed i praktiken ökat det senaste decenniet.

Sbi har i dagsläget inte de tekniska möjligheterna att samla på digital utgivning och inte heller Kungliga biblioteket har någon statistik att tillgå. Branschen är hänvisad till de siffror som tas fram av Svenska Förläggareföreningen, som dock endast täcker medlemsförlagens utgivning, vilket i barn- och ungdomslitteraturens fall motsvarar mindre än hälften av den tryckta utgivningen och en dryg tredjedel av den digitala. Endast fyra av de tio största utgivarna av tryckta barn- och ungdomsböcker finns med i Svenska Förläggareföreningens statistik och endast två av de sex största inom digital utgivning. Sbi har därför även i år bett litteraturforskaren Ann Steiner titta på utvecklingen inom det digitala området för Bokprovningens räkning. Steiner noterar att den digitala utgivningen blir alltmer etablerad på barnboksmarknaden men att originalutgivningen i digitala format fortsatt är liten. Den enda påverkan från den digitala utgivningen på den tryckta som Sbi kan notera är just minskningen av återutgivna tryckta titlar (se vidare avsnittet Digital utgivning av barn- och ungdomslitteratur 2022 och statistikbilagan nedan samt *Förlagsstatistik 2022* 39, 47).

I sin genomgång av den digitala barn- och ungdomsboksutgivningen konstaterar Steiner att ljudböcker fortsatte öka under 2022, medan utgivningen av e-böcker minskade kraftigt. Sbi kontaktade de största utgivarna av digital barn- och ungdomslitteratur för att få en bild av orsakerna till minskningen. Svaren visar att den primära förklaringen verkar vara relaterad just till den digitala backlist-utgivningen. Förlagen har satsat på e-boksutgivning av äldre titlar de senaste åren och börjar nu komma i kapp i det arbetet. Förlagens generella syn på den digitala utgivningen generellt är att den är här för att stanna. Vissa förlag ser fortsatt den tryckta boken som grunden och de digitala formaten som komplement, medan andra vill likställa de olika formaten. Flera pekar på svårigheten att få lönsamhet i den digitala utgivningen samt efterfrågar stabilitet när det gäller format, distribution och ersättningsnivåer.

När det gäller övriga resultat från 2022 års Bokprovningsstatistik kan noteras att engelska fortsatt dominerar som översättningsspråk med 63 procent och att det vid sidan av det fortsatt är de nordiska grannspråken och de större europeiska språken som flest titlar översätts från. Kön fördelningen bland upphovspersonerna har, likt tidigare år, en klar övervikt mot kvinnliga upphovspersoner i alla kategorier förutom tecknade serier. När det gäller huvudpersonernas kön är flickorna fler än pojarna i samtliga kategorier, men här är den kvinnliga dominansen inte lika stark (se vidare avsnittet Översättningar och skildringar från olika delar av världen samt statistikbilagan nedan).

Bokutgivarna och bokförsäljningen

Under 2022 gav 270 olika förlag och andra utgivare, inklusive egenutgivare, ut tryckta barn- och ungdomsböcker i Sverige. 58 av dessa gav ut sex titlar eller fler. Motsvarande siffror 2021 var 264 respektive 54 utgivare. De tio förlag som gav ut flest titlar under 2022 stod för 50 procent av utgivningen, 1 procent mer än året innan. Även om utgivningen är fördelad på många olika utgivare är således en stor del av den koncentrerad till ett fåtal förlag.

Majoriteten av de barn- och ungdomsböcker som publiceras i Sverige ges ut av reguljära förlag, men även exempelvis föreningar, skolor och privatpersoner ger ut böcker. De tre största utgivarna av tryckta barn- och ungdomsböcker 2022 sett till antalet utgivna titlar var, liksom föregående år, Bonnier Carlsen (239 titlar), Tukan (158 titlar) och Rabén & Sjögren (148 titlar). Medan Bonnier Carlsen minskade sin utgivning med 13 procent ökade Tukan sin med 14 procent och blev därmed näst störst utgivare av barn- och ungdomsböcker. I övrigt var det fortsatt främst lättlästförlagen och hybridförlagen som ökade sin utgivning.

De två stora förlagskoncernerna i Sverige, Bonnier Group och Storytel, ökade sin andel av barn- och ungdomsboksutgivningen marginellt under 2022. Bonnierförlagen (Bonnier Carlsen, Bokförlaget Hedvig, Fenix förlag och Bokförlaget Max Ström) stod för 16 procent av utgivningen 2022, medan Storytel-koncernens förlag (Rabén & Sjögren, B. Wahlströms, Brombergs Bokförlag, Lind & Co och Dar al-muna) stod för 12 procent. Flera förlagsfusioner och uppköp skedde under 2022. Alfabet och Lilla Piratförlaget bildade i början av året ett gemensamt ägarbolag. Förlagen drivs dock vidare som separata förlag. Under sommaren förvärvade Lind & Co förlaget Dar-al-Muna som ger ut barn- och ungdomsböcker på arabiska och persiska i Sverige. I praktiken innebär det att förlaget ägs av Storytel-koncernen.

Den utgivning som har ökat mest procentuellt sett de senaste åren är utgivning på så kallade hybridförlag. Dessa förlag driver sin verksamhet utifrån samma principer som ett traditionellt bokförlag, men med en affärsmodell som innebär att upphovspersonen och inte förlaget tar den ekonomiska risken. Upphovspersonen betalar delar av utgivningskostnaderna men får i gengäld i regel högre royalty. Utgivningen på hybridförlag fortsatte att öka under 2022, till 169 titlar från 124 året innan. Det hybridförlag som ger ut flest barn- och ungdomsböcker är Visto förlag, som har mer än fördubblat sin utgivning på två år. I januari 2022 köpte Hoi förlagsgrupp, ett av Nordens största hybridförlag, upp Tallbergs förlag som är nischat på HBTQ+-litteratur. Förlaget drivs vidare som ett imprint till Hoi. På hybridförlagen återfinns många av debutanterna. De ökade kraftigt i antal under 2021 och låg fortsatt på en hög nivå 2022.

Lättlästförlagen Nypon, Hegas, Hedvig och Argasso ökade alla sin utgivning under 2022. Dessa fyra förlag står för merparten av lättlästutgivningen och 12 procent av hela barn- och ungdomsboksutgivningen.

Enligt Svenska Bokhandlareföreningens och Svenska Förläggareföreningens försäljningsstatistik minskade försäljningen av barn- och ungdomslitteraturen i kronor räknat med 5 procent under 2022, men det var ändå det näst bästa försäljningsåret sett till de senaste fem åren. Minskningen gällde alla ålderskategorier förutom 0–3 år och 12–15 år. I den sistnämnda ökade försäljningen med 8,9 procent. Totalt sett fortsatte försäljningen av strömmade böcker att öka, medan försäljningen av tryckta böcker minskade (*Bokförsäljningsstatistiken 2022* 16, 19, 40, 46, 75).

Den mest sålda barn- och ungdomsboken i Sverige 2022 var *Skurkskolan* skriven av den för målgruppen mycket populära humorgruppen IJustWantToBeCool, kända från Youtube. *Skurkskolan* gavs ut som både fysisk och digital bok, till skillnad från gruppens tidigare böcker som enbart har publicerats som ljudboksoriginal. Även den näst mest sålda boken, *I spelmästarens händer* har upphovspersoner som är stora bland barn och unga på Youtube, Tomu och Yumi. Boken skrevs tillsammans med Maria Frensborg och Gustaf Lord. Topp 20-listan för försäljning domineras annars av bokserier. Hela sex titlar ur Camilla Brincks Musse & Helium-serie, som också ursprungligen publicerades som ljudboksoriginal, finns med på listan, liksom tre titlar ur J. K. Rowlings Harry Potter-serie. På listan finns även bland annat en titel ur Elias Våhlunds och Agnes Våhlunds bokserie Handbok för superhjältar och en ur Martin Widmarks och Helena Willis LasseMajas detektivbyrå (*Bokförsäljningsstatistiken 2022* 60).

Digital utgivning av barn- och ungdomslitteratur 2022

Gästsribent: Ann Steiner

Den digitala utgivningen av barn- och ungdomslitteratur, i form av e-böcker och ljudböcker, har blivit en alltmer etablerad och omfattande del av bokmarknaden. Denna utgivning finns fortfarande inte dokumenterad i någon formell och heltäckande förteckning. Svenska Förläggareföreningens statistik redovisar uppgifter från föreningens medlemsförlag men dessa täcker mindre än hälften av utgivningen av barn- och ungdomslitteratur i tryck och en ännu mindre andel av den digitala utgivningen. I Nationalbibliografen registreras digitala böcker i viss mån men utöver att insamlingen är sporadisk finns det en sammanblandning mellan ljud- och talböcker.

Det statistiska underlag som tidigare rapporter i Bokprovningsen använt sig av är den databas som finns att tillgå via internetbokhandeln (se diskussion i Steiner och Berglund).

Tabell 1. Digital utgivning av barn- och ungdomslitteratur till försäljning och strömning för privatkonsumtion i antal titlar utgivna 2020–2022

Utgivningsår	2020	2021	2022
Digitala ljudböcker	1 162	1 225	1 267
E-böcker	1 520	1 797	1 384

Källa: Adlibris

Förutom titlar registrerade i internetbokhandeln finns det digital utgivning producerad specifikt för förskola och skola av ILT Inläsningstjänst samt titlar utgivna för andra bokströmningstjänster. Omfattningen av dessa är svårbedömd men enligt ILT Inläsningstjänst rör det sig om cirka 500 titlar per år (Steiner och Berglund). När det gäller bokströmningstjänster är det främst Storytel som har originalutgivning exklusiv för sin tjänst men det rör sig om ett mindre antal titlar per år. Liksom tidigare år är det fortsatt Camilla Brincks Musse & Helium-serie

och IJustWantToBeCools många titlar som dominerar originalutgivningen och lyssnandet på ljudbokssidan.

Översiktsstatistiken visar på en stabil utgivning av ljudböcker men en kraftig minskning av utgivna e-böcker. En mer detaljerad granskning av de större utgivarna visar på stora variationer mellan förlagen. Några förlag har satsat mer och andra mindre på utgivning av e-böcker. Att enskilda förlag som Saga Egmont får så stort genomslag i statistiken innebär att det kan bli kraftiga fluktuationer mellan enskilda år.

Tabell 2. De största utgivarna av digitala ljudböcker och e-böcker 2021–2022

Förlag	E-bok 2021	E-bok 2022	Ljudbok 2021	Ljudbok 2022
Saga Egmont/Story House Egmont	468	204	250	279
Bonnier Carlsen	131	151	134	129
Nypon förlag	91	110	44	149
Idus förlag	109	126	58	106
Rabén & Sjögren	143	101	134	75
Hegas	119	89	101	84

Den enskilt största utgivaren av digital barn- och ungdomslitteratur var, likt flera tidigare år, Saga Egmont (och dess systerförlag Story House Egmont) som publicerade 279 ljudböcker och 204 e-böcker för barn och unga på svenska, vilket var omkring 20 procent av den samlade utgivningen. Det som dock är anmärkningsvärt är att de närmast halverade sin e-boksutgivning från föregående år. På grund av Saga Egmonts omfattande utgivning får den minskningen genomslag i statistiken som helhet. Två förlag – Nypon och Idus – har kraftigt ökat sin utgivning av ljudböcker och därmed bidragit till ökningen av den samlade ljudboksutgivningen. Idus har dessutom gått från att ha varit en medelstor utgivare till att 2022 vara den fjärde största utgivaren av digital barn- och ungdomslitteratur.

En jämförelse med de största utgivarna av tryckta böcker visar att det till största del är samma förlag som de som ger ut mest digital litteratur. En avsevärd skillnad är att Egmont befinner sig på åttonde plats när det gäller tryckta böcker men att Saga Egmont är den absolut största utgivaren av digital barn- och ungdomslitteratur. Rabén & Sjögren, som är den tredje största utgivaren av tryckta barn- och ungdomsböcker, återfinns i gengäld på femte plats i den digitala utgivningstoppen och har minskat sin utgivning av både e-böcker och ljudböcker.

Anmärkningsvärt är också att några få utgivare av e-böcker och ljudböcker utgör en betydligt större andel av totalen än vad som är fallet när det gäller tryckta böcker. De sex största digitala utgivarna publicerade under 2022 ungefär 56 procent av alla e-böcker och 65 procent av alla ljudböcker. Det kan jämföras med att de sex största utgivarna av tryckta böcker publicerade 842 av 2 173 titlar, det vill säga 39 procent. Den digitala marknaden för barn och unga är således avsevärt mer koncentrerad till några få större förlag och utgivare.

Illvilliga barn och illviljan omkring dem: Nedslag i barn- och ungdomslitteraturen 2022

Gästskribent: Peter Kostenniemi

I flera böcker ur 2022 års utgivning förekommer barn som på olika sätt vill andra illa. Illvilja ligger nära elakhet, ett motiv i barn- och ungdomslitteraturen som uppmärksammas förut i Bokprovningsen. Men om elakhet kan böttna i tanklöshet utgår illvilja från själva intentionen att skada – *viljan* att göra illa. Det för tankarna till ondska, ett motiv som är särskilt laddat i relation till barn. I en av 2022 års faktaböcker för barn och unga, *Skräckikon. Din guide till avgrunden*, beskriver Emma Frey-Skött, Madeleine Bäck och Lena Blixt det onda barnet som ett ”billigt trick” i skräklitteraturen eftersom det så tydligt utmanar en uppfattning om barn och unga som i

grunden välvilliga. Men om ordet ondska har en mytologisk laddning och framför allt pekar i riktning mot skräck och fantasy, rör sig illvilliga barn över genregränserna i 2022 års utgivning av barn- och ungdomslitteratur. Skildringarna av illvilliga barn utmanar normativa föreställningar om barndom samtidigt som de också kommenterar sin samtid på olika sätt.

I Helena Hedlunds kapitelbok *Allt om Kerstin* odeläggs huvudpersonen Kerstins sommarlov av kusinen Bella som kommer på besök och börjar styra över Kerstins och vännen Gunnars tillvaro. Bella manipulerar, utpressar och hotar de andra samtidigt som hon upprepade gånger försätter dem i livsfara. Som ofta är fallet i barnlitteratur ges en bakomliggande förklaring till Bellas beteende: hon känner sig åsidosatt av sin deprimerade mamma. Hedlunds kapitelbok tangerar en mobbnings-skildring, om än utanför skolmiljön, och sådana finns det fler av i 2022 års utgivning. I Kevin Brooks lättlästa ungdomsroman *En farlig vänskap* blir bokens huvudperson Jack vittne till hur den oberäknelige Dean misshandlar en annan elev i skolan. Vi får veta att han som blir misshandlad själv har behandlat andra illa, men Deans attack är provocerad. Efteråt tycker Jack att Dean ser ut som ett oskyldigt barn och händelsen blir upprinnelsen till en ömsint men också destruktiv vänskapsrelation. Även de illvilliga barnen framkallar sympati, men emellanåt problematiseras detta. I Hedlunds bok förstår Kerstin sin kusin, men hon konstaterar att man inte måste tycka om sina släktingar.

Både Hedlunds och Brooks skildringar rör sig inom realismen, men Tiffany D. Jacksons ungdomsbok *Giftig rök* befinner sig på gränsen till det fantastiska. Huvudpersonen Marigold flyttar med sin familj till ett hus i en ny stad. Hon återhämtar sig från ett tidigare drogmissbruk och familjen präglas av slitningar. Huset verkar vara hemsökt och Marigolds lillasyster Piper förefaller stå i nära förbindelse med husets dolda existenser. Piper använder sig snart av sina nya ”vänner” för att manipulera och hota familjen, men i slutändan visar det sig att hon har blivit hemsökelsens redskap, vilket närapå kostar henne livet. Gränsen mellan offer och förövare suddas ut i boken och illviljan emanerar från överallt och sprider sig nästan som den giftiga rök som den svenska titeln alluderar på.

I Petrus Dahlins och Johanna Kristianssons kapitelbok *Tomten* för nybörjarläsare och i Ingunn Aamodts mellanåldersbok *Dockan* beskrivs barn som vill sin familj illa. Båda böckerna kan kategoriseras som rysare och i båda blir det illvilliga barnet själv offer för sina handlingar. Mini i *Tomten* avskyr sin familj och önskar bort dem medan Eva i *Dockan* framför allt riktar sin illvilja mot lillasystemen. Minis önskan slår in när han blir kidnappad och bortförd av den riktiga tomten. Eva får en docka i gåva av sin gammelmormor, men den har övernaturliga egenskaper: det som görs mot dockan görs också mot dess ägare. Eva hatar sin docka och skadar den på alla upptänkliga vis för att sedan själv drabbas av motsvarande skador. Båda texterna kan läsas som moraliska exempel med parodiska övertoner, likt Heinrich Hoffmanns barnboksklassiker *Pelle Snusk* från 1845.

Skildringen av Eva i *Dockan* är en symbolisk gestaltning av ett självskadebeteende där illviljan mot andra bokstavligen slår tillbaka mot henne själv. I Helena Dahlgrens lättlästa bok för mellanåldern, *En perfekt selfie*, förekommer ett liknande självskadebeteende. Huvudpersonen Nora postar selfies på nätet för att få likes, men plötsligt börjar allt annat än perfekta bilder på henne dyka upp. Hon försöker spåra vem det är som har tagit bilderna och postat dem på nätet, bara för att upptäcka att det är hon själv som har gjort det omedvetet. Den som vill Nora illa är Nora själv och boken är på många sätt en kritik av sociala mediars potentiella baksida.

E. P. Ugglas ungdomsroman *Felet med Eden* är en på många sätt typisk dystopi. Boken är den första delen i en planerad bokserie och skildrar en postpandemisk framtid där samhället är hierarkiskt ordnat. Den högsta nivån, Eden, är förbehållen de allra främsta. Hit sänds Ava och blir omgående ett mål för andras illvilja, både barn och vuxnas. I Eden är förmågan att skada andra ett ideal och den som inte klarar det förvisas. Protester möts med förklaringen att Eden är en meritokrati där empati är en icke önskvärd egenskap, utan något som bör utrotas för samhällets bästa. Barnen fostras med illvilja som ett eftersträvanvärt ideal och när ett hopp om något annat introduceras är det inte nödvändigtvis människan som frambär det.

Felet med Eden skildrar en värld där välvilja inte bara är fruktlös utan rent av destruktiv för individen, men på andra håll betonas fortsatt välvilja som norm. Jonas Gardells och Martin Jacobssons bilderbok *Sagan om den lilla gråsparven* utspelas i en trädgård och handlar om fåglar, men den kan lika gärna läsas som en allegorisk gestaltning av mobbning på skolgården. I bilderboken möter vi en talgoxe och en blåmes som inte vill dela med sig av ”sin” trädgård till en gråsparv. I stället förvisas gråsparven till trädgårdens fulaste träd, men när våren kommer blommar trädet och på sensommaren myllrar det av bär. Då är det i stället talgoxen och blåmesen som vill vara med och dela. Bilderbokens budskap går inte att ta fel på, men i slutet ställs frågan till läsaren om gråsparven ska välkomna de andra eller be dem fara och flyga. Frågan rymmer det dubbla läsartilltal som är vanligt i barnlitteratur och för vuxna är frågan kanske snarare vad vi tycker att barnen ska vilja att gråsparven gör. I gränslandet mellan normativa föreställningar om barnet och skildringar som avviker från detta rör sig många av 2022 års barn- och ungdomsböcker. Här finns skildringar av sammanhang där illvilja frodas och stundtals till och med blir norm. Här gestaltas illvilliga barn som vi stundtals förväntas förstå, men ändå kan ha svårt att sympatisera med.

Klimathjältar och miljöbovar: 2022 års ekokritiska barn- och ungdomsböcker ur ett retoriskt perspektiv

Gästskribent: Johanna Almqvist

De senaste tre åren har temana miljö och klimat funnits med som ett stående inslag i Bokprovingen. Årgång 2022 är inget undantag. De ekokritiska barn- och ungdomsböckerna från det gångna året visar på starka tendenser att vilja förena social och ekologisk hållbarhet. Detta gäller samtliga ålderskategorier men temat tar sig olika uttryck beroende på vilken åldersgrupp böckerna riktar sig till. Havet och nedskräpning är fortsatt populära motiv i verk för yngre läsare, medan mellanåldersböckerna präglas av aktivism, naturkatastrofer och klimatförändringar. Gemensamt för nästan alla kategorier är att böckerna har miljöengagerade huvudpersoner i form av aktivister och hjältar.

Ur ett retoriskt perspektiv kan böckerna med miljötema betraktas som svar på ett överhängande problem, klimatkrisen. Bland 2022 års klimatinriktade böcker finns exempel på hur författare och andra avsändare argumenterar i såväl text och bild som omgivande information, genom att ta fasta på barns intressen och förförståelse. Detta sker i synnerhet genom att vänskap används som ett särskilt *topos* (en ”plats” varifrån argument hämtas), att fakta-argument läggs fram ur ett barnperspektiv samt att polariteten godhet-ondska används för att synliggöra klimat- och miljöproblem.

Vänskapsargumentet är starkt i böckerna. I relation till klimatematiken och användandet av barnkaraktärer som miljöhjältar, fungerar vänskapsargumentet som en förstärkning av det underförstådda budskapet att människor måste arbeta tillsammans för klimatet. Men även titeln på faktaboken *Havet är din bästa kompis*, skriven och illustrerad av Lasse Åberg, visar på ett vänskapstopos. Titeln bygger på en underförstådd premiss: eftersom havet är din bästa kompis vill du behandla det väl. I boken upprepas devisen och följs av den retoriska frågan ”och sin bästa kompis måste man ju vara snäll emot, eller hur?”

Precis som tidigare år har 2022 års klimatinriktade böcker två tydliga retoriska syften: att upplysa om klimatsituationen och att uppmana till handling. Vid sidan om Åbergs faktabok finns Nancy Dickmanns lättlästa *Fakta om extremväder* som syftar till att sprida kunskap om olika väderfenomen (konsekvenser av klimatförändringar). I Anna Atterlöfs och Emelie Wiklunds bilderbok *Lillebror bajsar i vattnet* läggs fakta fram genom barnets vetgirighet. Boken belyser övergödningsproblemet genom en fråga-svar-argumentation (barnets frågor leder till mammans förmedlande av kunskap). Klimatdebatten har till stor del handlat om att upplysa, där det mest uppenbara exemplet är Greta Thunberg, ett barn, som sökt öppna ögonen hos vuxna. I sken av denna större situation fungerar boken som ett inlägg i debatten om Sveriges miljömål.

Satt i sin kontext kan användningen av barnperspektiv i sig betraktas som ett argument som riktas till vuxna. I klimatdebatten hänvisas allt som oftast till barnens framtid som ett slags konsekvens-topos: om vi inte gör något nu drabbas de kommande generationerna. Därför blir också paradoxalt nog bilderböckernas tydliga barn tilltal implicit riktat till vuxna, genom att trycka på hur barnen får ståda upp i klimatet efter de vuxnas miljöförstöring.

Havets kalsonger av Camilla Hindborg och Erica Hindborg berättar historien om sjöborren Biggan som tvingas bo i en gammal kalsong eftersom havet är så nedskräpat. I sina möten med andra havsdjur som drabbats av "bostadskrisen" till följd av människornas nedskräpning övertygas Biggan alltmer om att något måste göras. I berättelsen finns en blinkning till den vuxna medläsaren. Engångsgrillen som blivit sjöhästens hem och sjögurkan Rut som är fast i sin ölbuk lämnar läsaren med frågan: vem lämnar sådant skräp efter sig? Även Malin Roca Ahlgrens och Judith Balagueros bilderbok *Naja & Narva* har ett dubbelt tilltal. Budskapet att den enskilda individen kan påverka med små medel riktas till barn genom att karaktären Naja är ett barn som gör skillnad. Hon delar ut flygblad och sätter upp lappar i syfte att skydda narvalarna – eller havsenhörningarna – från människornas fartyg. Men budskapet riktas också till vuxna, som har större möjlighet att påverka.

Om bilderböckerna präglas av en "vardagshjälteretorik" handlar flera böcker för lite äldre barn om superhjältar. Mellanåldersböckerna *Sinus och Malva. Kampen om galaxen* av Catarina Schmidt, *Den osynliga fienden* av Lisa Westerlund och *Ett nytt hopp* av Märten Sandén och Lisa Medin har alla huvudpersoner med superkrafter. Barnen är de som kan rädda klimatet, tack vare sin inneboende vilja att göra gott och genom att agera hjältemodigt och hjälpa varandra. Böckerna ställer därmed ondska (till exempel diktatorn i Schmidts bok) mot godhet (barnen).

Att den föreställda barnläsaren förväntas hantera vuxenvärldens problem och agera solidariskt förstärks i böckernas baksidestexter, förstasidor och omslag. Dessa bidrar till att ge verket en kontext, men referenserna till klimatsituationen fungerar också retoriskt. *Stranden* av Jenny Bjarnar och Love Antell är en bilderbok som riktar sig till en allålderspublik. Texten på dess försättsblad berättar något om bokens materialitet: den är "tryckt på ett av världens mest miljövänliga papper". Detta kan i sig ses som ett etosargument, där ett uttalat miljötank kring själva produktionen syftar till att öka avsändarens trovärdighet. Texterna som omger berättelserna kan således ha ytterligare en retorisk funktion, utöver att leda läsaren in i bokens innehåll.

Genom att ta fasta på barns vetgiriga och godhjärtade natur argumenterar författare och illustratörer 2022 för en hållbar livsstil och större solidaritet. Budskapet går inte att missa – böckerna för yngre barn lyfter explicit frågor som nedskräpning i havet och övergödning, medan mellanåldersböckernas handling kretsar kring hjältar (barn) som ska rädda jorden från överhettning. Satta i sin kontext svarar böckerna på en retorisk situation, en händelse som "tvingat" fram ett yttrande, i det här fallet en specifik typ av litteratur. Liksom i de allra flesta fall när samhällsrelevanta ämnen tas upp i barnlitteraturen går här att urskilja en kritisk blinkning till den vuxna publiken, där budskapet om en pågående klimatkris närmast förstärks av att ha fått barns blick på sig. Den starka betoningen på vänskap speglar kanske också en längtan efter en större solidaritet i vår samtid. Sammantaget förmedlar böckerna att miljöbovarna är hela mänskligheten, men också att hjältarna finns bland nästa generations världsmedborgare.

Friluftsliv, jakt och antijakt

I föregående års Bokprovning konstaterades att friluftsliv fått större utrymme i barn- och ungdomslitteraturen, som en spegling av att många upptäckte den närliggande naturen samt vandrade i skog och fjäll under pandemin. Friluftshintresset tycks hålla i sig. I utgivningen 2022 finns en hel del faktaböcker och skönlitterära berättelser om friluftsliv, naturen och dess invånare.

Små och stora äventyr utspelar sig i skogen. *Stora roliga skogsboken. Aktiviteter för hela året* av Julia Wiberg och Cecilia Heikkilä ger fakta och tips på vad som går att göra i skogen under olika årstider. Småbarnsbilderboken *Vera & Ville på utflykt* av Katarina Ekstedt och Lovisa Blomberg skildrar hur det är att ge sig ut i skogen med gott humör och ryggsäcken full av matsäck, men

sedan komma lite vilse. Även pojken Rote får uppleva skogen och dess invånare i ett äventyr på villovägar nära farfars hus i bilderboken *Rote går vilse* av Kim Vizins Kjellberg och Nora Segerdahl. *Mamma och Liten på sommaräventyr* och *Mamma och Liten på vinteräventyr* är bilderböcker med faktainslag av Moa Wall Kosenius. Sommarboken handlar om fågelskådning. På vintern skidar mamma och Liten till fjälls med hundar för att se renar, vita lämlar och fjällrävar på avstånd.

Även intresset för jakt har fått ett uppsving i Sverige, samtidigt som jakt på varg och lodjur har debatterats på nationell nivå. Svenska Jägarförbundet ökade sitt medlemsantal under 2022 och knappt 6 procent av medlemmarna, cirka 9 000 personer, är barn och unga upp till 25 år. Förbundet upplever ett stort intresse från skolans håll kring natur och jakt och har därför utvecklat lärarhandledningar samt en app om vilda djur, allemansrätt och jakt. I kölvattnet av detta intresse kom 2022 flera barnböcker om jakt och fiske. Trion Jennie Elverstig, Anna Hansson och Filippo Vanzo har skrivit flera lättlästa kapitelböcker med faktainslag om just jakt och fiske. I *På jakt efter bäver* har bävrarna byggt en damm som hotar orsaka översvämning i morfars skog, vilket gör att mamma hämtar geväret. Flickan Siri och farmor jagar fågel med hjälp av hunden Sindy i *På jakt efter gräsand* och syskonen Iris och Otto fiskar och pimplar i *Vi fiskar abborre* och *Vi fiskar röding*.

Rut och älgjakten av Julia Hedström och Hanna Ingvarsson är en bilderbok om femåriga Rut som är med vid jaktlagets samlingsplats under älgjakten. I en positiv skildring av jakten får Rut se hur en skjuten älg hanteras. Hon klappar jakthundar, lär sig djurspår, grillar korv och har roligt. Faktaboken *Vad lurar i vassen? En bok för blivande storfiskare* av Daniel Gunnarsson och Jens Ahlbom är ”en bok för blivande storfiskare” med fakta om gäddor och gäddfiske. Fisketävling hägrar i kapitelboken *Frans fiskar. Gäddhänget* av Emil Maxén sedan morbror Inge invigt Frans i gäddfiskets konst. Frans gör ett eget fiskedrag i slöjden och storfiskarna i tävlingen skrattar åt Frans, men draget ”Bömberi” visar sig fungera bättre än någon trott. Boken innehåller gäddfakta, illustrationer av fiskeredskap, en knutskola och recept på fisknuggets. I kapitelboken *Ett monster i vildmarken* av Mats Wänblad och Pelle Forshed är det dags för familjen Monstersson att prova på friluftsliv med fiske, men fiskelyckan uteblir helt.

Samtidigt anas en motrörelse av antijakt. I Eva Lindströms bilderbok *Jaga inte oss* är två ekorrar och en hare emot den jakt som sker i skogen där de bor. De deltar i möten för att rösta nej till jakten, men hamnar i minoritet. Haren blir skjuten i örat, ekorrarna har svårt att sova om natten och kämpar för att hålla modet uppe, men de vägrar se sig besegrade av jägarna. Bilderboken *Älen Åkes långa resa* av Karin Askerin och Hanna Ingvarsson följer en ål som blir fångad i ett nät men lyckas hugga fiskaren i handen och fly – han vill leva vidare och få ungar innan han dör. Det finns även böcker om kamp för att rädda djur från jakt eller fångenskap, till exempel Jen Marlines och Izzy Burtons kapitelböcker om Max och Sofia som kliver ombord på en segelbåt där de agerar för att rädda djur och natur. I *Rädda sköldpaddorna!* hjälper barnen utrotningshotade sköldpaddor.

Laget före jaget: Sociala aspekter i böcker om sport och idrott

Idrott och sport är vanliga teman i barn- och ungdomslitteraturen och även vanliga inslag i barn och ungdomars vardag. Sport och idrott är delvis synonyma termer som många gånger överlappar varandra. Förenklat kan man säga att idrott kräver fysisk aktivitet medan sport är en tävlingsinriktad aktivitet. Drygt 90 titlar i 2022 års utgivning handlar om sport och idrott och cirka två tredjedelar av dem är skönlitterära, ofta vardagsberättelser där barns idrottande och/eller sportande står i centrum men som även tar upp annat i barns liv. Resterande tredjedel är faktaböcker om sporter, sportstjärnor och tävlingar.

En genomgång av 2022 års böcker visar att fotboll är den klart största idrotten inom barn- och ungdomslitteraturen, vilket speglar hur idrottsintresset ser ut i verkligheten. Hälften av 2022 års böcker handlar om fotboll. Den andra hälften handlar om lagsporter som ishockey, basket och innebandy samt mer individuella sporter som tyngdlyftning, badminton, kampsport, friidrott, motorsport, skateboard och cykling. I många böcker finns utförliga beskrivningar av matcher,

tävlingar och träningar, men de skildrar också i hög utsträckning sociala aspekter av idrottandet, såväl positiva som negativa.

Många böcker knyter an till idrottsrörelsens värdegrund som bland annat tar upp glädje, gemenskap, delaktighet och rent spel. De handlar ofta om det positiva att vara med i ett lag och att det är viktigt att vara en god lagmedlem. I faktaboken *Fotboll & fair play* av Allan Borgvardt är budskapet att det är viktigt att följa regler och visa hänsyn och respekt. Kapitelboken *Vårt lilla landslag – cupen* av Mats Wänblad och Maria Andersson Keussayan handlar om ett fotbollslag som tycker att de har världens bästa tränare som alltid får dem att jobba som ett lag och vars devis är ”Laget före jaget”. Det gör att de också är framgångsrika på fotbollsplanen. Boken är utgiven i samarbete med Svenska Fotbollförbundet. Synen på att laget är viktigt finns också i mellanåldersboken *Charlie Merricks rebeller tar över fotbollsplanen* av Dave Cousins, där budskapet är att det är viktigt att tro på sig själv och sitt lag. Även här förmedlar tränaren att det är viktigare att vara ett lag än att vinna. Också i individuella sporter finns ofta någon form av lag eller klubb som skänker gemenskap. I mellanåldersboken *Vinter cross* av Kim Olin blir motocross-klubben som ett andra hem för Elliot. Han känner sig nöjd med att vara en del av den trots att han brukar vilja ”köra sitt eget race”.

Känslor kan ställa till det i idrottssammanhang. I Anders Blentares mellanåldersbok *Hetast på plan* kommer det en ny spelare till Sanjas fotbollslag, Miranda, som är både snygg och väldigt bra på fotboll. Sanja blir avundsjuk men får samtidigt romantiska känslor för Miranda vilket gör att hon betar sig illa både på och utanför fotbollsplanen. Att vara en dålig förlorare tas upp i kapitelboken *Världens värsta vinnarskallar* av Måns Gahrton och Kristian Eskild Jensen. Fotbollstvillingarna Kim och Konrad är riktigt dåliga förlorare vilket gör att de ofta betar sig illa. Tränaren säger till dem att använda sina vinnarskallar på rätt sätt och när de gör det vinner de till slut matchen.

Det finns också gott om skildringar av konflikter mellan barn och föräldrar. Ofta handlar de om själva sporten, där föräldrarna lägger sig i och försöker styra på ett inte alltid sympatiskt sätt. I mellanåldersboken *Tappa kontrollen* av Andreas Palmaer och Jonas Källberg vill Lionel ägna sig åt att tävla i e-sport men hans föräldrar förbjuder det och kräver att han ska spela fotboll i stället. Devon i mellanåldersboken *BMX i hemlighet* av Jake Maddox spelar basket och är lagets stjärna, men pressen från hans pappa gör att han inte längre tycker att det är lika roligt. Han testar BMX och fastnar för det, men måste göra det i hemlighet eftersom han vet att hans pappa inte skulle tillåta det. I *Tuff fight* av Ingrid Jönsson tränar Aisha karate. När hennes föräldrar förbjuder henne att åka på träningsläger ljuger hon och åker ändå. Samtliga berättelser slutar till barnens fördel, med ökad förståelse från föräldrarna. Budskapet är att ta barns lust och intresse på allvar.

I vissa böcker skildras sociala och ekonomiska skillnader som påverkar i vilken utsträckning barn har möjlighet att idrotta. I kapitelboken *Vilken smash!* av Joakim Persson och Marianne Sund vill Chloe spela badminton men har inte råd med träningsavgiften. Kompisen Nadir tar då initiativ till att samla in pengar vilket får Chloe att känna sig fattig. Mellanåldersboken *Lägg av!* av Ida Björnstad och Marie Oskarsson skildrar ett ishockeylag och även här är kostnader för idrotten ett dilemma. Både utrustning och träningsavgift är dyrt och när hyran för ishallen höjs har flera spelare inte råd att fortsätta träna.

Ett annat hinder är skador som drabbar idrottare. I den biografiska tecknade serien *Sarah Sjöström* av Andreas Palmaer och Valentin Schönbeck får vi följa simstjärnan Sarah Sjöströms uppväxt och karriär och vägen tillbaka från en armbågsskada.

Vissa böcker tar även upp olika typer av sociala normer inom idrotten, till exempel *Målvaktskampen* av Nike Bengtzeliuss och Christian Axelsson. Tove är målvakt i ett ishockeylag där resten av spelarna är killar, vilket många har åsikter om. Tove fyller 13 och börjar själv fundera över sin framtid inom hockeyn och om hon måste byta lag på grund av att hon är tjej. I mellanåldersboken *Fälttävlanslägret* av Eva Gottfridsson ska Ali åka på fälttävlansridläger med sina kompisar Bojan och Kalle men omgivningen är inte så tillåtande mot killarnas intresse. Bojans pappa tycker till exempel att ridning är en tjejsport. Den lättlästa mellanåldersboken *Dani dömer*

domaren av Jesper Tillberg närmar sig frågan om att kvinnliga fotbollsdomare fortfarande är i minoritet. Boken handlar om tonårsflickan Dani som upptäcker att det är minst lika roligt, om inte roligare, att döma som att spela fotboll.

Sammantaget kan sägas att idrott och sport i barn- och ungdomsböckerna 2022 i hög utsträckning har en social funktion. Böckerna vill lära det uppväxande släktet värderingar som att tänka på gruppen före sig själv, och att lust och gemenskap är viktigare än prestation.

A-traktorer och andra motorfordon

Fordon är ett vanligt tema i bilderböcker och faktaböcker för yngre barn, men brukar vara ett mindre vanligt tema i böcker för de lite äldre. De senaste åren har det dock skett ett skifte. A-traktorer och mopedbilar har inte bara blivit ett allt vanligare fenomen på våra vägar, de har även kört in barn- och ungdomslitteraturen. Motorfordon är centrala för handlingen i såväl textbaserad skönlitteratur som i faktaböcker för äldre barn och ungdomar.

Böcker för äldre barn och ungdomar med motorfordon i handlingen utspelar sig ofta på landsbygden, har pojkar som huvudpersoner och hör till lättlästutgivningen. I den lättlästa ungdomsboken *En ny vänskap* av Magnus Ljunggren flyttar Erik från Stockholm till en mindre ort där alla ungdomar kör EPA-traktor och Erik bestämmer sig för att spara ihop till en egen. Boken är första delen i en bokserie med det talande namnet Epa-liv. Ordet ”EPA-traktor” används ofta i böckerna i stället för den numera etablerade termen A-traktor.

Ungdomsboken *Häng i rondellen* av Pär Sahlin handlar om Joar och hans kompisar som kör EPA-traktorer och bland annat leker kurrägömma med dem. I Ann-Charlotte Ekenstens ungdomsbok *Körkortet* vill Anton ta mopedkörkort och slippa vara passagerare i kompisen Hildas A-traktor. När han lyckats och kör runt med sin mopedbil blir han dock stoppad av polisen. Hilda är ett exempel på att det inte bara är pojkar som kör motorfordon i böckerna, Ella i ungdomsboken *Din hand i min* är ett annat. Ella kör fyrhjuling till kaféet där hon och Oliver jobbar. Oliver själv cyklar, men i slutet av boken blir han utmanad på ett EPA-race av Ellas ex-pojkvän.

Motorfordonen lämpar sig förstås också för biljakter och i mellanåldersboken *Motorsågsstölderna* av Johan Anderblad är det tjuvar som ska jagas. Dusty och hans kompis Amir tillbringar alla eftermiddagar i familjens verkstad eller är ute och kör fyrhjuling, men när motorsågar och andra saker börjar försvinna börjar de nysta i vad som har hänt.

Dator-, tv- och mobilspel

Att skriva böcker om spel kan vara ett sätt att locka ovilliga läsare som hellre spelar spel genom att engagera dem i berättelser som knyter an till deras intresse. Författare kan också låna tekniker från datorspel för att engagera sina tänkta mottagare, så kallad spelifiering. I 2022 års utgivning finns exempel både på hur författare använt spelifiering och inspirerats av dator-, tv- och mobilspel. Maria Byqvist och Linda Lagerstrand har till exempel i faktaboken *Slottsdrakens kokbok* använt sig av spelstrategier för att få läsarna att testa bokens recept. Recepten är uppbyggda som ett datorspel med nivåer som blir allt svårare och varje recepts tidsåtgång illustreras av en progressionsmätare. Den som slutför fem recept utlovas en belöning på posten.

En vanlig tematik i böcker om tv- och datorspel är att bokens huvudperson själv på olika sätt hamnar inne i spelet och måste ta sig igenom spelets utmaningar. Ett exempel är mellanåldersboken *Isildurs öga* av Sandra Rath, där huvudpersonen Vincent byter plats med sin avatar. Vincent måste klara spelet, och hans ninja-avatar måste i sin tur hantera vardagsrealismen utan superkrafter utanför spelets värld. I mellanåldersboken *Slukad av spelet* av Benjamin Bird är det Arvid som lockas in i sitt spel och måste ta sig igenom banorna och besegra slutbossen. Ingvar i Malin Lanttos bilderbok *Sagan om Ingvar i Telefania* älskar att spela mobilspel. Hans mamma tycker att han ska gå ut i stället för att spela så han stänger in sig på toaletten. Plötsligt sugns han in i mobilspelet där han slungas mellan fantasivärldar innan han kommer på att han faktiskt saknar världen utanför spelet och lyckas ta sig hem igen.

Flera böcker utspelar sig helt inom en spelvärld, där spelets logik präglar boken. Berättelsen i kapitelboken *Superkaninen räddar världen!* av Thomas Flintham ramar in av ett illustrerat uppslag som visar en handhållen spelkonsol av 1980-talstyp. Sedan fortsätter berättelsen helt enligt ett plattformsspelets logik, med en boss som måste besegras, möjligheter för Superkaninen att skaffa sig extra krafter, och nivåer som han måste ta sig igenom. Illustrationerna är gjorda som pixelkonst vilket påminner om tv-spel från mediets barndom. Ett annat exempel där berättelsen är uppbyggd som ett datorspel är *Guld-bossen* av Shawn Pryor. Här är Gamer en hjälte som måste hitta en uppgradering för att kunna besegra sin fiende Guld-bossen.

En annan tematik i böcker om tv- och datorspel är att spelet i sig hotar att påverka den verkliga världen. Ett exempel utgör de tecknade serierna *GG – livet är ett datorspel lvl 2* och fortsättningen *GG – livet är ett datorspel lvl 3* av Giacomo Masi och Ilaria Gelli. I den förstnämnda måste kompisarna rädda världen innan datorspelet tar över verkligheten. I del tre blir spelet på allvar; om vännerna dör i spelet dör de även i verkligheten. Mellanåldersboken *Vålnaderna på Knektslätten* av Nils Håkanson är den tredje delen i bokserien om spelgillet Skölden och spelet Flatworld. Hela skolan frågar sig vad som har hänt med den försvunna eleven från årskurs sex. Spelgillet Skölden misstänker att försvinnandet har något att göra med Flatworld. Onda krafter är på nytt i rörelse i spelet. Det är upp till Skölden att hindra dem från att ta sig ut i verkligheten.

Böcker om spel handlar inte bara om halsbrytande och livsfarliga äventyr inom och utanför spelen. De spelande barnen och ungdomarna i böckerna träffar nya vänner, lär sig att samarbeta och att lösa konflikter genom sitt spelande. I mellanåldersboken *Emmy levlar. Du kan inte starta om ditt liv* av Helen Harvey får den annars ensamma Emmy plötslig framgång när hon spelar in videor av sitt spelande. Genom spelandet träffar hon nya vänner och får självförtroende att stå upp mot sina mobbare. I mellanåldersboken *UbbeLina. Gamingbruden* av Maria Norrman och Agneta Tubérus är det rullstolsburna UbbeLina som får ett nytt sammanhang när hon upptäcker datorspelens gemenskap och åker på LAN.

Superhjältar och superkrafter

Böcker där en eller flera av de centrala figurerna har superkrafter och/eller är superhjältar har ökat i antal de senaste åren, möjligen som en konsekvens av att superhjältar från exempelvis Marvel-universumet har fått ett uppsving genom filmer och spel. Böckerna handlar ofta om vanliga barn som upptäcker att de har eller får krafter på liknande sätt som Marvels superhjältar en gång fick sina. De nya krafterna stärker barnen, ger dem makt och gör att de kan hantera vardagen på nya sätt. Inte oväntat är superhjältar och superkrafter vanligt förekommande i de tecknade serierna, men de återfinns i både text- och bildbaserade berättelser och i böcker för alla åldrar. 2022 kom till och med en novellsamling skriven av skolelever på temat kraft, *Nyköpings högskolelevers åttologi 2021/2022 Tema. Kraft*, där ”Superkrafter och hjältar” är en egen avdelning med 17 texter.

Många av superhjälteböckerna utspelar sig i en realistisk vardag där huvudpersonen råkar ut för något som för med sig en superkraft. Flera av dem utgör första delen i nya bokserier, vilket innebär att de är ursprungshistorier, så kallade origin stories, som berättar om hur superhjälten fick sin kraft. I mellanåldersboken *Den första striden* av Bjarke Schjødt Larsen och Kristian Eskild Jensen hittar Simon ett bälte som gör honom extremt stark medan Malou i *Ljus mot mörker* av Bjarke Schjødt Larsen och Bodil Bang Heinemeier överlever en explosion i en gruva. När hon vaknar upp kan hon bland annat flyga och skjuta laserstrålar; hon kallar sig själv för ”en levande bomb”. I en annan mellanåldersbok som också har titeln *Den första striden*, skriven av Ömer Oguz, hamnar föräldralösa Sienna hos Madame L i ett stort hus på landet. Där bor redan tre barn och snart visar det sig att de alla har olika krafter som en följd av en kärnkraftsolycka som inträffade när de var bebisar. Sienna måste nu, liksom Simon och Malou, lära sig behärska och använda sina krafter.

Under 2022 kom även nya delar i långlivade bokserier på temat, som *Handbok för superhjältar Del 7 Tillbaka* av Elias Våhlund och Agnes Våhlund, *Zombietomten* av Johannes Pinter och Anna

Nilsson, del nio i bokserien *Monster Monster*, och del fyra och fem i bokserien *Luna och Superkraften*, *Väderbemligheten* samt *Spökmysteriet* av Sören Olsson, Leif Eriksson, Martin Svensson och Andrea Femerstrand.

Sociala aspekter av att ha superkrafter tas upp i flera böcker. I mellanåldersboken *Den brinnande kartan* av Lisa McMann har fem barn olika övernaturliga förmågor. Här betraktas superkrafterna som något avvikande som de styrande vill utplåna. Barnen har vuxit upp på en ö dit deras respektive föräldrar, även de med superkrafter, flydde som efterlysta tjuvar. Som motpol till detta är superkrafter i stället norm i kapitelboken *Kraftlös* av Mattias Andersson. Alla Bellas klasskamrater har utvecklat sina superförmågor, men Bella vet inte vilken kraft hon ska få eller när den kommer, vilket gör henne ledsen. När den nya klasskamraten Astrid försvinner leder Bella sökandet efter henne. Till Bellas stora glädje blir också det avstampet för att hennes superkraft, att kunna tala med djur, äntligen ska visa sig.

En lite ovanlig ingång har ungdomsboken *Defekta superhjältar* av Hans Olsson. Här är det ingen olycka eller slump som ligger bakom superkrafterna. Boken har i stället flera huvudpersoner som själva har köpt och tagit piller för att bli superhjältar. Det visar sig dock att pillren inte fungerar som de ska. Varje superhjältes kraft blir i stället defekt vilket de tvingas hantera.

Till de mer ovanliga superhjältarna hör även förmänskligade ting eller djur, som en flygande potatis i Artur Laperlas bokserie *Super Potato* och en flygande gris i Rob Harrells *När grisar flyger*. *Super Potato* förvandlades i första boken från 2021 från en mänsklig superhjälte till potatis, vilket inte har hindrat honom från att fortsätta bekämpa brottslighet under 2022. I *När grisar flyger* blir grisen Frasse biten av sin kompis som är fladdermus och får därigenom fladdermusegenskaper som att flyga. Frasse blir superhjälte men vill hålla sin identitet hemlig och fortsätta leva ett vanligt liv vid sidan av.

En del böcker handlar inte om superhjältar med övernaturliga krafter utan temat används som ett berättargrepp. Ett sådant exempel är bilderboken *Superhjälteprinsessan* av Emily Joof och Åsa Gilland, en bok om att få vara den man är och att bli sin egen version av en superhjälte.

Bland superhjelteböckerna finns flera som utgår från Marvels universum. Flest handlar om Spindelmannen. I bilderboksserien *Spidey* och hans fantastiska vänner, i bearbetning av Steve Behling och med bilder av Premise Entertainment, får läsaren följa Peter Parker som barn. *Spidey/Peter Parker* och hans vänner måste samarbeta för att besegra brottslingar. En rad superhjältar dyker också upp i böcker om till exempel *Black Panther*, *Ghost-Spider* och *Hulken*.

Tidigare Bokprovningar har tagit upp barn som miljöaktivister. 2022 har det kommit några titlar där barn får superkrafter som de använder för att rädda jorden undan en miljökatastrof (se vidare rubriken *Klimathjältar* och *miljöbovar: 2022 års ekokritiska barn- och ungdomsböcker* ur ett retoriskt perspektiv).

Nordisk mytologi och nordiska väsen

I 2022 års utgivning ser vi ett ökat intresse för att undersöka de nordiska myterna och nordisk folketro. Tendensen ser ut att vara att svenska författare gräver i kulturen där de står och hittar inspiration i gamla svenska och nordiska myter och väsen. Asagudarna och deras värld har de senaste åren också fått en etablerad plats inom populärkulturen, till exempel genom Marvels filmer om superhjälten Thor. Möjligen är detta en bidragande orsak till att fler författare lånar figurer och troper ur den nordiska mytologin till sina berättelser.

I Sara Mauritzons mellanåldersbok *Silvermannen* får Lillo en ny granne, asaguden Tor. Tillsammans med andra asagudar måste de försöka stoppa den mystiska silvermannens skurkaktiga planer. I Martin Olczaks och Anna Slanders kapitelbok *Vargar på T-centralen* är Fenrisulven en av vargarna i titeln. I mellanåldersboken *Frejas svärd* av Elisabeth Östlund kidnappas huvudpersonen Disa av en sekt som försöker frambringa gudinnan Freja. Även diserna ur den nordiska mytologin förekommer i 2022 års utgivning, till exempel i ungdomsboken *Vanadisens hemlighet* av Sophie Olsson, där huvudpersonen disen Gaia har förlorat

minnet och försöker få det åter. I Madeleine Bäckers mellanåldersbok *Disablotet på valborg* tar människorna i Disaberg valborgsfirandet på blodigt allvar.

Bortbytingar förekommer i flera av 2022 års barn- och ungdomsböcker. I mellanåldersboken *De överblivnas armé* av Gustav Tegby finns både inspiration från nordisk mytologi och ett galleri av olika väsen ur nordisk folktro. Berättelsen utspelas i ett alternativt Stockholm där en myling kan vara taxichaufför och ungdomar upptäcker att de bytts bort vid födelsen. I stället för människobarn är de älvor, vättar, vittor och rån. Bortbytingar hittar vi även i till exempel Sanna Juhlins mellanåldersbok *Hemligheterna i Finnedal*, där huvudpersonen visar sig ha blivit bortbytt av trollen som liten. I ungdomsboken *Den ovala pakten* av Annika I. R. Thorén vänds bortbytingstropen och människor stjälar trollens barn i stället för tvärt om.

Fler väsen ur nordisk folktro hittar vi i Magnus Nordins ungdomsbok *Mästaren* där Alex, planerat offer till djävulen, lyckas fly till vättarna i underjorden och få hjälp av det gotländska skogsväsendet Bysen. Bäckahästen, ett monster ur nordisk folktro, dyker upp i kapitelboken med samma namn av Angelica Öhrn och Andrea Femerstrand. Här är det den nya ridskolehästen Loke som visar sig vara en bäckhäst, ute efter att locka upp så många barn som möjligt på sin rygg och därefter dränka dem i forsen. I ungdomsboken *Silvergruvans dotter* av Caroline Degerfeldt får femtonåriga Justine kontakt med den övernaturliga gruvfrun, ett slags rå ur nordisk folktro, efter att ha fallit av sin häst och skadat sig. I mellanåldersboken *Skogens slut*, skriven av Mårten Melin, möter Noah ett skogsrå när han flyr ut i vinterkvällen bort från sin öldrickande pappa. Mötet ger honom mod att be om hjälp med sin hemsituation.

I ungdomsboken *Spåraren* av Johanna Krebs och Alice Johansson förekommer tomtar, vättar, troll och wyvern, en lindorm. Ett väsen besläktat med lindormen, vitormen, jagar campande ungdomar genom skogen i Christin Ljungqvists lättlästa ungdomsbok *Vitormen jagar*.

Krig och flykt

Den svenska barnboksutgivningen speglar ofta aktuella händelser i omvärlden. Efter flyktingkrisen 2015 ökade utgivningen av böcker om krig och flykt snabbt. I 2022 års utgivning skedde åter en viss ökning av böcker om krig, flykt och flyktingar, vilket kan kopplas till dagens oroliga världsläge och kriget i Ukraina. Eftersom produktionstiden för böcker är lång kan det hända att krig och flykt tar än mer plats i 2023 års utgivning, men redan 2022 finns några böcker som handlar specifikt om kriget i Ukraina och flykt från det.

Den ukrainska bilderboken *Maja och hennes vänner* av Larysa Denysenkos och Masha Foyas utgavs redan 2017 i Ukraina. Maja presenterar sina klasskamrater i årskurs fyra. Alla har de olika hemförhållanden och familjekonstellationer. Boken ger en inkluderande syn på vad en familj kan vara och där finns några barn vars liv präglats av krig. Boken tar upp Rysslands annektering av Krim 2014 och 2022 års utgåva har fått ett tillägg om det pågående kriget i Ukraina.

Det pågående kriget skildras även i *Du vet inte vad krig är. En ukrainsk flickas dagbok*, en självbiografisk berättelse i dagboksform med fakta, kartor och mobilfoton av den tolvåriga ukrainska flickan Yeva Skalietska. Tillsammans med sin farmor flyr Yeva till Irland, sedan deras hem bombats sönder och de tillbringat veckor i olika källare i hemstaden Charkiv. Yeva Skalietskass dagboksskrivande uppmärksammades av ett tv-team från Channel 4 som även hjälpte henne under flykten. Väl i Irland blev hon erbjuden att få dagboken utgiven på engelska. En annan berättelse om flykten från kriget i Ukraina är bilderboken *Lillos resa* av Catrin Bertilsson med parallelltext på svenska och ukrainska. Resan till Sverige skildras ur husdjuret kattens perspektiv och boken har en verklig katt som förlaga.

Flyktingbarns liv i Sverige är en annan aspekt av temat. Här skildras barn som flytt från olika krig och dikturer i världen. Annie Hagvall Einarsrud och Hanna Ingvarsson beskriver i kapitelboken *Ett dumt krig i Andrijs land* hur flickan Ella får en ny klasskamrat i pojken Andrij som flytt med familjen från sitt hemland. Lärarens berättelser om krig och Andrijs erfarenheter väcker mycket oro hos Ella samtidigt som Andrij blir hennes vän som hon delar med sig av sin trygga vardag till. Ungdomsboken *Yani* av Nora Khalil är en kollektivroman om vänner på en

högstadieskola i Botkyrka. En av pojkarna, Amir, ska utvisas ensam till Irak efter flera år i Sverige och kompisgänget gör allt de kan för att stoppa det. I mellanåldersboken *Tjuvryttaren* av Cecilia Wedmark är en av huvudpersonerna pojken Amir som flytt från Syrien med sin mamma sedan deras stad bombats och släktingar dött. Han saknar sin häst och söker sig nattetid till ridskolans hagar. Där rider han i smyg på flickan Miras häst. Det leder efter komplikationer till vänskap, men minnen från krig och flykt präglar Amirs vardag. Även i återutgivningen finns flera titlar som handlar om flykt och flyktingar, däribland bilderboken *Åka buss* av Henrik Wallnäs och Matilda Ruta och ungdomsboken *Prinsen av Porte de la Chapelle* av Anneli Drewsen, bearbetad till lättläst av Lina Stoltz.

Murat Nagis bilderbok *En fantastisk tidsresa med räven och Lidya* berättar om flykt och migration ur ett historiskt perspektiv med hjälp av en magisk räv. Den ställer frågan varför människor flyttar eller flyr och finner svaren i klimatförändringar, krig och arbetslöshet. Räven visar flickan Lidya tusen år av ”migrationsäventyr”, från Homo sapiens vandringar till nutida flyktingar från Syrien i en gummijolle på väg över Medelhavet till Grekland. Historiska berättelser om krig är annars något som alltid finns med i utgivningen, inte minst skildringar från andra världskriget. 2022 kom bland annat mellanåldersboken *Veras krig* av Katarina Kuick som handlar om en flickas erfarenheter av belägringen av Leningrad, en svår vardag med matransonering. *Vi var vargar* av Katarina Nannestad handlar om syskon som blir föräldralösa när familjen flyr undan Röda arméns marsch in i Tyskland. Barnen blir så kallade ”wolfskinder”, föräldralösa barn som vid krigsslutet försökte överleva på egen hand i skogen.

Översättningar och skildringar från olika delar av världen

Antalet översatta barn- och ungdomsböcker fortsätter att minska, från 753 titlar 2021 till 696 titlar 2022. Den största minskningen har skett i återutgivningen. Översättningarna står nu för endast 32 procent av utgivningen, vilket innebär att 2022 sannolikt är det år i barn- och ungdomslitteraturens historia där andelen översättningar har varit som lägst (jfr Mählqvist 59; Tellgren 71; Warnqvist 341). År 2010 stod översättningarna för hälften av den totala utgivningen, men andelen har sedan dess minskat, i synnerhet sedan 2017. Som Sbi konstaterade i föregående års Bokprovning angav förlagen då att orsakerna till minskningen bland annat var höga översättningskostnader i relation till intäkterna, en bra tillströmning av kvalitativa svenska manus och ett ökat intresse för originalsvenska titlar hos konsumenterna (se vidare *Bokprovning 2021* 21).

Det språk från vilket flest böcker översattes 2022 var fortsatt engelska, men både antalet och andelen har minskat jämfört med föregående år. 2021 års 466 titlar minskade till 425 titlar 2022, och andelen minskade från 68 till 63 procent. I övrigt görs översättningarna fortsatt främst från de större europeiska språken franska och tyska samt våra nordiska grannspråk danska och norska. 2022 kom det fler titlar översatta från japanska, vilket hänger ihop med förlagens nyvaxnade intresse för att ge ut manga.

Det är fortsatt få titlar som översätts från andra delar av världen än den västerländska, vilket medför att perspektiv och kulturer från andra världsdelar än Europa och Nordamerika inte är särskilt synliga i utgivningen. Den afrikanska kontinenten speglas emellertid i ett antal böcker för olika åldersgrupper. Ett exempel är bilderboken *Dagen allt gick snett* av Véronique Massenot och Stéphane Nicolet. Den skildrar livet i en västafrikansk by där bussen tar barnen till skolan och de vuxna till marknaden. Den dagen solen inte går upp blir allt på tok i en lång orsakskedja som bygemenskapen till slut lyckas vändas till en bra dag. Ett par nya sandaler försvinner i *Yassi får nya skor* av Emelie Nestor och Jenny Sjödin. Kapitelboken utspelar sig i nutida centrala Afrika och skildrar ett byliv där barnen går i skola, leker, hämtar vatten i brunnen och hjälper till att sälja saker på marknaden.

Även afrikanska stadsskildringar finns i utgivningen. Bilderboken *På pappas axlar* av Niki Daly är en vardagsskildring från en storstad i Sydafrika. En pojke berättar om promenaden till skolan som blir olika beroende på vilken familjemedlem som följer honom. Ungdomsboken *Trashland* av Steve Cole handlar om trettonårige Theo som lever vid en soptipp i Ghanas huvudstad Accra och

jobbar med att hitta skrot som går att sälja. Här visas en betydligt mörkare skildring av afrikansk vardag med barnarbete, gäng och fattigdom.

Asien representeras i utgivningen framför allt av bilderböcker, bland annat Baek Heenas *Joni och grottans hemlighet*, en nytolkning av en klassisk koreansk folksaga med dockor fotograferade i traditionella kläder och miljöer. Även i *Tromben* av Mo Yan och Zhu Chengliang skildras en berättelse från förr om en pojke och hans strävsamma farfar som lever på den kinesiska landsbygden. *Äntligen Tét!* av Tam Bui och Mai Ngo skildrar vietnamesiska nyårstraditioner. Ett barn lämnar storstaden på motorcykel med sina föräldrar för att fira nyår hos morföräldrarna på landet. I den japanska bilderboken *Monsteriet* får vi följa tre syskon som har tråkigt hemma i storstadens lägenhet. De kan inte längre gå ut och leka på grund av de många fantasifulla monster som intagit stadens gator. Barnen ger sig ut på en resa i fantasin där kartonger och badkar blir farkoster. Ett undantag från bilderböckerna är Martin Wickramasinghes ungdomsbok *Madol doova*, ursprungligen utgiven 1947, som nu ges ut för första gången på svenska. Boken är översatt från singalesiska och handlar om en pojke som rymmer hemifrån och hamnar på en öde ö.

Från Mellanöstern har det framför allt översatts sagor och även dessa har getts ut som bilderböcker. *Hassan och ghoulen* av Taghreed Najjar och Hassan Manasra bygger på arabisk folktro där ghoulen var ett sagodjur som användes för att skrämja barn från att gå i skogen eller från att uppföra sig illa. *Övåntat besök* av Aylin Azad och Malin Elebring är baserad på en iransk folksaga, men sagans snälla dam bor i en faluröd stuga i björkskog och bjuder på kanelbulle till kaffet.

När det gäller skildringar av minoriteter i Sverige kom 2022 en handfull nya berättelser från Sápmi. *Livia och renarna* av Anna Hansson och Pia Niemi är en lättläst mellanåldersbok med inslag av fakta om renar och renskötsel. Bilderboken *Stina på rymmen* av Anna Nutti Wiandt och Kajsa Nordlund är en vardagsberättelse om en flicka i en samisk familj, med parallelltext på nordsamiska och svenska. Mer sagoaktig ton har bilderboken *Stjärnornas gåva* av Sissel Horndal, ursprungligen skriven på lulesamiska. Med inspiration från samiska myter om liv, skapelse och natur berättas om ett barn som föds om våren efter vinterns mörker.

Böcker publicerade på andra språk än svenska i Sverige

2022 utkom 88 böcker på andra språk än svenska eller med parallelltext på svenska och/eller ett eller flera andra språk. Det var en ökning med några titlar jämfört med 2021 efter att denna utgivning minskade stort mellan 2019 och 2021.

Det språk förutom svenska som det gavs ut flest böcker på 2022 var somaliska med 23 titlar. De somaliska böckerna skildrar ofta somalisk kultur och somaliska erfarenheter. Ungdomsboken *Far duco ama far habaar* av Hassan Boodaaye handlar till exempel om tvångsäktenskap och kulturkrockar mellan stad och landsbygd i Somalia. Bilderboken *Garbasaarta booyo* med text av Idil Ismail och illustrationer av Wenny Stefanie är utgiven med parallellspråk på somaliska och engelska samt somaliska och svenska och handlar om den traditionella sjalen som många somaliska kvinnor bär och vad den kan användas till.

Arabiska har varit det största språket de senaste åren, men minskade med några titlar 2022 till 15 stycken. Bilderboken *Limas röda beta chili* av David Mills och Derek Brazell är utgiven i fem versioner med parallelltext på svenska och arabiska och fyra andra språk. Den handlar om flickan Lima som är hungrig och råkar äta en chili.

Nya flyktingströmmar brukar innebära utgivning av barn- och ungdomsböcker på de aktuella språken. 2022 kom till exempel tre titlar på ukrainska. *Kazkovi svithyny* av Olesja Mamčyč, Julija Turčyna och Tania Goryushina är en diktsamling om eviga teman som vänskap, drömmar och kärlek. Bilderboken *Najkrašči dni roku* av Oksana Luščevs'ka och Tania Goryushina gavs ursprungligen ut i Ukraina 2019 och handlar om ett födelsedagskalas. Det utgavs också en ukrainsk översättning av Henrik Wallnäs och Matilda Rutas *Åka buss (Poizjodka avtobusom)*.

Det gavs också ut åtta titlar på kurdiska, ett språk som annars bara brukar vara representerat med en eller ett par böcker och vissa år inga alls. Ett exempel är *Helbest. Ji bo zarokan* av Haluk Agrîn, en diktsamling med dikter på kurdiska. Bilderboken *Mingea dorintelor/ The wishing ball* av

Sinziana Popescu och Iulia Ignat gavs ut med parallelltext på rumänska och engelska. Den handlar om flickan Maya som hittar en magisk boll som får den hon vill att försvinna. *Flytten till landet annorlunda/Flyttingen till Annerledeslandet* av Ingela Bergmann är en kapitelbok med parallelltext på svenska och norska som tar upp hur det är att flytta till ett annat land. Här konstateras att det finns kulturkrockar även om man bara flyttar från Sverige till Norge.

Nästan hälften av de böcker som är publicerade på andra språk än svenska är översättningar av böcker av svenska etablerade författare. Denna utgivning sker främst på de stora invandrarspråken. Några exempel är mellanåldersboken *Humlan Hanssons hemligheter* av Kristina Sigunsdotter och Ester Eriksson som utkom på arabiska, ungdomsboken *De afghanska sönerna* av Elin Persson som gavs ut på persiska och bilderboken *Ollie letar* av Annika Lundholm Moberg som kom på somaliska.

Utgivningen av böcker på de nationella minoritetsspråken fortsätter att minska. Det största minoritetsspråket var 2022 nordsamiska med tre titlar, följt av romani med två titlar. Delar i Anders Sparrings och Per Gustavssons bokserie om familjen Knyckertz gavs ut både på nordsamiska och romani. *Bockarna Bruse* av Henriette Barkow och Richard Johnson gavs bland annat ut med parallellspråk på svenska och pitesamiska respektive jiddisch. Kapitelboken *Sagan om Valentin. De ofrivilligt åsidosatta* är utgiven med parallelltext på svenska och romani chib.

Berättarteknik och form

Bland de barn och ungdomsböcker som gavs ut i Sverige 2022 experimenterar relativt få med berättarteknik och form. De som gör det återfinns framför allt bland bilderböckerna.

Flera bilderböcker undersöker andra vägar än den raka bläddringen genom boken. I *Skorpan & Smulan* av Linnea Lundborg och Malin Granroth berättas två versioner av samma historia. Boken är en tête-bêche-bok, vilket innebär att den är vändbar och kan läsas från två håll, från ena hållet flickan Skorpan perspektiv och från andra hållet duvan Smulans perspektiv. På bokens mittuppslag möts berättelserna i huvudpersonernas gemensamma uppskattning av donuts. I bilderboken *Bulqash* av Yara Bamieh följer vi när Bulqash vaknar ur sin vinterdvala. I leken med sina vänner kaninerna gör Bulqash en volt och ställer sig upp-och-ned – och därmed blir allt upp-och-ned i boken. Bulqash blir Shaqlub och läsaren får vända på boken för att fortsätta berättelsen. Även Matilda Rutas faktabok *Tiden* behöver läsaren bitvis vända på. Planeten jorden är berättarröst och talar direkt till barnet Alice under en tidsresa från big bang till nutid. Merparten av boken är formgiven som en tidsaxel och i dessa delar ska boken vändas 90 grader för att läsas uppifrån och ner. Emellanåt vänds boken tillbaka för att faktaavsnitt eller berättaren jordglobens mer filosofiska funderingar ska kunna läsas som vanligt från vänster till höger.

Bilderböckerna kan också laborera med boken som fysiskt objekt på andra sätt. Linda Bondestams bilderbok *God morgon rymden* hör ihop med hennes *God natt på jorden* från 2018, där rymdvarelser kikar ner på jorden och ser olika djurs och människors nattningsritualer. I den nya boken är perspektivet omvänt och ett barn blickar från jorden ut mot rymden och dess varelser. Bilderboken är i liggande format och har vissa sidor med stansade hål och vissa som varierar i längd. Att bakomliggande sidor delvis syns kan skapa effekten av en dörr eller förändra innehållet på nästkommande bilduppslag.

Två bilderböcker som jobbar med en begränsad färgskala och samtidigt har färgstarka illustrationer är *Hej, jag heter Folke* av Lars Winnerbäck och Olle Eksell och *Stranden* av Jenny Bjarnar och Love Antell. *Stranden* närstuderar en strand genom korta texter och bilder med ett par färger per bild. Bilderna i *Hej jag heter Folke* är streckteckningar i svart på vitt med någon detalj eller hela bakgrunden i en intensiv färg. Eksell gjorde bilderna till boken, som i original heter *Edward and the Horse*, på 1960-talet. Winnerbäck har skrivit ny, rimmad text till dessa bilder.

Det kommer då och då böcker med blinkningar till kulturella referenser. I två böcker 2022 förekommer till exempel mattan från filmen *The Shining*, detta i bilderboken *En natt på insekshotellet* av Claire Schwartz och kapitelboken *Fabian den förskräcklige* av Jessica Lindholm. I

båda böckerna smygs det omkring i mystiska hotellkorridorer om natten. Mattan skapar här en extra otäck stämning i böckerna – om man som läsare känner igen den.

Några bilderböcker ur 2022 års utgivning utforskar bildberättande utan text eller text som direkt motsätter sig läsning. *När snögubben flyttade in* av Masoud Gharehbaghi är en ordlös bilderbok i vilken en snögubbe flyttar in hos två föräldrar. Kylan sprider sig och snart tar snön över hela hemmet och lägger sig som en mur mellan dem. Först när barnet påminner sina föräldrar om hur nära de brukade vara smälter snön bort. *Boken som absolut inte ville bli läst* av David Sundin gör, liksom hans två tidigare böcker på temat, aktivt motstånd mot sin läsare. Bokstaven R byts ut mot J, varannan rad i texten vänds upp-och-ned, och det blir allt svårare för den tilltänkte vuxne högläsaren att ta sig igenom texten. På den sista sidan gömmer den vuxna boken från barnet för att slippa behöva läsa den igen. “Vi fåj väl se huj det blij med den saken. Stojt lycka till!”, hälsar boken som avslutning.

En del böcker arbetar med multimodalitet utöver bild och text, till exempel ljud och film som kompletterande medier. Danne Attleruds och Urooj Zulfiqars kapitelbok *Urodjurskogen* har en sång efter varje kapitel med tips om att lyssna på sången via Spotify eller Youtube. Elisabet Österlund och Karin Holmström har i bilderboken *Trolläventyret på campingen* QR-koder som leder till olika fåglars läten. Det finns även en QR-kod som leder till en film där trollen åker i väg med en drönare.

Textbaserade böcker som mellanålders- och ungdomsböcker experimenterar i liten utsträckning med berättarteknik och form i 2022 års utgivning. Ett av få undantag är kollektivromanen *Blackout* av Dhonielle Clayton, Tiffany D. Jackson, Nic Stone, Angie Thomas, Ashley Woodfolk och Nicola Yoon. Boken innehåller sex berättelser om en grupp afro-amerikanska ungdomar och hur de upplever ett strömavbrott i New York. Berättelserna är skrivna var för sig av författarna, men vävs på olika sätt ihop.

Aterutgivning

Återutgivningen utgjordes av 206 titlar 2022. Det är en minskning med 14 procent jämfört med föregående år, då 240 titlar gavs ut. Det är framför allt kapitelböckerna och ungdomsböckerna som har minskat i antal. I båda fallen rör det sig om en halvering. Sannolikt är orsaken att äldre titlar numera ofta ges ut i digitalt format i stället för tryckt. Bland ungdomsböckerna är det framför allt de översatta titlarna som står för minskningen.

Återutgivningen består i princip endast av oförändrade nya upplagor och böcker som ges ut i ett annat format men med oförändrat innehåll, som pocketupplagor och Pixiböcker. Tidigare publicerade delar i bokserier som ges ut i samlingsvolym, nyöversättningar och verk som får nya illustrationer ses som återutgivning.

Flera förlag lyfter äldre bilderböcker i bokserier som Klumpe-Dumpe, Ekorrböcker, Kalas-serien samt Klassiker från Bonnier Carlsen. I den sistnämnda utgavs bland andra *Adjö, herr Muffin* av Ulf Nilsson och Anna-Clara Tidholm. Pixiboksutgivningen innehåller också en mycket stor andel återutgivna titlar. Pixiböckerna utgör i själva verket hela 28 procent av återutgivningen.

Vardagsnära berättelser som *Kalaskatastrofen* av Ingelin Angerborn dominerar de återutgivna kapitelböckerna medan det i mellanåldersböckerna förekommer mycket magi, spökböcker, och spänning, som *Spöknät* av Petrus Dahlin. De flesta av ungdomsböckerna är pocketutgåvor av förhållandevis nya titlar. *Jag är ju så jävla easy going* av Jenny Jägerfeld filmatiserades nyligen och kom i samband med det i pocketutgåva.

Liksom tidigare år dominerar välkända barnboksfigurer och kända upphovspersoner återutgivningen 2022. Till exempel återutgavs böcker om George Johanssons och Jens Ahlboms Mulle Meck och Inger Sandbergs och Lasse Sandbergs Lilla spöket Laban. Återkommande upphovspersoner är till exempel Lars Klinting, Ann Forslind, Henning Mankell, Anna-Clara Tidholm och förra årets mottagare av Astrid Lindgren Memorial Award, Eva Lindström.

Några jubilarer finns också i utgivningen. Thomas Svensson firar till exempel 30 år med *Busiga Bebben*. Även återutgivningen av klassikerna *Det susar i säven* av Kenneth Graham och

Ernest H. Shepard och *Pelles nya kläder* av Elsa Beskow kan räknas till jubilarerna, då det var 90 år sedan *Det susar i säven* kom på svenska för första gången och 120 år sedan *Pelles nya kläder* såg dagens ljus. En annan klassiker som återutgavs var *Mio, min Mio* av Astrid Lindgren, i utgåvan med Johan Egerkrans illustrationer.

Genomgång av litteraturkategorier

Bilderböcker

Bilderböcker är med 744 titlar 2022 (740 titlar 2021) fortsatt den största kategorin. Svensk originalutgivning dominerar med hela 72 procent. En fjärdedel av utgivningen består av småbarnsbilderböcker. Dessa ges ofta ut i stadiga och tuggvänliga format och lockar till läsning via flera sinnen genom taktila inslag och mekaniska funktioner.

Husdjur och bondgårdsdjur är vanligt förekommande teman i småbarnsbilderböckerna, liksom i övriga bilderböcker. Persongalleriet består ofta av förmänskligade djur, inte sällan kända figurer från tv och Youtube, som Greta gris, Bluey och hundvalparna i Paw Patrol. Bolibompadraken figurerar i en serie bruksböcker, som *Potträna med Draken* av Arvid Tappert. De små barnen får annars gärna själva huvudrollen i böcker som *Tidigt på morgonen* och *Sent på kvällen* av Lawrence Schimmel och Elinia Braslina. Korta rimmade berättelser skildrar hur barnet vaknar först av alla respektive somnar sist. Rimmad är också Henrik Wallnäs och Erik Svetofts *Ingen fara!*, ett vardagsdrama med tre overallklädda barn i en sandlåda som slutar lyckligt med plåster. Betydligt äldre huvudpersoner är de två farbröderna Thomas och Dartanjang som fått varsin pekbok. Anna Höglund berättar i *Thomas* om alla prylar vi omger oss med och i *Dartanjang sjuk* av Barbro Lindgren och Sara Olausson blir Masarins farfar från Lindgrens klassiska barnböcker ompysslad.

Bilderböckerna för lite större barn tematiserar ofta barns vardagsliv i närmiljön med familjen, kompisar och tillvaron på förskolan. Ibland ger sig huvudpersonerna ut på egna äventyr, som i *Nu cyklar vi* av David Henson, där två barn tar sig runt kvarteret vid mammas cykelaffär och lyckas hantera både punktering och en kedja som hoppar av. Detta är en av många bilderböcker med inslag av fakta, så kallad faction. Av 2022 års bilderböcker är 72 titlar klassificerade som faction, företrädesvis inom ämnesområdena natur, fordon och människokroppen. *Ara stjärnprogrammeraren* av Komal Singh och Ipek Konak är ytterligare ett exempel. Flickan Ara möter experter som lär henne vilka egenskaper som krävs av en bra programmerare.

Åtskilliga bilderböcker för något större barn tematiserar den mänskliga kroppen på olika sätt. Många är skildringar av hur det är att leva med funktionsvariationer av olika slag, exempelvis *På äventyr med Elina* av Amanda Hellberg och Agnes Danielsson där Elina sitter i rullstol. I *Sandslott* av Lisa Hyder och Per Gustavsson är jagberättaren i stället en svårt sjuk flicka i skolåldern. Medveten om att hon kanske inte kommer att leva länge funderar flickan kring att vara vuxen i en vardagsberättelse med öppet slut vars avslutande bildkollage kan tolkas fritt.

Som Sbi har konstaterat i tidigare Bokprovningar är mångfald av olika slag något som svenska bilderbokskonstnärer bejakar i allt fler bilderböcker. Mångfald och identitetsfrågor behandlas också i många titlar 2022, men i de allra flesta fall okommenterat. Några titlar tar uttryckligen upp könsidentitet, som Gro Dahles och Kaia Dahle Nyhus *Ollianna* och *Calvin* av JR Ford, Vanessa Ford och Kayla Harren. Båda handlar om ett barn som känner sig fel i sin könsidentitet och får hjälp av lyhörda närstående vuxna till förändring och namnbyte. Olika familjekonstellationer är temat i *Galet många bonusföräldrar* av Kim Fupz Aakeson och Signe Kjaer och *Regnbågsbebis* av Josefine Engström. I den förstnämnda fyller barnets föräldrar huset med ett helt kollektiv av nya tänkbara bonusföräldrar. I *Allt vi tappar och hittar* av Elin Johansson och Siri Ahmed Backström får läsaren följa två barn i deras jakt på en förlorad sten. De möter en rad personer i närområdet med en mångfald av utseenden och åldrar.

Det finns ett flertal bilderböcker som tar sig an känslor, relationer och svåra frågor. Stora känslor ryms i småbarnsbilderboken *Gusten gråter* av Sara Gimbergsson, där grisen Gusten gråter sig igenom dagen. Stora blåa tårar skvätter i bågar mot vardagstablåer i pastell när saker ständigt går honom emot. Det visar sig bara vara lillebror bebisgris som kan trösta. Fladdermusen Pascaline i *Aldrig i livet!* av Beatrice Alemagna tecknas med lurviga öron och har en aura av lysande rosa som ackompanjerar hennes starka känslor inför skolstarten. I *Lilla molnet* av Emma

Virke och Fumi Koike skildras ett förmänskligt moln och hur dess känslor ger upphov till olika naturfenomen.

Ett relationsdrama om att kunna samsas och vara sig själv i en relation och om konsten att säga nej skildrar Marie Norin och Elisabet Ericson i *Bettan*. Till skillnad från i många andra bilderböcker står här relationen mellan två vuxna i centrum. Den färgstarka Bettan får en ensam och tystlåten huvudperson att leva upp i sitt minimalistiskt inredda hem på landsbygden. Men gradvis tar Bettan och alla hennes saker alltmer plats och energi, tills huvudpersonens integritet tänjts till bristningsgränsen.

Pojken, pappan och björnen av Per Gustavsson tar fantastiken till hjälp för att berätta om en pappa som ska dö. Pojkens pappa förvandlas gradvis till ett träd innan han dör och pojken får vara med om en omtumlande resa. Bilderna i mjuk sepiatönad färgskala växlar mot violett, grönt och brunt utifrån berättelsens känslolägen. I *Kitoko* av Kayo Mpoyi och Linn Grebäck har flickan Kitoko och hennes pappa flyttat så ofta att pappan slutar prata om hoppet och blir sängliggande. Boken är en skildring av social utsatthet och migration där Kitoko väljer att resa inåt, bort från den färgglada lägenheten. *Det som känns förbjudet* av Annica Hedin och Hanna Klinthage avhandlar mer rapsodiskt sådant vi gör lite i hemlighet, eftersom det skulle kunna vara pinsamt eller väcka andras ilska. Det rör sådant som att ljuga, snoka, fuska, smita eller till och med stjäla.

Valåret 2022 gjorde ett visst avtryck bland bilderböckerna. *Rösta på vargen!* av Davide Cali och Magali Clavelet är en slags fabel om en valrörelse där den nya kandidaten, en mycket charmig varg, vinner stort men sedan visar sig vara mindre charmig. *Om jag var statsminister* av Trygve Skaug och Ella Okstad är ett barns fria fantasi om en drömvärld. Barnet ställer även frågan till läsaren: hur skulle världen se ut om du fick bestämma?

Det kom även bilderböcker på temana samhälle, demokrati och gemenskap. *Översvämningen* av Maria Jo Illustrajo handlar om vikten av att samarbeta för att tillsammans lösa de svårigheter som översvämningen orsakar i staden. Här tecknas djuren i svartvitt med undantag för en gul svans som återkommer genom bilduppslagens myller. Ett fält av transparent blå vatten stiger och täcker alltmer av staden – tills den i en utviksbild befinner sig helt under vattenytan. *Azins längtan* av Peimaneh Mollazehi och Lotta Geffenblad skildrar en värld med förmänskligade fåglar där Ugglan har bestämt att ingen får flyga. Azin är en liten barnfågel som gärna vill flyga och utsätter sig för faran att ifrågasätta Ugglans beslut.

Filosofiskt blir det i *Hur vet man att en hund* av Naima Chaboun och Joanna Hellgren, där två barn går runt i staden och resonerar om vad som är vad och varför. *Vad finns?* av Peter Fröberg Idling och Monika Forsberg är en rimmad fantasilek om vad som döljer sig under sandlådans sand, bakom kylskåpet eller vid vägens slut. Bilderna har vimmelbokskaraktär med vindlande tåg, vågor, gångar och melodier som slingrar sig över uppslagen. En av få böcker som behandlar religion är *Men störst av allt* av Kim Fupz Aakeson och Cato Thau-Jensen, en skildring från helvetet där Djävulen är vansinnigt avundsjuk på Gud och hans skapelseberättelse. Figurerna är närmast groteskt skildrade och medvetet oproportionerliga.

I sagoberättelsernas värld bor som vanligt prinsar och prinsessor, troll och häxor. *Två små riddare* av Bjørn F. Rørvik och Alice Lima de Farria är en humoristisk riddarsaga där två små klumpiga riddare ständigt får nymodigheter att förhålla sig till. Prinsessan som ska räddas har i själva verket börjat ett nytt liv på en rockklubb, där också draken har fått en roll som rökmaskin. Klara Nordin Stensö gör en modern nytolkning av H. C. Andersens saga i *Den lilla lilla sjöjungfrun*.

Flera bilderböcker i 2022 års utgivning bejaktar det regionala, till exempel den textlösa småbarnsbilderboken *Här är du* av Jenny Berggren som skildrar miljöer och föremål från Västerbotten. Bland pekböcker om bokstäver, siffror och språk ryms böcker på dialekt, som *Götebosska för små knickedicker* av Sanna Larén, Johan Larén och Ellen Odlöw och *Pekebok för sköna stockholmare* av Rena Ortega. I *Taxelina* av Agneta Engström Svanborg förekommer gutamål och *Den gåtfulla Mörktassen* av Ulrika Lissmyr och Elisabeth Appelftoft Petersson har inslag av transtrandsmål.

Kapitelböcker

Utgivningen av kapitelböcker har minskat med 13 procent, från 378 titlar 2021 till 327 titlar 2022. Såväl svenska original som översatta titlar har minskat i antal, men den originalsvenska utgivningens dominans har stärkts ytterligare. 2022 var hela 80 procent av kapitelböckerna svenska original. Mycket är sig annars likt i böckerna för nybörjarläsarna. Teman kopplade till realistiska berättelser om vardagslivet, skolan och familjerelationer är vanligt förekommande, liksom fantasyberättelser, spökhistorier, skräck och mysterier. Många av kapitelböckerna, oavsett genre, är delar i bokserier.

Lättlästa kapitelböcker har ökat något i antal jämfört med föregående år. Tematiskt speglar de innehållet i övriga kapitelböcker. Det är ett brett spektrum från vardagsliv till skräck och övernaturliga inslag. Tobias Gard kom med två delar i den lättlästa skräckserien *Rysliga resor*, *Visslaren* med illustrationer av Peter Snejbjerg samt *Giftormen* med illustrationer av Peter Snejbjerg och Sofia Almqvist. I bokserien reser familjen Gravlund runt i sin talande buss Kristin och träffar på olika övernaturliga och livsfarliga väsen.

Berättelser som kretsar kring djur är fortsatt vanliga i kapitelböckerna. Hundar är det djur som förekommer mest, följt av hästar. Hundarnas funktion varierar i böckerna men genomgående är en sympatisk syn på hunden. Den busiga hunden Pyton ställer till det för ägaren Anette i *Snurra Pyton! (valp + hundutställning = dålig idé)* av Anna Ehn, Mia Öström och Alex Howes. Mer skötsam är bokhunden Edgar som dyker upp i Ingrid Jönssons och Anna Westins *Bokhunden Edgar och rymlingen* och *Bokhunden Edgar och tågmonstret*. Edgar trasslar dock till det för sig i båda böckerna.

Deckare har en stabil position i kapitelboksutgivningen och genreblandning är vanligt. Deckare och hästbok blandas till exempel i *Mysteriet med hästviskaren* av Catharina Hansson och Lena Furberg. I det stall där Noa och Alex tillbringar mycket av sin tid dyker det upp en kvinna som hävdar att hon kan tala med hästar. Men de båda kompisarna inser att något lurigt är i görningen.

Sociala medier är i flera kapitelböcker en integrerad del av barns vardagsliv. *Kajsas nya kläder* av Maria Björnell och Moa Graaf handlar om influencer-påverkan och konsumentmedvetenhet. Kajsa är coolest i klassen och har på sig märkeskläder som youtubern Troll marknadsför. Det visar sig att Troll luras och klistrar på sitt märke på billiga kläder för att kunna sälja dyrt. Youtuberna Yumi och Tomu debuterar tillsammans med Maria Frensborg och Gustaf Lord med *I Spelmästarens händer*. Boken handlar om Yumi och Tomu som lägger upp videor på nätet och får märkliga sms skickade från någon kallad Spelmästaren som lurar in dem i en fälla. I *Tiktokmonstret* av Linda Gustafsson och Emelie Nilefrost färgas huvudpersonen Livia upplevelse av pappans sjukdom av vad hon har sett på Tiktok. När pappan drabbas av ett epilepsianfall tycker Livia att han ser ut som ett monster från Tiktok och blir väldigt rädd.

De flesta kapitelböckerna ges ut med avsikten att barn ska kunna läsa dem själva och högläsning böckerna är fortsatt få. De mest omfattande kapitelböckerna var 2022 samlingar med flera tidigare utgivna titlar i en bokserie. Två exempel är *Spöksystrar. Samlingsvolym* av Mårten Melin och Hanna Granlund och *Året runt med piggor och suggor* av Lena Landström och Olof Landström. Kapitelböckerna introducerar även läsaren till klassiker på nya sätt. Ett antal kapitel ur *Anne på Grönkulla* av L. M. Montgomery utkom omstöpta och rikt illustrerade i tre kortare böcker: *Anne flyttar in*, *Anne i skolan* och *Anne får en bästa vän* av Kallie George och Abigail Halpin. Kalle Stropp och Grodan boll kom i en bearbetning av Mikael Funck och med illustrationer av Emelie Bergholm. Den första delen i den nya bokserien har titeln *Thomas Funcks Kalle Stropp och Grodan Boll på kalas och äventyr*.

Mindre vanligt bland kapitelböckerna är berättelser som knyter an till historiska personer, men 2022 kom några titlar. *Allt ska växa. En berättelse om den lille Carl Linnaeus* av Ulf Nilsson och Cecilia Heikkilä handlar om en sjuårig Carl Linné som med sin syster promenerar runt hemma på gården och betraktar allt som växer. Ted och Ginna introduceras i Gustaf Frödings författarskap av sin farfar i *Fröding och spegeln i syrengrottan* av Övind Åsberg och Sandra Bergström. Här vävs Frödings dikter in i berättelsen.

Mellanåldersböcker

Mellanåldersböckerna minskade i antal med 7 procent, från 382 titlar 2021 till 355 titlar 2022. Minskningen gäller både utgivningen av svenska original och översatta böcker. Kategorin är ändå fortsatt en av de största, efter bilderböcker och faktaböcker. I likhet med tidigare år innehåller många av böckerna realistiska berättelser om vardagen, vänskap, skola och familjerelationer, men även fantasyberättelser och rysare är vanligt förekommande. De lättlästa mellanåldersböckerna har ökat något i antal.

Det kom fler fantasyböcker 2022 än året innan och här återfinns många klassiska ingredienser som övernaturliga väsen, parallella världar, magi, trollkarlar och maktkamp. Särskilt vanliga är berättelser där övernaturliga väsen står i centrum. I *Herrgårdens hemlighet* av Elin Säfström håller enhörningar, drakar och gripar på att dö ut på grund av människornas miljöförstöring. Ett helt rike fullt med monster kämpar Tolv mot i Aisling Fowlers *Tolv och den frusna skogen* och i bokserien *Den hemliga drakskolan* av Emily Skye, ur vilken tre delar publicerades 2022, börjar Henry som elev för att bli drakryttare.

Det är också gott om spöken i mellanåldersböckerna, allt från den snälla fröken Spöke i *Fröken Spöke blåser bort* av Kerstin Lundberg Hahn och Åsa Rosén, till onda spöken som vill orsaka skada i *Sista chansen* av Martin Jern. *System som åt sina bröder och andra ohyggliga berättelser* av Jen Campbell och Adam de Souza innehåller 14 berättelser om spöken och rysligheter som alla har ursprung i olika länder som Korea, Nigeria och Sydafrika. Även berättelser om häxor är talrika i 2022 års utgivning. *Handbok för unga häxor* av Håkan Westesson och Linda Spåman är en form av handbok där flickan Caelia får lära sig om magi och häxkonst. Även *Rosas spådomsbok* av Tuvalisa Rangström och Anna Nilsson innehåller en handbok i häxkonst, som bland annat lär ut olika spådomar och konsten att tyda drömmar. Första halvan av boken består av en berättelse om Rosa och Elin som startar en spådomsbyrå inspirerade av mamma och mormor som är häxor.

I *Vulkanens barn* av Elin Nilsson får det fantastiska elementet en mer symbolisk betydelse i en i övrigt realistisk värld. Vuxenblivandet tar sig i denna berättelse uttryck som ett puppstadium. Alla barn på gränsen till tonåren går igenom en ceremoni där de läggs i varsin puppa för att där utvecklas till vuxna. Lea upptäcker att hennes kusin Lumas puppa är borta och beger sig ut på en farlig resa för att hitta honom.

Utgivningen av historiska berättelser ökade under 2022. Böckerna utspelar sig under en spridd skur av århundraden, från 1500-tal till 1900-tal med avstickare till vikingatiden och romarriket. Vanligast förekommande är 1900-talet med böcker om till exempel andra världskriget, som *Jag överlevde D-dagen 1944* av Lauren Tarshis och Scott Dawson. *Tara på Titanic* av Nikki Shannon Smith och Matt Forsyth och *Pojke 265* av Camilla Lagerqvist skildrar båda det tidiga 1900-talets klassamhälle. Forsyth belyser skillnaderna mellan andra och tredje klassens passagerare på Titanic och Lagerqvist skriver om fattiga barns utsatthet. Carin Hammarbergs *I min systers skugga* och *I mitt hjärtas rum* utspelar sig på 1700-talet. Adelsflickan Ulrika gestaltar hur det var att växa upp i en tid då flickor inte hade mycket att säga till om. Häxförföljelse i 1600-talets Älvdalen handlar *Nattflygare* av Ulrika Kärnborg om, medan Elisabeth Marie Andersson skriver om vardagsliv, vänskap och drömmar i 1800-talets Paris i *Noël*.

Det kommer fortsatt många böcker där skolan, familjen och relationen till syskon har en framträdande roll. Flera av böckerna har en humoristisk ton, som Jenny Valentines *Joy alltid glad* och *Kram från Joy*, i vilka Joy har fått rollen som familjens glädjespridare, men det visar sig inte alltid vara så lätt att se positivt på tillvaron. Humor i både text och bild präglar *Spökeläraren* av Kristina Sigunsdotter och Jenny Jordahl. Här tacklar Bim och vännen Emon ryktet om en lärare som går igen och vill dränka skolbarn. Som en ”feelgood för unga” beskrivs *Mormor till reapris* av A. K. Sydegård i baksidestexten. Här ska Zoe hjälpa sin mormor att bli influencer under påsklovet, men de har lite olika uppfattningar om hur det ska gå till. En klassiker om vänskap och familjerelationer som kom i komplett nyöversättning för första gången på svenska under 2022 var L. M. Montgomerys *Anne på Grönkulla*.

Flera titlar vill uppmärksamma en funktionsvariation eller sjukdom genom att skildra hur de påverkar ett barns vardag. Becka drabbas i *Becka med håret* av Lotta Thorsén av alopecia, håravfall, vilket påverkar henne fysiskt och psykiskt, medan Valter i *Klockan som ägde tiden* av Marja Beckman har högfungerande autism. I *Inte min tystnad* av Kaj Hagstedt är temat tystnad. Tilda är döv medan Samuel har svårt att prata inför andra. De två träffas och tillsammans hjälper de varandra att tackla omvärlden. Insprängt i texten finns bilder på hur ord tecknas med teckenspråk och i slutet av boken återges det svenska teckenspråkets handalfabet.

Ungdomsböcker

Ungdomsböckerna minskade i antal med närmare 14 procent, från 198 titlar 2021 till 171 titlar 2022. I och med detta är utgivningen tillbaka på samma nivå som för 20 år sedan. Framför allt är det återutgivningen av översatta ungdomsböcker som har minskat. Endast 27 titlar (16 procent) är översättningar, en halvering jämfört med 2021. En ny bidragande orsak till detta är att utländska förlag har börjat exportera engelskspråkiga lågprisutgåvor internationellt, vilket försämrar marknadsförutsättningarna för svenska översättningar (Laxgård). Böckerna läses i stället på originalspråk av svenska ungdomar. Bland de översatta ungdomsböckerna utgivna 2022 förekommer framför allt etablerade amerikanska författare och delar i fantasyserier.

Fantasy, skräck och andra typer av böcker med övernaturliga inslag är framträdande i 2022 års ungdomsboksutgivning. Helen Ekeroths *Den andra staden* och *Den femte ringen* utgör tillsammans bokserien Silverringarna och är en urban fantasy-berättelse med portaler mellan två parallella Malmö där magi och osynliga väsen har en framträdande plats. I Jenny Milewskis skräckberättelse *Bara vi kvar* åker en högstadiesklass på skolresa till ett kraftverk. Väl där sker en olycka och alla utom åtta ungdomar försvinner. De kvarvarande får en rad fasansfulla upplevelser med zombies, motorsågar och mystiska skåpbilar och inser att världen har förvandlats till alla skräckfilmer samtidigt.

Flera dystopier och science fiction-berättelser utspelar sig i en framtid där jorden är förstörd av extrem hetta eller kyla och ett begränsat antal människor lever under skyddande klimatkupoler. Unga huvudpersoner ställs inför etiska svårigheter eller livshotande problem i hierarkiska, hårt kontrollerade samhällen. *Det gula skrattet* av Viveca Sjögren skildrar flickan Hewa på flykt undan ett krig där hennes föräldrar försvunnit inom motståndsrörelsen. Sträng vinter präglar sedan länge bergslandskapet där hon rör sig med mammans hemliga dagbok i ryggsäcken. Långt senare byggs kupoler, växthus och syresättningsbuskage för att värma upp landskapet igen. En ung man hittar Hewas dagbok som blir ett historiskt minnesdokument om kriget och klimatkrisen. I *Noll dagar kvar* av Nina Källmodin stiger hettan under den skyddande kupolen när nedräkningen mot undergången tickar fram på displayer runt om staden, i takt med att solen expanderar mot en snart förestående död.

Kärlek och vänskap är fortfarande de vanligaste ämnena i ungdomsböckerna, men humoristiska eller lättsamma skildringar av relationer och dejting har försvunnit helt från 2022 års utgivning. Det kan tänkas vara en konsekvens av att ungdomar läser på engelska, eftersom det är en typ av böcker som fortfarande är populära på originalspråk i bokhandeln. De svenska relationsromanerna har ofta fokus på svåra ämnen. I Johanna Nilssons *Jag överger mig aldrig* kantas de unga huvudpersonernas förälskelse av bipolaritet, sorg efter suicid och hedersförtryck. En ljusare, men ändå inte okomplicerad, kärlekshistoria är *Ett halvt hjärta* av Emma Johansson, om barndomsvännerna Elias och Finn som återses på ett sommarjobb vilket genast väcker starka känslor. Linda Wahlunds *Den som måste döden dö* handlar om My som ska dö i cancer. Hela boken utspelar sig på sjukhuset där bästa vännen Moa hälsar på. My funderar på hur man säger hejdå och har skuldskänslor för att hon orsakar familj och vänner smärta. Wahlund låter den fristående uppföljaren *Den som måste livet leva* utspela sig efter Mys död, och låter läsaren följa Moa och hur hon hanterar sin sorg efter My.

Andelen lättlästa ungdomsböcker är fortsatt stor. Med 42 titlar utgör de en fjärdedel av utgivningen. De flesta titlarna är skrivna som lättläst från början, men några är nyare titlar eller

klassiker som har bearbetats till en lättläst version. De lättlästa ungdomsböckerna speglar utgivningen i stort, med en blandning av spänning, fantasy och mer vardagsnära berättelser. Många lättlästa ungdomsböcker ges ut i bokserier som kretsar kring ett tema eller en grupp ungdomar. Här bjuds också på något som annars saknas bland ungdomsböckerna 2022: feelgood. Anna Ahlunds bokserie *Fixa!* handlar om vänskap och skapande. I *Bland gamla mönster och nya roller* ägnar sig ungdomar åt lajv och syr dräkter, medan våndor inför matteprov varvas med odling och pysslande med fina krukor i vårsol i *Bland odlingar och omprov*. Therese Henrikssons bokserie *Doften av drömmar* lanseras också som feelgood och kretsar kring sommarjobb, kakbak, EPA-traktorer och kärlek.

Tecknade serier

Tecknade serier ökade i antal från 88 titlar 2021 till 109 titlar 2022, en ökning med nästan en fjärdedel. Det är fortsatt en stor dominans av översatta titlar (90, mot 19 svenska original), men både översättningar och svenska original har ökat i antal.

Manga har efter en boom i mitten av 2000-talet utkommit med endast någon eller några titlar per år, men 2022 har det skett en markant ökning till 17 titlar. Flera nya bokserier finns bland dem, ofta på temana övernaturliga fenomen, fantasy och magi. En av dem är *Den här gången lovar jag att absolut inte vara i vägen!* av Reina Soratani och Haru Harukawa, vars första två delar har översatts från japanska. Här får adelsdamen Violette genom en tidsresa chansen att göra om och göra rätt. Andra exempel är *Radiant* del 1 och 2 av Tony Valente och *The secret of Scarecrow* av Gin Zarbo. I den förstnämnda slåss trollkarlen Seth mot monster och i den sistnämnda gör Prinsessan Engell allt för att de köttätande monstren Crows ska kunna bekämpas. Kända Disneyfigurer som Kalle Anka och Musse Pigg, som normalt figurerar i helt andra typer av tecknade serier, gör ett mangagästspel i *Kingdom hearts* del 1 och 2, bearbetad av Shiro Amano. Böckerna är adaptationer av ett tv-spel med samma namn. En av få realistiska titlar är *Sayonara September 1* av Åsa Ekström, i vilken Alex börjar på en serieskola och flyttar in i ett kollektiv. *Sayonara September* har tidigare kommit ut i tre delar men utgåvan från 2022 är en omarbetad version som bygger på den japanska utgåvan.

Även i andra tecknade serier finns inslag av magi och fantastik, som i *Snökattprinsen* av Dina Norlund i vilken sju katter ger sig ut för att söka efter en magisk kungakrona. Skräck och övernaturligt blir det i *Skräcken på stranden* av Steve Foxe och Alan Brown, i vilken ett spöke tar sig in i Emmas mobiltelefon.

Bland de mer vardagsorienterade böckerna var 2022 året då succébokserien *Heartstopper* av Alice Oseman, som också har blivit tv-serie, började översättas till svenska. Böckerna följer Nick och Charlies kärleksberättelse och tar upp teman som HBTQ+, mobbning, identitet och anorexia. Tre delar kom ut 2022, liksom *Heartstopper årsbok* i vilken Oseman berättar om bokserien och extramaterial presenteras. Det kom även en textbaserad ungdomsbok, *Nick och Charlie. En Heartstopper-berättelse*.

Identitet är också temat i exempelvis Julien Neels *Lou! Sonata 1*. Bokserien om Lou har tagit läsaren genom hela hennes uppväxt och i den senaste delen flyttar Lou hemifrån för att studera, vilken i tankarna om vem hon egentligen är. Även *Vera vem?* av Anna Sundström Lindmark och Elisabeth Widmark tar upp problematik kring vem man är i förhållande till sina vänner och klasskamrater. Vänskapen sätts på prov mellan Vera och Nour när de börjar sjua och Nour börjar umgås med ”de coola” i skolan. Läsaren får parallellt följa Vera och Nour vilket gör att bådas synvinkel kommer i dagern.

2022 kom även en del tecknade serier för lite yngre barn. I *Fånga natten. Stoppa läggdags* av David Henson vill Donald och hans syskon inte lägga sig. De måste ta fast natten och därmed hindra sänggåendet. Katarina Mazettis mellanåldersserie om kusinerna Karlsson kom 2022 i serieversion med målgrupp 6–9 år. I *Spöken och spioner* och *Vildingar och vombater* beger sig kusinerna Karlsson ut till ön där deras moster bor, en ö där mystiska saker händer. Serieböckerna är skapade av Mazetti, Aurélien d'Almeida och Aurore Damant och är översatta från franska.

Något som ökat de senaste åren är kombinationen faktabok och tecknad serie. Sådana titlar förekommer även 2022 och de kan handla om vitt skilda saker, som rymdstationen ISS och livet som astronaut i Rob Lloyd Jones och Laurent Klings *24 timmar i rymden*, och sexismens historia och kvinnors motståndskamp i Marta Breens och Jenny Jordahls *Patriarkatet faller*.

Avslutningsvis återfinns, liksom tidigare år, påkostade samlingsvolymerna om en mängd välkända figurer som Fantomen och Kalle Anka. Den mest exklusiva av dem är jubileumsutgåvan *Farbror Joakims liv. Den kompletta samlingen. Jubileumsutgåva* av Don Rosa, som ges ut i en påkostad förpackning i samlarbox med separata medföljande tryck. Läsarna kunde 2022 även åter stifta bekantskap med till exempel Johan och Pellevin, Mulle, Gaston och Spirou.

Samlingar

Kategorin samlingar innefattar antologier, sagosamlingar, novellsamlingar och andra samlingsvolymerna. 2022 har antalet samlingar fördubblats jämfört med föregående års utgivning, från 26 till 50 titlar. Nära hälften av dessa är antologier med elevtexter utgivna av skolor runt om i Sverige, exempelvis *Bli en av oss* som innehåller noveller av årskurs åtta på Rosendalsskolan i Vallentuna. Antologin *Unga Sörmland 2022. En antologi* är resultatet av ett litteraturutvecklande projekt med 17 unga författare och *LitteraLunds skrivartävling 2022. De 20 finalbidragen* samlar tävlingens 20 finalbidrag.

Bland sagosamlingarna finns en sedvanlig uppsättning av julberättelser, godnattsagor och sagor om drakar, tomtar och troll. Nykomlingar är Anakin Skywalker, Yoda och Darth Vader i *Star Wars 5-minuterssagor*, som innehåller elva sagor. Till de yngsta riktar sig *Mini barnkammarboken – promenad*, en kartonnagebok med uppslag på temana “klä sig”, “åka vagn” och “titta bilar” varvat med småbarnsvisor. *Läsvärld – tappade tänder, monster och myror* och *Läsvärld – hajpen, lögnerna och livet* är två antologier med smakprov ur kapitel- och mellanåldersböcker från senare års utgivning med Ann-Marie Körling som redaktör. Samlingsvolymerna utifrån författarskap eller barnboksfigurer är vanligt förekommande, som *Stora boken om Totte och Emma* av Gunilla Wolde och *Hallå! Samlade sagor för dom minsta små* av Stina Wirsén.

Tinis konst-iga sagor. Sällsamma konstverk kurerade i en bok av Martina Domonkos med illustrationer av Thyra Weiss är en samling biografiska sagor om konstverk och deras upphovspersoner. Efter varje saga följer kort biografisk information om konstnären och några av personens mest kända verk. Boken presenterar 20 konceptuella verk av konstnärer födda mellan 1847 och 1984.

Dramatik, poesi och sångböcker

De minsta kategorierna är fortsatt små, men har i samtliga fall ökat jämfört med föregående år. Dramatiken är den minsta kategorin, som 2022 utgörs av tre titlar. Det är ett lyft från föregående år, då ingen dramatik alls gavs ut för barn och unga. *Hemligt, farligt, heligt* av Alexandra Loonin innehåller pjäser skapade i samarbete med en skolklass i Malmö och *Länk 2022. Nya pjäser för unga ensembler* består av sex pjäser skrivna för unga ensembler utgivna i samarbete med Riksteatern. *Dumbledores hemligheter. Filmmanuset* av J. K. Rowling och Steve Kloves innehåller förutom själva filmmanuset även illustrationer, kommentarer och bakom kulisserna-fakta.

Poesi för barn och unga är en liten utgivning, men som 2022 ökade från fyra till elva titlar. *Samtidigt, inuti. Dikter* av Märten Melin uttrycker funderingar kring livsfrågor och identitet med allvarlig och lite klurig ton. Therese Dahlberg debuterade med *Kollektiva solitärer* och *Över gröna dalens osynliga bro* som båda kretsar kring miljö och natur. Utöver dessa består utgivningen främst av antologier med texter av barn och unga.

Sångböckerna ökade från 2021 års tre titlar till tio titlar 2022. Bland dessa finns flera samlingar av kända barnvisor i varierande paketering, ibland försedda med noter. Ibland har de utgångspunkt i en känd barnboksfigur, som i *Julias sångbok* av Eva Eriksson och Lisa Moroni. Ett par böcker har inspelat ljud som barn kan sjunga med till: småbarnsbilderboken *Per Olsson hade en*

bonnagård och *Sjung med Pippi*. Den sistnämnda innehåller elva Pippi-sånger av Astrid Lindgren med illustrationer av Ingrid Vang Nyman.

Även om poesi och sångböcker är små kategorier betyder det inte att utgivningen som helhet innehåller få dikter och sånger. De finns även i böcker som hör hemma i andra kategorier i Sbi:s statistik, som bilderböcker och samlingar.

Faktaböcker

Faktaboksutgivningen fortsatte att öka 2022, till 403 titlar jämfört med 385 året innan. Den största ökningen står, precis som 2021, de originalsvenska faktaböckerna för. Den inhemska produktionen står nu för mer än hälften av böckerna, till skillnad från för några år sedan då översättningarna stod för två tredjedelar. Faktaboksutgivningen är nu den näst största kategorin efter bilderböckerna. Till de mest frekvent förekommande ämnena hör fortsatt djur, fotboll, historia, kroppen och rymden. Faktaböcker om naturen, miljöfrågor och klimat hör däremot till de som har minskat i antal.

Utgivningen av faktaböcker om klassiska skolämnena som språk och matematik ökade under 2022. Bland faktaböckerna om språk är den största andelen ordböcker, som *Min trespråkiga talande ordbok*, *Dari & svenska & engelska* och *Mina första 100 ord. Lyft på fliken!* av Kit Elliot och Sam Meredith. Språk som vanligtvis inte lärs ut i skolan handlar *I hel[vet]e heller* om. Det är en bok om svordomar av Amanda Hajney och Wenche Nevalainen. Matematik får läsaren kunskap om via till exempel *Titta in i matte. Roligt och lärorikt!* av Alex Frith, Minna Lacey och Colin King. Liksom *Mina första 100 ord* är *Titta in i matte* en så kallad mekanisk bok med flikar att lyfta. Även sådana böcker ökade i faktaboksutgivningen 2022.

Bland faktaböckerna om historia skildras en mängd olika historiska perioder. 2022 var det 110 år sedan Titanic förliste och fyra böcker om händelsen gavs ut, till exempel *Titanic. Historien om katastrofen till havs* av Joe Fullman. *Vår otroliga historia. En resa tillbaka i tiden*, redigerad av Sam Kennedy, tar upp flera kända historiska händelser, förutom Titanics förlisning även till exempel upptäckten av ismannen Ötzi och plundringen av Lindisfarne. Resor står i fokus i Anders Nybergs *Människans långa resor*, allt från folkvandringar till upptäcktsresor. Boken tar även upp personer som givit sig ut på olika slags resor, till exempel Marco Polo och Thor Heyerdahl. I bokserien Sveriges fantastiska historia har Fabian Göranson kommit fram till *Vikingatiden* och i *Lätta fakta om hållbilder* berättar Caroline Persson och Elin Hägg om hållristningar från stenåldern och bronsåldern.

Den religion som det kommer flest faktaböcker om är fortsatt kristendomen. 2022 kom det även två böcker om judendomen, *Fakta om judendom* av Annelie Drewsen och Katarina Lycken Rüter och *@Stolijude. Om judiskt liv i Sverige*, redigerad av Nina Tojzner och Malin Norrby. Det kom även fyra böcker om islam, exempelvis *Koranen. Dess historiska berättelse och fakta från uppenbarelsen till dess moderna applikationer* av Hussein Al Daoudi, som även kom på engelska 2022.

Det kommer även en hel del böcker som kan kategoriseras under ämnet samhälle, till exempel tre titlar om demokrati. En av dem är *Vad är demokrati?* av Marisa de Castro och Christos Kourtoglou. Den är översatt från grekiska och tar avstamp i demokrati ur ett grekiskt perspektiv. *Ekonomi – från byteshandel till världsekonomi. Om det som vuxna inte pratar om – (för ofta vet de inte själva)* av Bogus Janiszewski och Max Skorwider redogör för olika aspekter av ekonomi från stort till smått, medan David Flatbacke-Karlsson berättar om sparande i aktier och fonder i *Fatta aktier. Din guide till ett smart sparande*. Tre titlar handlar om förhör och rättegångar, som *Rättegången – hur blir den?*, illustrerad av Jenny Almén, medan diskussioner om källkritik förs i bland annat *Har du fel?* av Matilda Westerman, Jason Diakité och Andrea Pippins. De tar till exempel upp kritisk tänkande och desinformation.

Till samhällskategorin kan även föras de faktaböcker som handlar om hur saker och ting fungerar rent tekniskt. Böcker om teknik och naturvetenskap var ovanliga i utgivningen 2022, men här finns till exempel två titlar om avlopp och reningsverk, *Vatten och avlopp* av Ellen Hall och Emily Ryan samt *Vart tar bajset vägen? Från toalett till reningsverk* av Anna Hansson och Lovisa

Bengtsson. *Nöjesfält. Skräck, sockervadd och svindlande snurrar* av Kerstin Sjödén och Andrea Brandin ger svar på alla frågor läsaren kan tänkas ha om nöjesfält.

Kroppen och känslor är vanligt förekommande teman i faktaböckerna och 2022 ökade antalet, särskilt böcker om känslor. Hela känslspektrumet från ångest och oro till glädje finns representerat. Liv Svirsky och Kornelia Engqvist skriver om ytterligheterna i *Ledsen* samt *Glad*, medan oro, ångest och rädsla tas upp i exempelvis *Allt om jobbiga känslor. Oro och rädsor* av Felicity Brooks och Mar Ferrero. Här finns även en bok för de allra minsta barnen, *En liten bok om stora känslor* av Karin Söderquist. Den är i pekboksformat och presenterar en känsla på varje uppslag med hjälp av stiliserade och färgglada ansikten. En hel del känslor och tankar om livet finns även i *Farbröder* av Teresa Glad. Boken bygger på intervjuer med äldre män där de berättar om sina liv och filosoferar över varför saker och ting blev som de blev.

Avslutningsvis det ämne som det kommer absolut flest böcker om: djur. De vilda djuren dominerar utgivningen och de kommer både från Sverige och andra delar av världen. Svenska vilddjur som skogsharen och kattugglan beskrivs i *Mina första vinterdjur* av Emma Jansson, medan det går att läsa om allehanda stora kattdjur i *Vilda katter!* av Stina Jonsson. Böcker om småkryp och insekter förekommer också i utgivningen, som *Nikeko nattflygare. Fantastiska fakta om nattfjärilar och andra insekter* av Milena Bergquist och Johanna Magoria. Andra grepp om djuren tar *Djur som uppfinnare* av Christiane Dorion och Gosia Herba, som handlar om olika djur som genom sitt sätt att leva inspirerat till uppfinningar. Till exempel har örnens supersyn påverkat hur kameranlinser fungerar. I *Kluriga djur* av Clive Gifford och Sarah Horne möter läsaren djur som utvecklat olika tricks, till exempel att samarbeta vid rymningar från djurparker.

Litteraturlista över böcker nämnda i texten

Litteraturlistan innehåller endast tryckta titlar utgivna 2022 som nämns i ovanstående dokumentation och är alltså **inte** en förteckning över samtliga böcker som utkom 2022. Titlar som har getts ut digitalt och titlar utgivna före 2022 som nämns i dokumentationen är inte med i litteraturlistan.

Barn- och ungdomsböcker

- Aakeson, Kim Fupz, Signe Kjær och Ylva Kempe (övers.). *Galet många bonusföräldrar*. Stockholm, Berghs
- Aakeson, Kim Fupz, Cato Thau-Jensen och Ulla Forsén (övers.). *Men störst av allt*. [Malmö], Förlaget Hjulet
- Aamodt, Ingunn och Ylva Kempe. *Dockan* (övers.). Stockholm, Bonnier Carlsen
- Adolphson, Joel, Emil Beer, Victor Beer och Kalle Landegren. *Skurkskolan*. Stockholm, Rabén & Sjögren
- Agrín, Haluk. *Helbest. Ji bo zarokan*. [Spånga], Apec förlag
- Ahlund, Anna. *Bland gamla mönster och nya roller*. Helsingborg, Hegas
- Ahlund, Anna. *Bland odlingar och omprov*. Helsingborg, Hegas
- Ahmadzay, Mitra och Karin Sohlgren (övers.). *Min trespråkiga talande ordbok. Dari & svenska & engelska*. [Spånga], NDIO kultur & kommunikation
- Al Daoudi, Hussein. *Koranen. Dess historiska berättelse och fakta från uppenbarelser till dess moderna applikationer*. Örebro, Nordic förlag
- Alemagna, Beatrice och Jenny Franke (övers.). *Aldrig i livet!* Stockholm, Bonnier Carlsen
- Almeida, Aurélien d, Katarina Mazetti, Aurore Damant, Katarina Mazetti och Viktor Örberg (övers.). *Spöken och spioner*. Stockholm, Alfabet
- Almeida, Aurélien d, Katarina Mazetti, Aurore Damant, Katarina Mazetti och Viktor Örberg (övers.). *Vildingar och vombater*. Stockholm, Alfabet
- Almén, Jenny. *Rätttegången – hur blir den?* Umeå, Brottsoffermyndigheten
- Amano, Shiro och Carin Bartosch Edström (övers.). *Kingdom hearts Volym 1*. [Malmö], Egmont Comics
- Amano, Shiro och Carin Bartosch Edström (övers.). *Kingdom hearts Volym 2*. [Malmö], Egmont Comics
- Anderblad, Johan. *Motorsågsstölderna*. Stockholm, Bonnier Carlsen
- Andersson, Elisabeth Marie och Julia Wingård. *Noël*. Forshaga, Pärlan förlag
- Andersson, Malin, Britt-ingger Hedström Lundqvist, Linda Lundqvist och Sonny Carlsson. *Sagan om Valentin. De ofrivilligt åsidosatta*. [Skellefteå], Dikko förlag
- Andersson, Mattias. *Kraftlös*. Helsingborg, Hegas
- Angerborn, Ingelin och Jenny Karlsson. *Kalaskatastrofen*. Stockholm, Rabén & Sjögren
- Askerin, Karin och Hanna Ingvarsson. *Ålen Åkes långa resa*. Lerun, Idus förlag
- Atterlöf, Anna och Emelie Wiklund. *Lillebror bajsar i vattnet*. Härslöv, Cookies n Dragons
- Attlerud, Danne och Urooj Zulfiqar. *Urodjurskogen*. Lava Förlag
- Azad, Aylin och Malin Elebring. *Mihmān'bah-yi nakhvāndah/Oväntat besök*. [Göteborg], nordienT
- Baek, Heena och Sun-Kyoung Choi (övers.). *Joni och grottans hemlighet*. [Stockholm], Bokförlaget Trasten
- Bāmiyah, Yārā och Elisabet Risberg (övers.). *Bulqash*. Stockholm, Bokförlaget Trasten
- Barkow, Henriette, Richard Johnson, Karin Sohlgren (övers.) och Dovid Adler (övers.). *Di dray bek*. [Spånga], NDIO kultur & kommunikation
- Barkow, Henriette, Richard Johnson, Karin Sohlgren (övers.), Peter Steggo (övers.) och Inger Fjällås (övers.). *Brunnsa håbbrå*. [Spånga], NDIO kultur & kommunikation/Mantra Lingua
- Beckman, Marja. *Klockan som ägde tiden*. Skällinge, Beta pedagog

Bengtzelius, Nike, Christian Axelsson och Agnes Oldefors. *Målvaktskampen*. [Örnsköldsvik], Argasso

Berggren, Jenny. *Här är du*. [Umeå], Atrium

Bergmann, Ingela och Lovisa Bergmann (övers.). *Flytten till landet Annorlunda/Flyttingen till Annerledeslandet*. Stockholm, Pionier press

Bergquist, Milena och Johanna Magoria. *Nikeo nattflygare. Fantastiska fakta om nattfjärilar och andra insekter*. Stockholm, Berghs

Bertilsson, Josef Alin och Viktoria Karpus (övers.). *Lillos resa/Podorož Lilu* [Västervik?], [utgivare okänd]

Beskow, Elsa. *Pelles nya kläder*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Bird, Benjamin, Patrycja Fabicka och Catharina Andersson (övers.). *Slukad av spelet*. Lund, Nypon förlag

Bjarnar, Jenny och Love Antell. *Stranden*. [Göteborg], Bokamik

Björnstad, Ida och Marie Oskarsson. *Lägg av!* Stockholm, Bonnier Carlsen

Björzell, Maria och Moa Graaf. *Kajsas nya kläder*. [Stockholm], Bokförlaget Hedvig

Blentare, Anders och Katarina Vintrafors. *Hetast på plan*. Helsingborg, Hegas

Bli en av oss. [Österskär], Skarin förlag

Bondestam, Linda. *God morgon rymden*. Helsingfors, Stockholm, Förlaget, Berghs

Boodaaye, Hassan. *Far duco ama far habaar*. [Falköping], Hasbo bokförlag

Borgvardt, Allan. *Fotboll & fair play*. [Norrköping], Norrköping tillsammans

Breen, Marta, Jenny Jordahl och Hanna Hellquist. *Patriarkatet faller*. [Stockholm], Natur & Kultur

Brittain, Jamie, Kristian Hallberg, Grete Havnesköld, Rasmus Lindberg, Christoffer Mellgren, Robin N. Spiegel och Edward Buffalo Bromberg. *Länk 2022. Nya pjäser för unga ensembler*. Möklinta, Gidlunds förlag i samarbete med Riksteatern

Brooks, Felicity, Mar Ferrero, Tova Larsson (övers.) och Sara Jonasson (övers.). *Allt om jobbiga känslor. Oro och rädslor*. Stockholm, Lind & Co

Brooks, Kevin och Maria Fröberg (övers.). *En farlig vänskap*. [Örnsköldsvik], Argasso

Bui, Tam, Mai Ngo och Hien Ekeröth (övers.). *Äntligen Têt!* [Bromma], Bokförlaget Barnens Val

Byquist, Maria, Linda Lagerstrand och Christine Tomtlund. *Slottsdrakens kokbok*. Isaberg förlag

Bäck, Madeleine och Robert Vallmark. *Disablotet på valborg*. [Stockholm], Bokförlaget Hedvig

Cali, Davide, Magali Clavelet och Helena Stedman (övers.). *Rösta på vargen!* Stockholm, Lilla Piratförlaget

Campbell, Jen, Adam de Souza och Anja Eriksson (övers.). *System som åt sina bröder. Och andra ohyggliga berättelser*. [Stockholm], Berghs

Caperius, Ulrika (övers.). *Star Wars 5-minuterssagor*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Chahboun, Naima och Joanna Hellgren. *Hur vet man att en hund*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Cole, Steve och Helena Olsson (övers.). *Trashland*. [Örnsköldsvik], Argasso

Cousins, Dave och Helena Olsson (övers.). *Charlie Merricks rebeller tar över fotbollsplanen*. [Örnsköldsvik], Argasso

Dahlberg, Therese. *Kollektiva solitärer*. [Linköping], Solis

Dahlberg, Therese. *Över gröna dalens osynliga bro*. [Linköping], Solis

Dahle, Gro, Kaia Dahle Nyhus och Nils Aage Larsson (övers.). *Ollianna*. Göteborg, Daidalos

Dahlgren, Helena. *En perfekt selfie*. Lund, Nypon förlag

Dahlin, Petrus. *Spöknät*. Stockholm, En bok för alla

Dahlin, Petrus och Johanna Kristiansson. *Tomten*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Daly, Niki och Ulla Forsén (övers.). *På pappas axlar*. [Malmö], Hjulet

Degerfeldt, Caroline. *Silvergruvans dotter*. [Piteå], JW

Dekastro, Mariza, Christos Kourtoglou och Alexandra Pascalidou (övers.). *Vad är demokrati?* [Färjestaden], Vombat förlag

Denysenko, Larysa, Marija Foja och David Szybek (övers.). *Maja och hennes vänner*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Dickmann, Nancy och Linda Skugge (övers.). *Fakta om extremväder*. Lund, Nypon förlag

Domonkos, Martina och Thyra Weiss. *Tinis konst-iga sagor. Sällsamma konstverk kurerade i en bok*.
Lund, Ekström & Garay

Dorion, Christiane, Gosia Herba, Helena Sjöstrand Svens (övers.) och Gösta Svens (övers.). *Djur som uppfinnare*. Stockholm, Alfabeta

Drewsen, Annelie och Katarina Lycken Rüter. *Fakta om judendom*. Lund, Nypon förlag

Drewsen, Annelie och Lina Stoltz. *Prinsen av Porte de la Chapelle*. Lund, Nypon förlag

Ehn, Anna, Mia Öström och Alex Howes. *Snurra Pyton! (valp + hundutställning = dålig idé)*.
[Bromma], Opal

Ekensten, Ann-Charlotte. *Körkortet*. Lund, Nypon förlag

Ekeroth, Helen. *Den andra staden*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Ekeroth, Helen. *Den femte ringen*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Ekstedt, Katarina och Lovisa Blomberg. *Vera & Ville på utflykt*. Stockholm, Triumf Förlag

Ekström, Åsa. *Sayonara september 1*. [Sundbyberg], Kartago förlag

Elliot, Kit, Samantha Meredith och Malin Barthelson (övers.). *Mina första 100 ord. Lyft på fliken!*
Sollentuna, Barthelson förlag

Elverstig, Jennie, Anna Hansson och Maria Nilsson Fidler. *Vi fiskar abborre*. Skällinge, Beta
pedagog

Elverstig, Jennie, Anna Hansson och Maria Nilsson Fidler. *Vi fiskar röding*. Skällinge, Beta
pedagog

Elverstig, Jennie, Anna Hansson och Filippo Vanzo. *På jakt efter bäver*. Skällinge, Beta pedagog

Elverstig, Jennie, Anna Hansson och Filippo Vanzo. *På jakt efter gräsand*. Skällinge, Beta pedagog

Engström-Svanborg, Agneta. *Taxelina*. [Burgsvik], Agneta Engström Svanborg

Engström, Josefin. *Regnbågsbebisen*. Stockholm, Natur & Kultur

Eriksson, Eva och Lisa Moroni. *Julias sångbok*. Stockholm, Bonnier Carlsen.

Flatbacke-Karlsson, David. *Fatta aktier. Din guide till ett smart sparande*. [Stockholm], Bokförlaget
Hedvig

Flintham, Thomas och Eva Andreasson (övers.). *Superkaninen räddar världen!* [Stockholm],
Bokförlaget Hedvig

Ford, J. R., Vanessa Ford, Kayla Harren och Elisabet Eriksson (övers.). *Calvin*. [Färjestaden],
Vombat förlag

Fowler, Aisling och Betty Andersson. *Tolv och den frusna skogen* (övers.). Stockholm, HarperCollins

Foxe, Steve, Alan Brown och Björn Wahlberg (övers.). *Skräcken på stranden*. Lund, Nypon förlag

Frey-Skött, Emma, Madeleine Bäck och Lina Blixt. *Skräckikon. Din guide till avgrunden*. Stockholm,
Rabén & Sjögren

Frith, Alex, Minna Lacey och Marie Helleday Ekwurtzel (övers.). *Titta in i matte. Roligt och lärorikt!*
Bromma, Ordalaget bokförlag

Fröberg Idling, Peter och Monika Forsberg. *Vad finns?* [Stockholm], Natur & Kultur

Fullman, Joe och Karin Johnsson (övers.). *Titanic. Historien om katastrofen till havs*. Västra Frölunda,
Tukan förlag

Funck, Mikael och Emelie Bergholm. *Thomas Funcks Kalle Stropp och Grodan Boll på kalas och äventyr*.
[Gamleby], Tegar förlag

Gahrton, Måns och Kristian Eskild Jensen. *Världens värsta vinnarskallar*. Stockholm, Berghs

Gard, Tobias och Peter Snebjerg. *Visslaren*. Helsingborg, Hegas

Gard, Tobias, Peter Snebjerg och Sofia Almqvist. *Giftormen*. Helsingborg, Hegas

Gardell, Jonas och Martin Jacobson. *Sagan om den lilla gråsparven*. Stockholm, Rabén & Sjögren

George, Kallie, Abigail Halpin, Amanda Svensson (övers.) och L. M. Montgomery. *Anne flyttar in*.
Stockholm, Natur & Kultur

George, Kallie, Abigail Halpin, Amanda Svensson (övers.) och L. M. Montgomery. *Anne får en
bästa vän*. Stockholm, Natur & Kultur

George, Kallie, Abigail Halpin, Amanda Svensson (övers.) och L. M. Montgomery. *Anne i skolan*. Stockholm, Natur & Kultur

Gifford, Clive, Sarah Horne och Helena Olsson (övers.). *Kluriga djur*. [Örnsköldsvik], Argasso

Gimbergsson, Sara. *Gusten gråter*. [Stockholm], Lilla Piratförlaget

Glad, Teresa. *Farbröder*. Stockholm, Natur & Kultur

Goryushina, Tania, Olesja Mamčyč och Julija Turčyna. *Kazkovi svithyny*. Stokhol'm, Tyanachu

Gottfridsson, Eva. *Fälttävlanlägret*. Lerum, Idus förlag

Grahame, Kenneth, Ernest H. Shepard och Signe Hallström (övers.). *Det susar i säven*. Stockholm, Modernista

Gunnarsson, Daniel och Jens Ahlbom. *Vad lurar i vassen? En bok för blivande storfiskare*. [Bromma], Opal

Gustafsson, Linda och Emelie Nilefrost. *Tiktokmonstret*. Lerum, Idus förlag

Gustavsson, Per. *Pojken, pappan och björnen*. Stockholm, Lilla Piratförlaget

Göranson, Fabian. *Vikingatiden*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Hagstedt, Kaj. *Inte min tystnad*. Lerum, Idus förlag

Hagvall Einarsrud, Annie och Hanna Ingvarsson. *Ett dumt krig i Andrijs land*. Lerum, Idus förlag

Hajney, Amanda och Wenche Nevalainen. *I hel[vet]e heller*. Lerum, Idus förlag

Hall, Ellen och Emily Ryan. *Vatten och avlopp*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Hammarberg, Carin. *I min systers skugga*. Lerum, Visto förlag

Hammarberg, Carin. *I mitt hjärtas rum*. Lerum, Visto förlag

Hansson, Anna och Lovisa Bengtsson. *Vart tar bajset vägen? Från toalett till reningsverk*. Lerum, Idus förlag

Hansson, Anna och Pia Niemi. *Livia och renarna*. [Örnsköldsvik], Argasso

Hansson, Catharina och Lena Furberg. *Mysteriet med hästviskaren*. Sundbyberg, Bokförlaget Semic

Harrell, Rob och Johan Andreasson (övers.). *När grisar flyger*. [Sundbyberg], Kartago

Harvey, Helen och Sara Hemmel (övers.). *Emmy levlar. Du kan inte starta om ditt liv*. [Malmö], Girl.IT

Hedin, Annica och Hanna Klinthage. *Det som känns förbjudet*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Hedlund, Helena och Katarina Strömgård. *Allt om Kerstin*. Stockholm, Natur & Kultur

Hedström, Julia och Hanna Ingvarsson. *Rut och älgjakten*. Lerum, Idus förlag

Hellberg, Amanda och Agnes Danielsson. *På äventyr med Elina*. [Fristad], Mullbook förlag

Henriksson, Therese. *Din hand i min*. Helsingborg, Hegas

Henson, David. *Fånga natten. Stoppa läggdags*. [Bromma], Opal

Henson, David. *Nu cyklar vi*. [Bromma], Opal

Hermansson, Lars. *Unga Sörmland 2022. En antologi*. Katrineholm, Bie biennial bok

Hindborg, Camilla, Erica Hindborg och Agnes Asplund. *Havets kalsonger*. Lerum, Visto förlag

Horndal, Sissel och Ulla Forsén. *Sjörnornas gåva*. [Malmö], Hjulet

Hyder, Lisa och Per Gustavsson. *Sandslott*. [Bromma], Opal

Håkanson, Nils och Johan Leion. *Vålnaderna på Knektslätten*. [Stockholm], Bokförlaget Hedvig

Höglund, Anna. *Thomas*. Stockholm, Lilla Piratförlaget

Ilustrajo, Mariajo, Sten Sundström (övers.) och Elsie Formgren (övers.). *Översvämningen*. Stockholm, Bookmark

Ismail, Idil och Wenny Stefanie. *Garbasaarta booyo/Mama's shawl*. Stockholm, Somabooks förlag

Jackson, Tiffany D., Nic Stone, Ashley Woodfolk, Dhonielle Clayton, Angie Thomas, Nicola Yoon, Johanna Lundin (övers.) och Anja Eriksson (övers.). *Blackout*. [Bromma], Vox

Jackson, Tiffany D. och Anna Thuresson (övers.). *Giftig rök*. Stockholm, B. Wahlströms

Janiszewski, Boguś, Max Skorwider och Ella Fronczak (övers.). *Ekonomi – från byteshandel till världsekonomi. Om det som vuxna inte pratar om – (för ofta vet de inte själva)*. [Karlsborg], Punkt förlag

Jansson, Emma. *Mina första vinterdjur. En faktabok*. Stockholm, Triumf förlag

Jern, Martin. *Sista chansen*. Stockholm, Lilla Piratförlaget

Johansson, Alice och Johanna Krebs. *Spåraren*. [Huskvarna], Chapter Rebels

Johansson, Elin och Siri Ahmed Backström. *Allt vi tappar och hittar*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Johansson, Emma. *Ett halvt hjärta*. [Bromma], Vox

Jones, Rob Lloyd, Laurent Kling och Cato Vandrare (övers.). *24 timmar i rymden*. Västra Frölunda, Tukan förlag

Jonsson, Stina. *Vilda katter!* [Lidköping], Norrdalen förlag

Joof, Emily och Åsa Gilland. *Superhjälteprinsessan*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Juhlin, Sanna. *Hemligheterna i Finnedal*. [Vintrosa], Ditt bokförlag

Junaida och Mariko Takahashi (övers.). *Monsteriet*. Stockholm, Bokförlaget Trasten

Jägerfeld, Jenny. *Jag är ju så jävla easy going*. [Stockholm], Gilla böcker

Jönsson, Ingrid och Lisa Medin. *Tuff fight*. [Stockholm], Bokförlaget Hedvig

Jönsson, Ingrid och Anna Westin. *Bokbunden Edgar och rymlingen*. Skällinge, Beta pedagog

Jönsson, Ingrid och Anna Westin. *Bokbunden Edgar och tågmonstret*. Skällinge, Beta Pedagog

Kennedy, Sam och Shu-Chin Hysing (övers.). *Vår otroliga historia. En resa tillbaka i tiden*. Stockholm, Lind & Co

Khalil, Nora. *Yani*. Stockholm, Natur & Kultur

Kuick, Katarina. *Veras krig*. Stockholm, Alfabet

Källmodin, Nina. *Noll dagar kvar*. [Lund], Kraxa

Kärnberg, Ulrika. *Nattflygare*. [Stockholm], Natur & Kultur

Körling, Anne-Marie. *Läsvärld – hajpen, lögnerna och livet*. Stockholm, En bok för alla

Körling, Anne-Marie. *Läsvärld – tappade tänder, monster och myror*. Stockholm, En bok för alla

Lagerqvist, Camilla. *Pojke 265*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Landström, Lena och Olof Landström. *Året runt med piggor och suggor*. Stockholm, Lilla Piratförlaget

Lantto, Malin. *Sagan om Ingvar i Telefania*. Lund, Ekström & Garay

Larén, Sanna, Johan Larén och Ellen Odlöw. *Göteboska för små knickedicker*. Lerum, Idus Förlag

Leidebrant, Jörgen och Isabella Staf. *Nyköpings högstadiums åttologi 2021/2022 Tema. Kraft*. Nyköping, Nyköpings högstadium

Lindgren, Astrid och Johan Egerkrans. *Mio, min Mio*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Lindgren, Astrid och Ingrid Vang Nyman. *Sjung med Pippi*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Lindgren, Barbro och Sara Olausson. *Dartanjang sjuk*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Lindholm, Jessica. *Fabian den förskräcklige*. Lerum, Idus Förlag

Lindström, Eva. *Jaga inte oss*. Stockholm, Alfabet

Lissmyr, Ulrika och Elisabeth Appeltoft Petersson. *Den gåtfulla Mörktassen*. [Falun], Lissmyr Ord & Idé

LitteraLunds skrivartävling 2022. De 20 finalbidragen. [Lund], Lunds kommun

Ljunggren, Magnus. *En ny vänskap*. Lund, Nypon förlag

Ljungqvist, Christin. *Vitormen jagar*. Lund, Nypon förlag

Loonin, Alexandra. *Hemligt, farligt, heligt*. [Lund], Willa Holma förlag

Lundberg Hahn, Kerstin och Åsa Rosén. *Fröken Spöke blåser bort*. Lund, Nypon förlag

Lundborg, Linnea och Malin Granroth. *Skorpan & Smulan*. [Malmö], Dotterbolaget <3 Asylgruppen

Lundholm Moberg, Annika och M. Isse Musa (övers.). *Oogle wax buu raadinayaa*. Stockholm, Somabooks

Luščevs'ka, Oksana och Tania Goryushina. *Najkrašči dni roku*. Stockholm, Tyanachu

Maddox, Jake, Sean Tiffany och Ingela Jernberg (övers.). *BMX i hemlighet*. [Stockholm], Berghs

Marlin, Jen, Izzy Burton och Sofia Lindelöf (övers.). *Rädda sköldpaddorna!* [Stockholm], Berghs

Masi, Giacomo, Ilaria Gelli och Natalia Batista (övers.). *GG – livet är ett dataspel lvl 2*. [Malmö], Nosebleed Studio

Masi, Giacomo, Ilaria Gelli och Natalia Batista (övers.). *GG – livet är ett dataspel lvl 3*. [Malmö], Nosebleed Studio

Massenot, Véronique, Stéphane Nicolet och Elin Svahn (övers.). *Dagen allt gick snett*. [Bromma], Opal

Mauritzon, Sara. *Silvermannen*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Maxén, Emil. *Frans fiskar. Gäddhänget*. [Stockholm], Bonnier Carlsen

McMann, Lisa och Betty Andersson. *Den brinnande kartan*. Stockholm, HarperCollins

Melin, Mårten. *Samtidigt, inuti. dikter*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Melin, Mårten och Hanna Granlund. *Spöksystrar. Samlingsvolym*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Melin, Mårten och Mattias Olsson. *Skogens slut*. [Stockholm], Lilla Piratförlaget

Milewski, Jenny. *Bara vi kvar*. Helsingborg, Hegas

Mills, David, Derek Brazell, Karin Sohlgren (övers.) och Sonia El-Minra (övers.). *Līmā wa-al-filfilab al-harrāqah / Limas röda beta chili*. Ndio Kultur & Kommunikation

Mini barnkammarboken – promenad. [Stockholm], Bonnier Carlsen

Mo, Yan, Cheng-Liang Zhu och Anna Gustafsson Chen (övers.). *Tromben*. [Färjestaden], Vombat förlag

Mollazehi, Peimaneh och Lotta Geffenblad. *Azins längtan*. Stockholm, Lilla Piratförlaget

Montgomery, L. M. och Eva Ström (övers.). *Anne på Grönkulla*. Stockholm, Aglaktuq

Mpoyi, Kayo och Linn Grebäck. *Kitoko*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Nagis, Murat, Gizem Güvendağ och Evin Ariz Nagis (övers.). *En fantastisk tidsresa med räven och Lidya*. Lerum, Visto förlag

Najjār, Taghrīd ‘Arīf al, Ḥassān Manāṣrah och Elisabet Risberg (övers.). *Hassan och ghoulen*. [Göteborg], Hjulet

Nannestad, Katrina, Martina Heiduczek och Sabina Söderlund (övers.). *Vi var vargar*. Stockholm, HarperCollins

Neel, Julien och Lotta Riad (övers.). *Lou! – Sonata 1*. [Malmö], Egmont Comics

Nestor, Emelie och Jenny Sjödin. *Yassi får nya skor*. [Trollhättan], Kikkuli förlag

Nilsson, Elin. *Vulkanens barn*. Stockholm, Alfabet

Nilsson, Johanna. *Jag överger mig aldrig*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Nilsson, Ulf och Cecilia Heikkilä. *Allt ska växa. en berättelse om den lille Carl Linnaeus*. [Stockholm], Lilla Piratförlaget

Nilsson, Ulf och Anna-Clara Tidholm. *Adjö, herr Muffin*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Nordin, Magnus och Mattias Olsson. *Mästaren*. Stockholm, Berghs

Nordin Stensö, Klara. *Den lilla lilla sjöjungfrun*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Norin, Marie och Elisabet Ericson. *Bettan*. Stockholm, Alfabet

Norlund, Dina och Hanna Strömberg. *Snökattprinsen*. [Malmö], Egmont Comics

Norrman, Maria, Agneta Tubérus och Nils Melander. *UbbeLina. Gamingbruden*. [Knäred], Young Gamers

Nutti Wiandt, Anna och Kajsa Nordlund. *Stina på rymmen*. [Färjestaden], Vombat förlag

Nyberg, Anders. *Människans långa resor*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Oguz, Ömer. *Den första striden*. Stockholm, B. Wahlströms

Olczak, Martin och Anna Sandler. *Vargar på T-centralen*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Olin, Kim. *Vinter cross*. [Örnsköldsvik], Argasso

Olsson, Hans. *Defekta superhjältar*. [Ulrika], Zakuli förlag

Olsson, Sophie. *Vanadisens hemlighet*. [Torsås], Dis förlag

Olsson, Sören, Leif Eriksson, Martin Svensson och Andrea Femerstrand. *Spökmysteriet*. Stockholm, Bookmark förlag

Olsson, Sören, Martin Svensson, Leif Eriksson och Andrea Femerstrand. *Väderhemligheten*. Stockholm, Bookmark förlag

Ortega, Rena. *Pekbok för sköna stockholmare*. Tukan Förlag

Oseman, Alice och My Bergström (övers.). *Heartstopper årsbok*. Trosa, Cobolt

Oseman, Alice och My Bergström (övers.). *Nick och Charlie. En Heartstopper-berättelse*. Trosa, Cobolt

Palmaer, Andreas och Jonas Källberg. *Tappa kontrollen*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Palmaer, Andreas och Valentin Schönbeck. *Sarah Sjöström*. [Stockholm], Bokförlaget Hedvig

Persson, Caroline och Elin Hägg. *Lätta fakta om hållbilder*. [Stockholm], Berghs

Persson, Elin, Zakīyah Mirzayi (övers.) och Mohammad Hussain Mohammadi (övers.). *Pisarān Afghānistān*. Stockholm, Café 60 Media

Persson, Joakim och Marianne Sund. *Vilken smash!* Lerum, Idus förlag

Pinter, Johannes och Anna Nilsson. *Zombietomten*. Malmö, Story House Egmont

Popescu, Sînziana, Iulia Ignat och Matei Miḥu (övers.). *Mingea dorințelor/ The wishing ball*. Stockholm, Pionier press

Pryor, Shawn, Francesca Ficorilli och Peter M. Eronson (övers.). *Guld-bossen*. Helsingborg, Hegas

Qarah'bāghī, Mas'ūd. *När snögubben flyttade in*. [Bromma], Opal

Rangström, Tuvalisa och Anna Nilsson. *Rosas spådomsbok*. [Bromma], Opal

Rath, Sandra och Ismar Didic. *Isildurs öga*. Bromma, Ordalaget bokförlag

Roca Ahlgren, Malin och Judith Balaguero. *Naja & Narva*. Trollhättan, Kikkuli förlag

Rosa, Don, Christer Nilsson (övers.), Stefan Diös (övers.), och Claes Reimerthi (övers.). *Farbror Joakims liv. Den kompletta samlingen. Jubileumsutgåva*. [Malmö], Egmont Story House

Rowling, J. K., Steve Kloves och Åsa Kempe (övers.). *Dumbledores hemligheter. Filmmanuset*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Ruta, Matilda. *Tiden*. Stockholm, Natur & Kultur

Rørvik, Bjørn F., Alice Bjerknes Lima de Faria och Pija Lindenbaum (övers.). *Två små riddare*. [Stockholm], Lilla Piratförlaget

Sahlin, Pär. *Häng i rondellen*. Helsingborg, Hegas

Sandén, Mårten och Lisa Medin. *Ett nytt hopp*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Schimmel, Lawrence, Elīna Brasliņa och Tova Lundin Mylläri (övers.). *Sent på kvällen*. [Linköping], Olika

Schimmel, Lawrence, Elīna Brasliņa och Tova Lundin Mylläri (övers.). *Tidigt på morgonen*. [Linköping], Olika

Schjødt Larsen, Bjarke, Kristian Eskild Jensen och Marie Helleday Ekwurtzel (övers.). *Den första striden*. Helsingborg, Hegas

Schjødt Larsen, Bjarke, Bodil Bang Heinemeier och Marie Helleday Ekwurtzel (övers.). *Ljus mot mörker*. Helsingborg, Hegas

Schmidt, Catarina. *Sinus och Malva. Kampen om galaxen*. Lund, Ekström & Garay

Schwartz, Claire och Helena Stedman (övers.). *En natt på insektsbotellet*. Stockholm, Lilla Piratförlaget

Sigunsdotter, Kristina, Ester Eriksson och Sakīnah Ibrāhīm (övers.). *Kriket Karlisun wa-asraribā*. Djursholm, Dār al-Muná

Sigunsdotter, Kristina och Jenny Jordahl. *Spökeläraren*. Stockholm, Natur & Kultur

Singh, Komal och Ipek Konak. *Ara stjärnprogrammeraren*. [Linköping], Olika

Sjödén, Kerstin och Andrea Brandin. *Nöjesfält. Skräck, sockervadd och svindlande snurrar*. Sävedalen, Speja

Skalietska, Yeva och Åsa Malm (övers.). *Du vet inte vad krig är. En ukrainsk flickas dagbok*. [Enskede], Bazar förlag

Skaug, Trygve, Ella K. Okstad och Sara Ruder (övers.). *Om jag var statsminister*. [Bromma], Opal

Smith, Nikki Shannon, Matt Forsyth och Peter M. Eronson (övers.). *Tara på Titanic*. Helsingborg, Hegas

Soratani, Reina, Haru Harukawa och Simon Hammar (övers.). *Den här gången lovar jag att absolut inte vara i vägen!* Norsborg, Idegranen förlag

Stamper, Claire. *Per Olsson hade en bonnagård*. Västra Frölunda, Tukan Förlag

Sundin, David. *Boken som absolut inte ville bli läst*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Sundström Lindmark, Anna och Elisabeth Widmark. *Vera vem?* [Stockholm], Bokförlaget Hedvig

Svirsky, Liv och Kornelia Engqvist. *Glad*. Helsingborg, Hegas

Svirsky, Liv och Kornelia Engqvist. *Ledsen*. Helsingborg, Hegas

Sydegård, A. K. *Mormor till reprints*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Säfström, Elin. *Herrgårdens hemlighet*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Söderquist, Karin. *En liten bok om stora känslor*. Stockholm, BoD

Tappert, Arvid. *Potträna med Draken*. Västra Frölunda, Tukan Förlag

Tarshis, Lauren, Scott Dawson och Emeli André (övers.). *Jag överlevde D-dagen 1944*. Stockholm, Lind & Co

Tegby, Gustav. *De överblivnas armé*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Thorén, Annika I. R. *Den ovala pakten*. Stockholm, Vulkan

Thorsén, Lotta. *Becka med håret*. Lerum, Idus förlag

Tillberg, Jesper. *Dani dömer domaren*. Lund, Nypon förlag

Tojzner, Nina, Malin Norrby, Micael Bindefeld, Samuel Adler, Isabelle Falck och Daniel Leviathan. *@Stoltjude. Om judiskt liv i Sverige*. Stockholm Hillelförlaget

Uggla, E. P. *Felet med Eden*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Valente, Tony och Simon Hammar (övers.). *Radiant 1*. Trosa, Cobolt

Valente, Tony och Simon Hammar (övers.). *Radiant 2*. Trosa, Cobolt

Valentine, Jenny, Claire Lefevre och Gun-Britt Sundström (övers.). *Joy alltid glad*. Umeå, Atrium förlag

Valentine, Jenny, Claire Lefevre och Gun-Britt Sundström (övers.). *Kram från Joy*. Umeå, Atrium förlag

Virke, Emma och Fumi Koike. *Lilla molnet*. Stockholm, Lilla Piratförlaget

Vizins Kjellberg, Kim och Nora Segerdahl. *Rote går vilse*. Lerum, Visto förlag

Våhlund, Elias och Agnes Våhlund. *Handbok för superhjältar Del 7 Tillbaka*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Wahlund, Linda. *Den som måste döden dö*. Sävedalen, Speja

Wahlund, Linda. *Den som måste livet leva*. Sävedalen, Speja

Wall Kubilius, Moa och Heidi Kosenius. *Mamma och Liten på sommaräventyr*. Arvika, Kubilius förlag

Wall Kubilius, Moa och Heidi Kosenius. *Mamma och Liten på vinteräventyr*. Arvika, Kubilius förlag

Wallnäs, Henrik och Matilda Ruta. *Poizdka avtobusom.*, Natur & Kultur Allmänlitteratur

Wallnäs, Henrik och Matilda Ruta. *Åka buss*. Stockholm, Natur & Kultur

Wallnäs, Henrik och Erik Svetoft. *Ingen fara!* [Stockholm], Lilla Piratförlaget

Wedmark, Cecilia och Sarah Ekström. *Tjuvryttaren*. [Malmö], Penny & Friends

Westerlund, Lisa. *Den osynliga fienden*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Westerman, Matilda, Jason Diakité och Andrea Pippins. *Har du fel?* Stockholm, Bonnier Carlsen

Westesson, Håkan och Linda Spåman. *Handbok för unga häxor*. Stockholm, Leopard förlag

Wiberg, Julia och Cecilia Heikkilä. *Stora roliga skogsboken. Aaktiviteter för hela året*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Wickramasinghe, Martin och Priyanwada M. Banduardana (övers.). *Madol doova*. [Kristinehamn], Norlén & Slottner

Winnerbäck, Lars och Olle Eksell. *Hej, jag heter Folke*. Stockholm, Alfabet

Wirsén, Stina, *Hallå! Samlade sagor för dom minsta små*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Wolde, Gunilla. *Stora boken om Totte och Emma*. Stockholm, Natur & Kultur

Wänblad, Mats och Maria Andersson Keusseyan. *Vårt lilla landslag – cupen*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Wänblad, Mats och Pelle Forshed. *Ett monster i vildmarken*. Stockholm, Rabén & Sjögren

Yumi, Tomu, Gustaf Lord och Maria Frensborg. *I Spelmästarens händer*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Zarbo, Gin och Magnolia Winroth (övers.). *The secret of Scarecrow*. [Malmö], Nosebleed Studio

Åberg, Lasse. *Havet är din bästa kompis*. [Stockholm], Max Ström

Åsberg, Öivind och Sandra Bergström. *Fröding och spegeln i syrengrottan*. Lund, Ekström & Garay

Öhrn, Angelica och Andrea Femerstrand. *Bäckhästen*. [Stockholm], Bokförlaget Hedvig

Österlund, Elisabeth och Karin Holmström. *Trolläventyret på campingen*. Lerum, Idus förlag

Östnäs, Elisabeth och Lina Neidestam. *Frejas svärd*. Stockholm, Bonnier Carlsen

Teoretisk litteratur

- Bokförsäljningsstatistiken 2022*. Svenska Bokhandlareföreningen/Svenska Förläggareföreningen, 2023, <https://forlaggare.se/wp-content/uploads/2023/02/Bokforsaljningsstatistiken-2022.pdf>. Hämtad 11 april 2023.
- Bokprovning på Svenska barnboksintitutet. En dokumentation. Årgång 2021*. Svenska barnboksintitutet, 2022, <https://www.barnboksintitutet.se/wp-content/uploads/2022/04/Dokumentation-2022-1.pdf>. Hämtad 11 april 2023.
- Förlagsstatistik 2022*. Svenska Förläggareföreningen, 2023, https://forlaggare.se/wp-content/uploads/2023/03/Forlagsstatistiken_2022_13mars.pdf. Hämtad 11 april 2023.
- Laxgård, Kalle. ”Försäljningen av engelska böcker skenar – så påverkas branschen av nya trender”. *Svensk Bokhandel*, 10 mars 2023.
- Mählqvist, Stefan. *Böcker för svenska barn 1870–1950. En kvantitativ analys av barn- och ungdomslitteratur i Sverige*. Diss., Uppsala universitet. Stockholm, Gidlund, 1977.
- Steiner, Ann och Karl Berglund, *Barnlitterära strömningar. Om ljudböcker för barn*, Stockholm, Svenska Förläggareföreningen, 2022, <https://forlaggare.se/wp-content/uploads/2022/01/Barnlitterara-stromningar.pdf>. Hämtad 11 april 2023.
- Tellgren, Christina. *På barnens bokmarknad. Utgivningen av barn- och ungdomslitteratur i Sverige 1966–1975*. Diss., Uppsala universitet. Stockholm, Bonnier, 1982.
- Warnqvist, Åsa. ”Dragonball, LasseMaja och Twilight. Utgivningen av barn- och ungdomslitteratur i Sverige 2001–2010”. SOU 2012:10. Stockholm, Kulturdepartementet, Litteraturutredningen, 2012, 329–361.

Svenska barnboksinstitutets statistik

Den sista februari 2023 hade det inkommit **2 183** barn- och ungdomsböcker med utgivningsår 2022 till Svenska barnboksinstitutet.

I statistiken redovisas dessa siffror. Svenska barnboksinstitutet har redovisat utgivningsstatistik sedan den första Bokprovningen 1993. 1993–1998 hämtades statistiken från *Svensk bokförteckning* men från och med 1999 redovisas Svenska barnboksinstitutets egen statistik. Alla procentangivelser är avrundade till närmaste heltal.

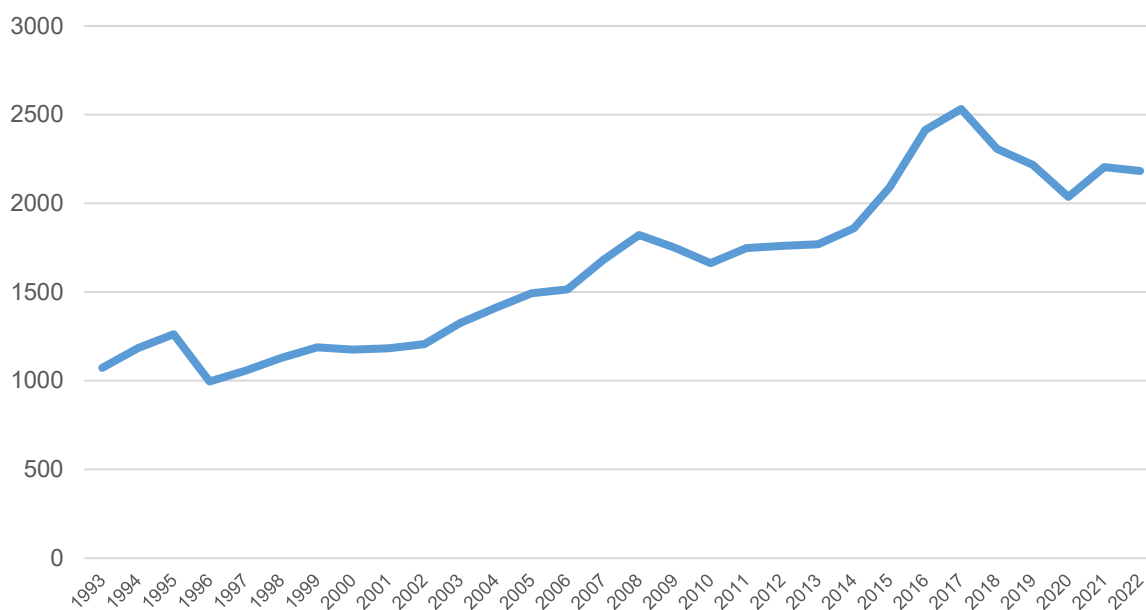
Utgivningen av barn- och ungdomsböcker

Tabell 1. Utgivningen av barn- och ungdomsböcker 2021–2022

Kategori	2021	2022
Bilderböcker	740	744
Dramatik	-	3
Faktaböcker	385	403
Kapitelböcker	378	327
Mellanåldersböcker	382	355
Poesi	4	11
Samlingar	26	50
Sångböcker	3	10
Tecknade serier	88	109
Ungdomsböcker	198	171
Totalt	2 204	2 183

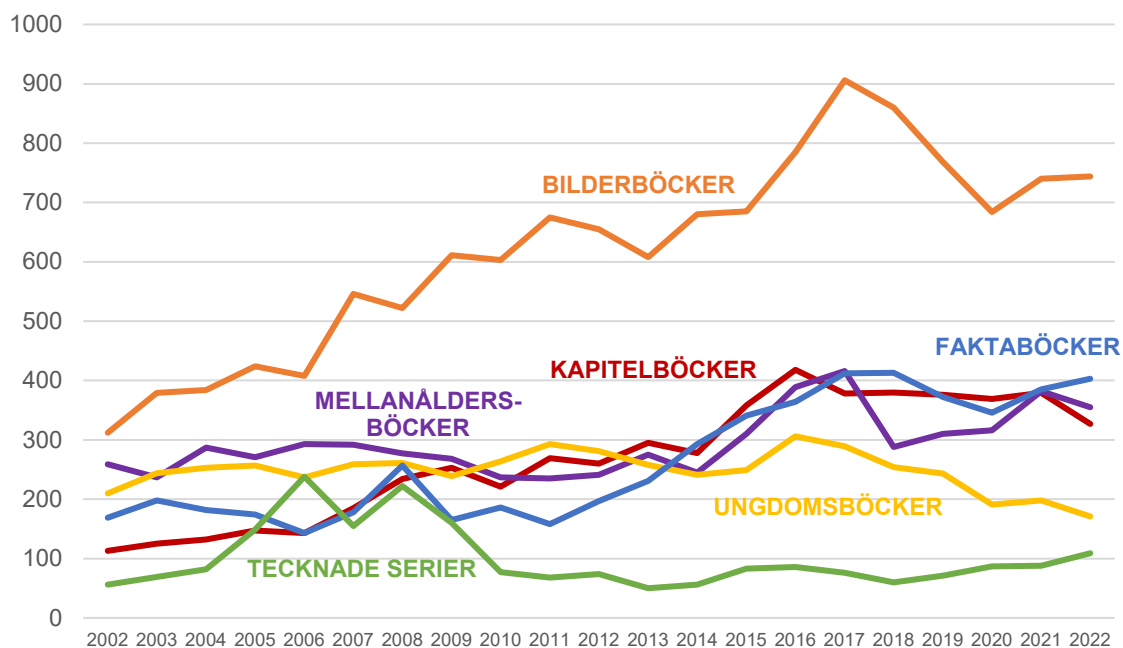
Kommentar: År 2022 utkom 2 183 barn- och ungdomsböcker, vilket är en **minskning med 1 %** jämfört med 2021.

Diagram 1. Utgivningen av barn- och ungdomsböcker 1993–2022

Kommentar: Statistiken redovisas från och med Bokprovningsens start 1993. 2022 gavs det ut **103 %** fler barn- och ungdomsböcker än 1993. Siffrorna 1993–1998 är hämtade från *Svensk bokförteckning*. Siffrorna 1999 och framåt är framtagna av Sbi.

Diagram 2. Utgivningen fördelad på kategorier 2002–2022

Kommentar: Denna statistik redovisas från och med 2002 då Sbi började föra statistik över de i dag gällande kategorierna.

Svenska och översatta barn- och ungdomsböcker

Tabell 2. Utgivningen av svenska barn- och ungdomsböcker 2021–2022

Kategori	2021	2022
Bilderböcker	526	533
Dramatik	-	2
Faktaböcker	188	213
Kapitelböcker	286	260
Mellanåldersböcker	273	256
Poesi	3	11
Samlingar	24	40
Sångböcker	2	9
Tecknade serier	10	19
Ungdomsböcker	139	144
Totalt	1 451	1 487

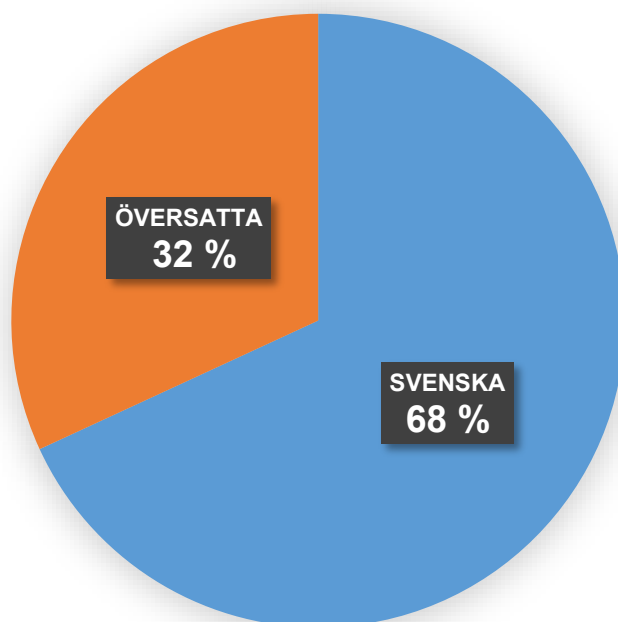
Kommentar: Den svenska utgivningen 2022 ökade med 2 % jämfört med 2021. Med svenska barn- och ungdomsböcker avses böcker som är utgivna i Sverige på originalspråk.

Tabell 3. Utgivningen av översatta barn- och ungdomsböcker 2021–2022

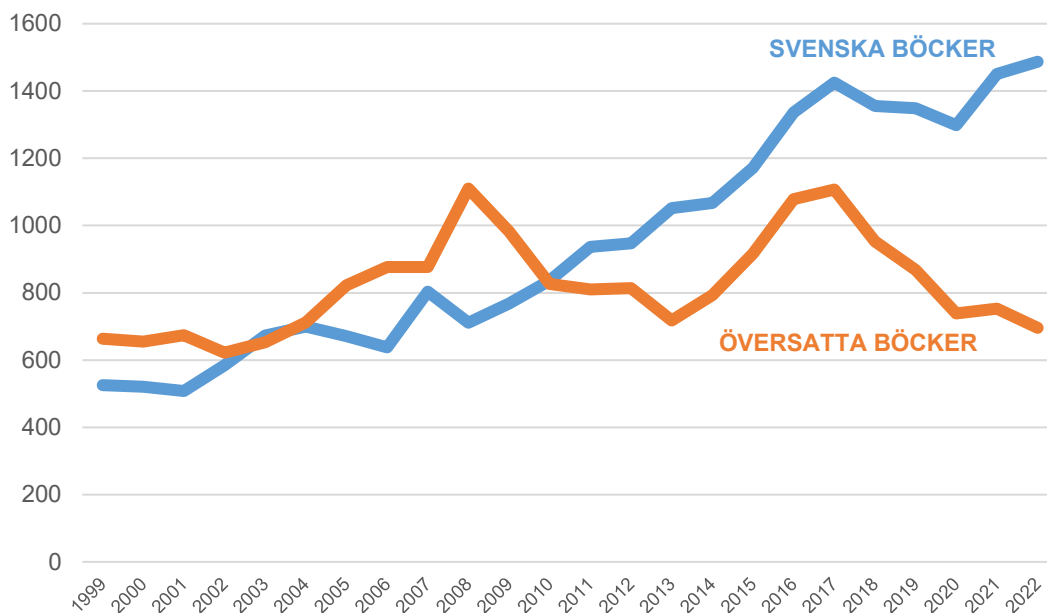
Kategori	2021	2022
Bilderböcker	214	211
Dramatik	-	1
Faktaböcker	197	190
Kapitelböcker	92	67
Mellanåldersböcker	109	99
Poesi	1	-
Samlingar	2	10
Sångböcker	1	1
Tecknade serier	78	90
Ungdomsböcker	59	27
Totalt	753	696

Kommentar: Den översatta utgivningen 2022 minskade med 8 % jämfört med 2021. Med översatta barn- och ungdomsböcker avses böcker som tidigare har givits ut på annat språk eller i ett annat land.

Diagram 3. Fördelning mellan svenska och översatta barn- och ungdomsböcker 2022

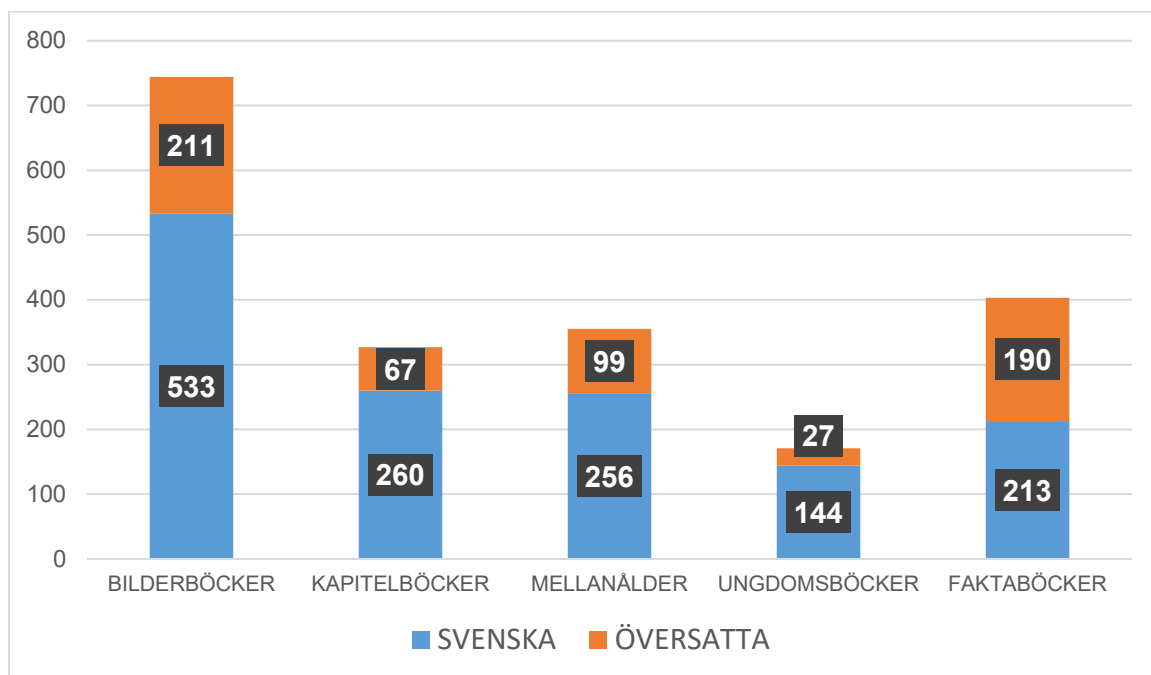

Diagram 4. Utgivningen av barn- och ungdomsböcker 1999–2022, jämförelse svenska och översatta böcker

Kommentar: Denna statistik redovisas från och med 1999 då Sbi började dela in samtliga utgivna böcker i svenska och översatta.

Diagram 5. Utgivningen i de största kategorierna 2022

Förstaupplagor av barn- och ungdomsböcker

Tabell 4. Barn- och ungdomsböcker, förstaupplagor 2021–2022

Kategori	2021	2022
Bilderböcker	633	632
Dramatik	-	3
Faktaböcker	366	384
Kapitelböcker	360	318
Mellanåldersböcker	353	331
Poesi	3	10
Samlingar	26	50
Sångböcker	3	9
Tecknade serier	79	99
Ungdomsböcker	141	141
Totalt	1 964	1 977

Kommentar: Utgivningen av förstaupplagor 2022 ökade med 1 % jämfört med 2021.

Tabell 5. Svenska barn- och ungdomsböcker, förstaupplagor 2021–2022

Kategori	2021	2022
Bilderböcker	434	424
Dramatik	-	2
Faktaböcker	171	197
Kapitelböcker	270	253
Mellanåldersböcker	249	235
Poesi	2	10
Samlingar	24	40
Sångböcker	2	8
Tecknade serier	9	16
Ungdomsböcker	114	120
Totalt	1 275	1 305

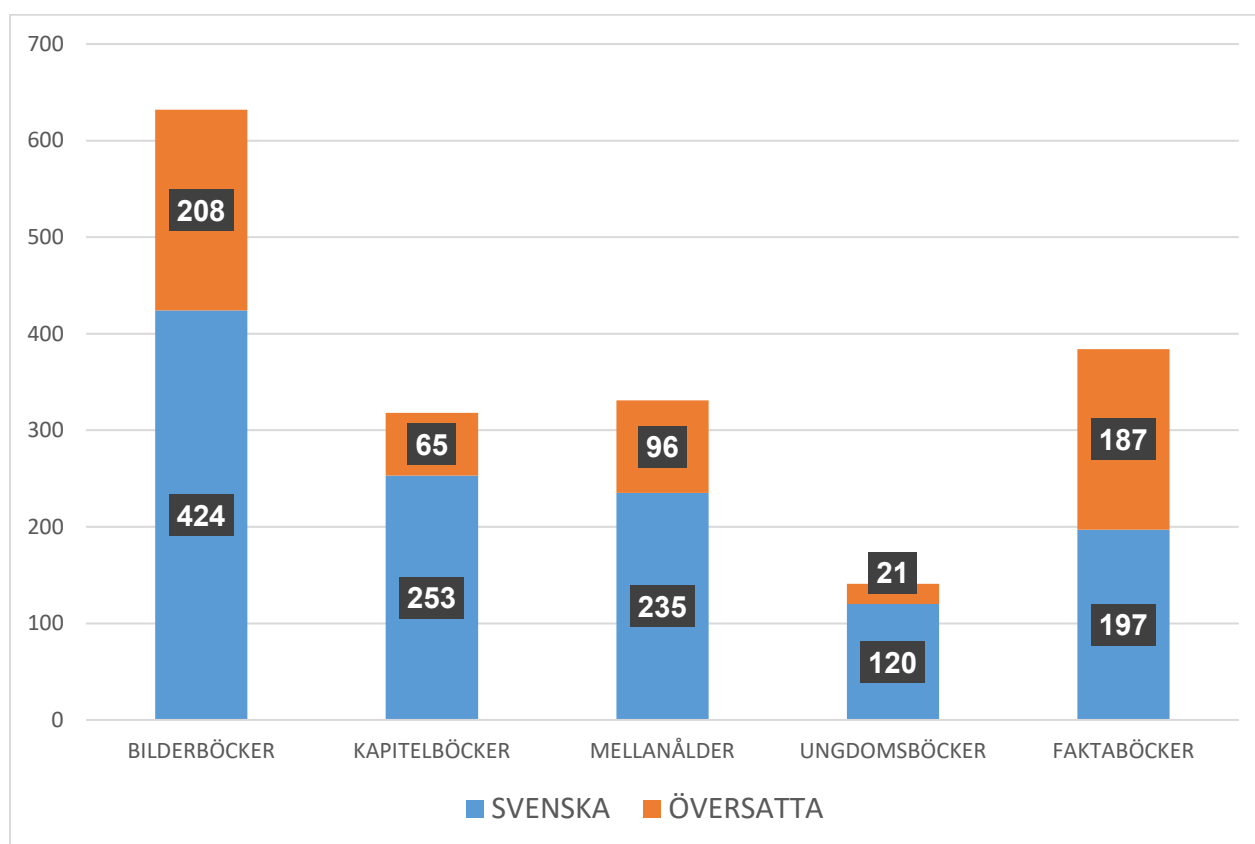
Kommentar: Utgivningen av svenska förstaupplagor 2022 ökade med 2 % jämfört med 2021.

Tabell 6. Översatta barn- och ungdomsböcker, förstaupplagor 2021–2022

Kategori	2021	2022
Bilderböcker	199	208
Dramatik	-	1
Faktaböcker	195	187
Kapitelböcker	90	65
Mellanåldersböcker	104	96
Poesi	1	-
Samlingar	2	10
Sångböcker	1	1
Tecknade serier	70	83
Ungdomsböcker	27	21
Totalt	689	672

Kommentar: Utgivningen av översatta förstaupplagor 2022 **minskade med 2 %** jämfört med 2021.

Diagram 6. Utgivningen av förstaupplagor i de största kategorierna 2022

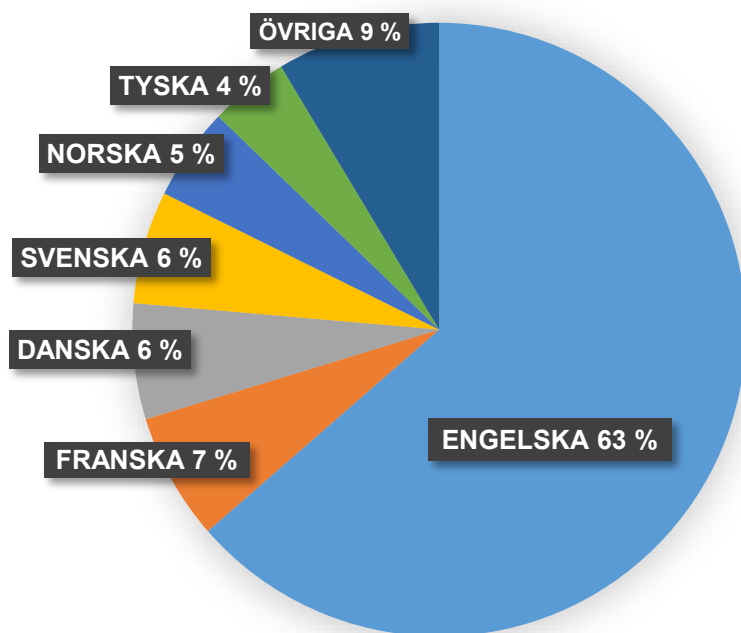
Översättningar av barn- och ungdomsböcker

Tabell 7. Språk varifrån översättningarna gjorts i förstaupplagor 2021–2022

Språk	2021	2022
Engelska	466	428
Franska	38	45
Danska	39	41
Svenska*	58	40
Norska	23	33
Tyska	24	28
Spanska	7	8
Nederländska	5	6
Japanska	1	5
Persiska	1	4
Finska	5	3
Italienska	3	3
Arabiska	-	2
Koreanska	2	2
Polska	2	2
Turkiska	1	2
Ukrainska	-	2
Bosniska	-	1
Estniska	-	1
Grekiska	-	1
Kinesiska	5	1
Kurdiska	-	1
Ryska	2	1
Singalesiska	-	1
Slovakiska	-	1
Tjeckiska	-	1
Ungerska	-	1
Vietnamesiska	-	1
Katalanska	1	-
Rumänska	1	-
Uppgift saknas	5	7
Totalt	689	672

* Böcker översatta från svenska till annat språk och utgivna i Sverige. I statistiken över översättningar inkluderas även böcker översatta till andra språk än svenska.

Diagram 7. De största språken varifrån översättningar gjorts 2022 jämfört med övriga språk

Böcker publicerade på annat språk än svenska

Tabell 8. Förekomst av andra språk än svenska i utgivningen av barn- och ungdomsböcker 2021–2022

Språk	2021	2022
Somaliska	13	23
Engelska	14	20
Arabiska	23	15
Persiska	8	9
Kurdiska	-	8
Ukrainska	-	4
Nordsamiska	2	3
Franska	1	2
Norska	4	2
Romani	1	2
Rumänska	1	2
Albanska	-	1
Danska	1	1
Jiddisch	1	1
Pitesamiska	1	1
Polska	-	1
Turkiska	-	1
Portugisiska	-	1
Meänkieli	6	-
Finska	4	-
Ryska	2	-
Syriska	2	-
Lulesamiska	1	-
Punjabi	1	-
Sydsamiska	1	-
Tyska	1	-
Umesamiska	1	-
Totalt	88	97

Kommentar: Böcker med parallelltext är inkluderade i ovanstående tabell. De flesta böcker med parallelltext är utgivna med text på svenska samt ett annat språk men i vissa fall finns flera språk än svenska representerade. Det kan till exempel röra sig om en bok med text på engelska och arabiska. I de fallen räknas båda språken i tabellen ovan. Det totala antalet språkförekomster är därför något högre än antalet böcker. 2022 utkom **88** (2021: 85) böcker på andra språk än svenska eller med parallelltext på svenska och/eller annat/andra språk.

Återutgivning av barn- och ungdomsböcker

Tabell 9. Återutgivning 2021–2022

Kategori	2021	2022
Bilderböcker	107	112
Dramatik	-	-
Faktaböcker	19	19
Kapitelböcker	18	9
Mellanåldersböcker	29	24
Poesi	1	1
Samlingar	-	-
Sångböcker	-	1
Tecknade serier	9	10
Ungdomsböcker	57	30
Totalt	240	206

Kommentar: Återutgivningen 2022 minskade med 14 % jämfört med 2021.

Tabell 10. Svensk återutgivning 2021–2022

Kategori	2021	2022
Bilderböcker	92	109
Dramatik	-	-
Faktaböcker	17	16
Kapitelböcker	16	7
Mellanåldersböcker	24	21
Poesi	1	1
Samlingar	-	-
Sångböcker	-	1
Tecknade serier	1	3
Ungdomsböcker	25	24
Totalt	176	182

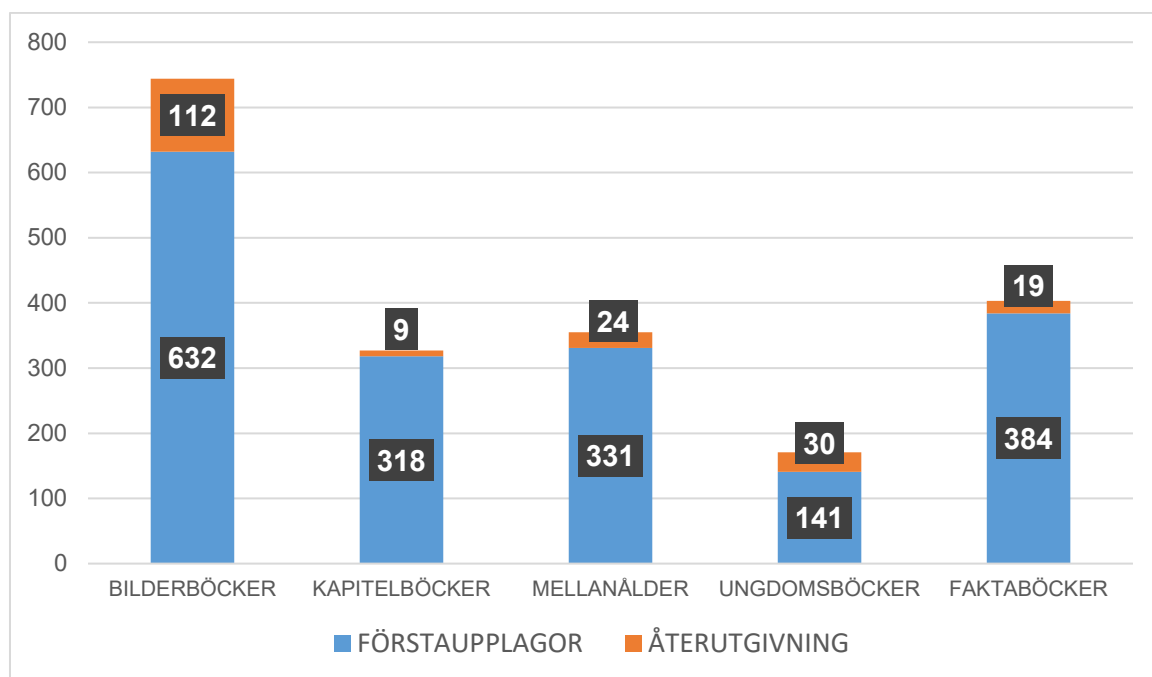
Kommentar: Den svenska återutgivningen 2022 ökade med 3 % jämfört med 2021.

Tabell 11. Översatt återutgivning 2021–2022

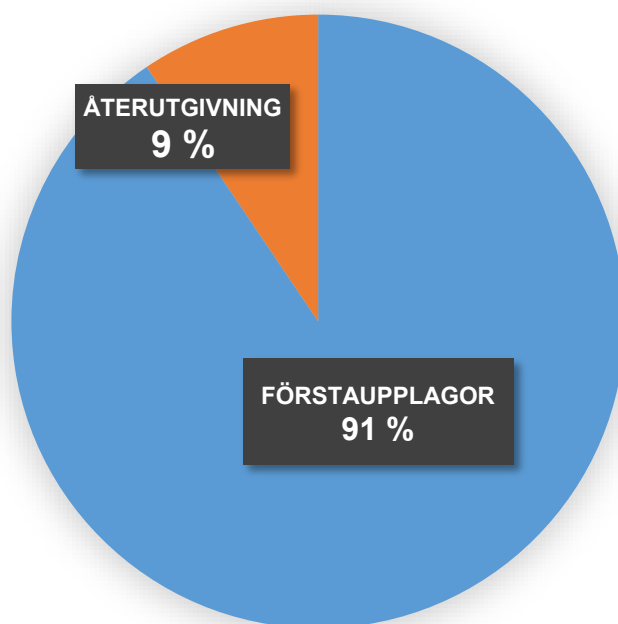
Kategori	2021	2022
Bilderböcker	15	3
Dramatik	-	-
Faktaböcker	2	3
Kapitelböcker	2	2
Mellanåldersböcker	5	3
Poesi	-	-
Samlingar	-	-
Sångböcker	-	-
Tecknade serier	8	7
Ungdomsböcker	32	6
Totalt	64	24

Kommentar: Den översatta återutgivningen 2022 **minskade med 63 %** jämfört med 2021.

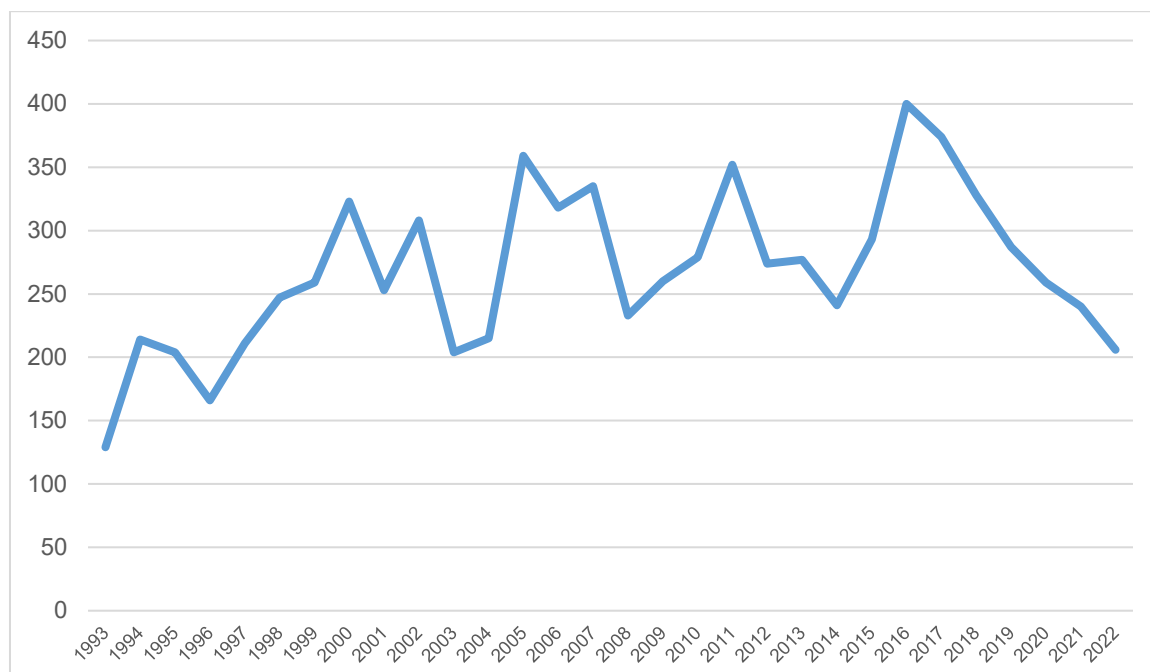
Diagram 8. Utgivningen uppdelad på förstaupplagor och återutgivning 2022

Diagram 9. Fördelning mellan förstaupplagor och återutgivning 2022

Diagram 10. Återutgivning 1993–2022

Upphovspersoner i förstaupplagor

Tabell 12. Upphovspersoners kön i förstaupplagor 2022

Kategori	Kvinna		Man	
	<i>Antal</i>	%	<i>Antal</i>	%
Bilderböcker	476	68 %	229	32 %
Dramatik	2	67 %	1	33 %
Faktaböcker	228	58 %	165	42 %
Kapitelböcker	254	62 %	159	38 %
Mellanåldersböcker	235	63 %	140	37 %
Poesi	4	57 %	3	43 %
Samlingar	8	100 %	-	-
Sångböcker	6	100 %	-	-
Tecknade serier	33	34 %	63	66 %
Ungdomsböcker	98	70 %	43	30 %
Totalt	1 344	63 %	803	37 %

Tabell 13. Upphovspersoners kön i svenska förstaupplagor 2022

Kategori	Kvinna		Man	
	<i>Antal</i>	%	<i>Antal</i>	%
Bilderböcker	363	71 %	146	29 %
Dramatik	1	100 %	-	-
Faktaböcker	128	61 %	81	39 %
Kapitelböcker	217	65 %	118	35 %
Mellanåldersböcker	176	68 %	83	32 %
Poesi	4	57 %	3	43 %
Samlingar	6	100 %	-	-
Sångböcker	6	100 %	-	-
Tecknade serier	8	44 %	10	56 %
Ungdomsböcker	86	72 %	34	28 %
Totalt	995	68 %	475	32 %

Tabell 14. Upphovspersoners kön i översatta förstaupplagor 2022

Kategori	Kvinna		Man	
	<i>Antal</i>	<i>%</i>	<i>Antal</i>	<i>%</i>
Bilderböcker	113	58 %	83	42 %
Dramatik	1	50 %	1	50 %
Faktaböcker	100	54 %	84	46 %
Kapitelböcker	37	47 %	41	53 %
Mellanåldersböcker	59	51 %	57	49 %
Poesi	-	-	-	-
Samlingar	2	100 %	-	-
Sångböcker	-	-	-	-
Tecknade serier	25	32 %	53	68%
Ungdomsböcker	12	57 %	9	43 %
Totalt	349	52 %	328	48 %

Huvudpersoner i förstaupplagor

Tabell 15. Huvudpersoners kön i förstaupplagor 2022

Kategori	Flicka		Pojke		Ej spec. kön	
	<i>Antal</i>	%	<i>Antal</i>	%	<i>Antal</i>	%
Bilderböcker	140	46 %	110	36 %	55	18 %
Kapitelböcker	116	60 %	77	40 %	1	-
Mellanåldersböcker	158	59 %	106	40 %	2	1 %
Tecknade serier	28	51 %	27	49 %	-	-
Ungdomsböcker	62	61 %	39	38 %	1	1 %
Totalt	504	55 %	359	39 %	59	6 %

Kommentar: Huvudpersoner kan också vara till exempel förmänskligade djur som tillskrivs kön. Huvudpersoner räknas enbart i de kategorier som anges i tabellen. **2022** var fördelningen **55 %** flickor (2021: 55 %), **39 %** pojkar (2021: 39 %) och **6 %** ej specificerat kön (2021: 6 %) i den totala utgivningen av förstaupplagor. 2022 förekom ingen uttalat icke-binär huvudperson i utgivningen. Transpersoner anges efter vilket kön de identifierar sig med.

Tabell 16. Huvudpersoners kön i svenska förstaupplagor 2022

Kategori	Flicka		Pojke		Ej spec. kön	
	<i>Antal</i>	%	<i>Antal</i>	%	<i>Antal</i>	%
Bilderböcker	111	47 %	81	35 %	43	18 %
Kapitelböcker	94	62 %	56	37 %	1	1 %
Mellanåldersböcker	126	67 %	61	32 %	1	1 %
Tecknade serier	6	55 %	5	45 %	-	-
Ungdomsböcker	56	63 %	32	36 %	1	1 %
Totalt	393	58 %	235	35 %	46	7 %

Kommentar: **2022** var fördelningen **58 %** flickor (2021: 57 %), **35 %** pojkar (2021: 36 %) och **7 %** ej specificerat kön (2021: 7 %) i den totala utgivningen av svenska förstaupplagor.

Tabell 17. Huvudpersoners kön i översatta förstaupplagor 2022

Kategori	Flicka		Pojke		Ej spec. kön	
	<i>Antal</i>	%	<i>Antal</i>	%	<i>Antal</i>	%
Bilderböcker	23	38 %	26	42 %	12	20 %
Kapitelböcker	22	51 %	21	49 %	-	-
Mellanåldersböcker	32	41 %	44	58 %	1	1 %
Tecknade serier	22	51 %	21	49 %	-	-
Ungdomsböcker	6	50 %	6	50 %	-	-
Totalt	105	44 %	118	50 %	13	6 %

Kommentar: **2022** var fördelningen **44 %** flickor (2021: 50 %), **50 %** pojkar (2021: 49 %) och **6 %** ej specificerat kön (2021: 1 %) i den totala utgivningen av översatta förstaupplagor.

Förlag och utgivare

Tabell 18. Utgivningen 2022 fördelad på förlag

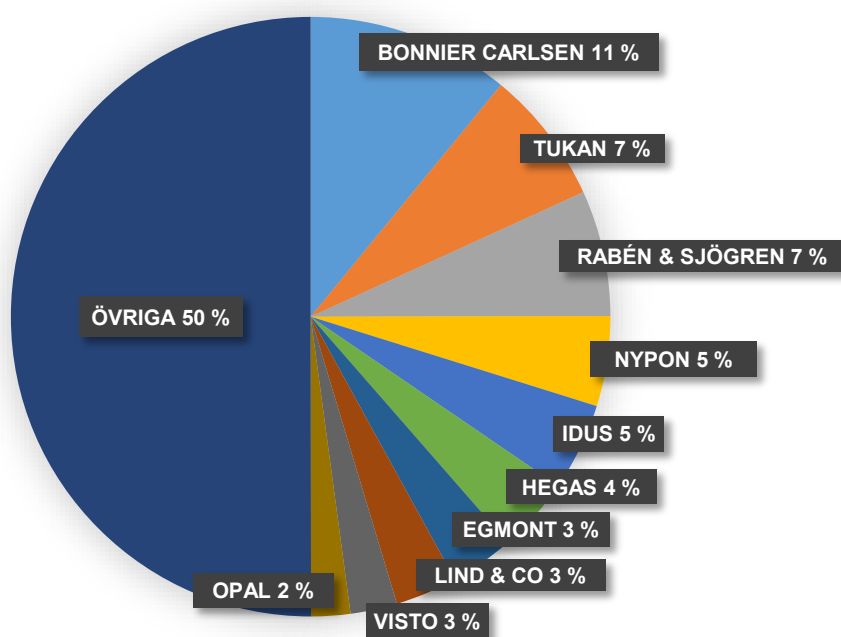
Förlag/utgivare	2022
Bonnier Carlsen	239
Tukan	158
Rabén & Sjögren	148
Nypon	106
Idus	103
Hegas	88
Egmont	75
Visto (H)	73
Lind & Co	55
Opal	46
Lilla Piratförlaget	42
Bokförlaget Hedvig	41
Alfabeta	40
Natur & Kultur	38
B. Wahlströms	37
Berghs	34
Ekström & Garay (H)	33
Ordalaget	27
En bok för alla	26
Go'boken	26
Ditt bokförlag (H)	24
Beta pedagog	23
Stabenfeldt	22
Cobolt	21
Argasso	18
Semic	16
Dar Al Muna	16
Lava förlag (H)	16
Speja	15
Books on demand (BoD) (P)	14
Somabooks	13
Olika	12
Triumf	12
Framtidsfrön	11
Modernista	11
Barthelson	10
Kikkuli	10
Ndio	10
Stevali	10
Bookmark förlag	9

Whip media (H)	9
Gilla böcker	8
Lumenos (H)	8
Solentro (P)	8
Storge	8
49books publishing (P)	7
Linda Palm Creative	7
Pärlan	7
Kartago	7
Scansom publisher	7
S.T.O.P. Bok	7
Tallbergs förlag (H)	7
Vombat	7
Nosebleed Studio	7
Atrium	6
Isaberg förlag	6
HarperCollins/HarperChildren	6
Boksmart	6
Totalt	1 856

Kommentar: I tabellen redovisas de förlag som har gett ut 6 eller fler titlar under 2022. Sammanlagt 1 856 (2021: 1 877) titlar. Resterande förlag och utgivare har gett ut 327 titlar (2021: 327) titlar sammanlagt.

(P) = Publiceringstjänst. Upphovspersonen själv finansierar hela utgivningen.
(H) = Hybridförlag. Upphovspersonen tar delar av den ekonomiska risken.

Diagram 11. De tio största förlagen i förhållande till övriga 2022

Ämnesord

Barn- och ungdomsböckerna är sökbara med hjälp av ett stort antal ämnesord i Libris och Svenska barnboksinstitutets bibliotekskatalog.

Svenska barnboksinstitutet har det formella och nationella ansvaret för arbetet med att utveckla och förvalta barnämnesorden och utgör redaktionen för barnämnesordslistan. Redaktionen samarbetar dels med Svenska ämnesord på Kungliga biblioteket, dels med en referensgrupp som utgörs av deltagare från olika biblioteksverksamheter i landet.

De vanligast förekommande ämnesorden 2022

Undantaget de könsbestämmande orden ”flickor” och ”pojkar”, geografiska och kronologiska ämnesord samt huvudkategorierna.

Hela utgivningen

Vänskap
Förmänskligade djur
Familjen
Övernaturligt
Skolan
Syskon
Mor- och farföräldrar
Kärlek
Magi
Barn och föräldrar
Hundar
Vardagsliv
Övernaturliga väsen
Djur
Skogar

Genre/form

Lättlästa böcker
Småbarnsbilderböcker
Fantasy
Faction
Rysare

Faktaböcker

Djur
Vilda djur
Fotboll
Historia
Känslor
Dinosaurier
Ord
Rymden
Kroppen
Kristendom
Fotbollsproffs
Naturen
Språk
Mat
Jorden

Genre/form

Lättlästa böcker
Småbarnsfakta
Pyselböcker
Biografiska berättelser
Mekaniska böcker

Bilderböcker (0–6 år)

Förmänskligade djur
Lek
Hundar
Djur
Vänskap
Barn och föräldrar
Familjen
Julen
Katter
Skogar
Naturen
Förmänskligade växter
Grisar
Leta
Drakar

Genre/form

Småbarnsbilderböcker
Faction
Rim
Filmade böcker
Pekböcker

Mellanåldersböcker (9–12 år)

Vänskap
Övernaturligt
Skolan
Magi
Familjen
Sommarlov
Övernaturliga väsen
Spöken
Barn och föräldrar
Kärlek
Monster
Syskon
Parallella världar
Mysterier
Mor- och farföräldrar

Genre/form

Lättlästa böcker
Fantasy
Rysare
Historiska berättelser
Faction

Kapitelböcker (6–9 år)

Vänskap
Familjen
Skolan
Mor- och farföräldrar
Syskon
Förmänskligade djur
Spöken
Vardagsliv
Stöld
Hundar
Sommarlov
Magi
Mysterier
Hästar
Skogar

Genre/form

Lättlästa böcker
Börja läsa
Faction
Deckare
Fantasy

Ungdomsböcker (12 år–)

Vänskap
Kärlek
Övernaturligt
Skolan
Hemligheter
HBTQI
Ungdomar
Barn och föräldrar
Maktkamp
Övernaturliga väsen
Försvunna personer
Magi
Familjen
Ensamhet
Landsbygd

Genre/form

Unga vuxna
Lättlästa böcker
Fantasy
Dystopier
Rysare

Bokprovning årgång 2022

Föreläsningar

Föreläsningarna äger rum den 19 april, kl. 9.00–12.30 i Zoom.

Vad hände i utgivningen 2022? Statistik, teman och analyser

Sara Lafolie, Svenska barnboksinstitutet, presenterar utgivningen av barn- och ungdomsböcker i Sverige 2022.

Över till sporten: Idrott i barn- och ungdomslitteraturen 2022

Kajsa Bäckius, Svenska barnboksinstitutet, berättar om laget före jaget och andra aspekter på sport och idrott i barn- och ungdomslitteraturen.

Illvilliga barn och illviljan omkring dem: Nedslag i barn- och ungdomslitteraturen 2022

Peter Kostenniemi, filosofie doktor vid Stockholms universitet, tittar på hur illvilliga barn i barn- och ungdomsböckerna utmanar föreställningar om barndomen samtidigt som de också kommenterar sin samtid på olika sätt.

Utställning

I samband med Bokprovningen öppnar Sbi en utställning med 2022 års barn- och ungdomsböcker i biblioteket. Utställningen kan besökas under bibliotekets ordinarie öppettider till och med den 31 maj.

Bokprovningsfinissage

Bokprovningssäsongen knyts ihop med ett program med presentation och panel den 31 maj med start kl. 16.00. En introduktion till Bokprovning 2023 ges av Sara Lafolie (Svenska barnboksinstitutet). Medverkar i panelen gör Clarisa Ronge (bibliotekarie Mediateket Stockholm), Charlotte Cederlund (programledare Babbelpodden) och Signe Barfoed (medarbetare Bokslukaren). Samtalsledare är Ulrika Caperius (förläggare Bonnier Carlsen).

Efter samtalet finns chans att se utställningen en sista gång innan den packas ned i magasinerna. Programmet ges på Svenska barnboksinstitutet, Odengatan 61. Fri entré, ingen föranmälan krävs.

Filmning

Bokprovningen filmas och kommer att finnas tillgänglig på Sbi play.

Tack

Svenska barnboksinstitutet vill rikta ett varmt tack till alla utgivare för att ni skänker ett exemplar av varje bok ni ger ut till Sbi. Tack också till Kungliga biblioteket för gott samarbete.

Bokprovningen arrangeras med stöd från Region Stockholm.

Kontakt

Svenska barnboksinstitutet: Amanda Idberg, kommunikationsansvarig, amanda.idberg@barnboksinstitutet.se, 08–54 54 20 51.

#bokprovning, #svenskabarnboksinstitutet, www.barnboksinstitutet.se/bokprovning

Föreläsare och skribenter

Gästföreläsare och gästskribent: Peter Kostenniemi

Peter Kostenniemi disputerade 2022 med doktorsavhandlingen *Hemsökt barndom. Bilder av barnet i gotisk barnlitteratur*. Hans forskningsområden är bland andra gotisk barnlitteratur, barnet som ekonomiskt subjekt och dystopier för barn och unga. För närvarande arbetar han som lärare vid Umeå universitet och påbörjar senare i år en forskartjänst på samma lärosäte.

Föreläsning: Ilhviliga barn och ilhviljan omkring dem: Nedslag i barn- och ungdomslitteraturen 2022

Gästskribent: Johanna Almqvist

Johanna Almqvist har masterexamen i litteraturvetenskap från Uppsala universitet och var under 2022 praktikant på Sbi. Hennes intresseområden rör litteraturvetenskap och retorik och hennes masteruppsats handlar om Katarina Taikons Katitzi ur ett retoriskt perspektiv. Hon har arbetat som gymnasielärare i ämnen som svenska och samhällsvetenskap.

Textbidrag: Klimathjältar och miljöbovar: 2022 års ekokritiska barn- och ungdomsböcker ur ett retoriskt perspektiv

Gästskribent: Ann Steiner

Ann Steiner är docent i litteraturvetenskap vid Uppsala universitet och forskar kring den svenska barnboksmarknaden. Hon är framför allt intresserad av 1900-talets och samtidens litteratur, bokmarknad, läskultur och den digitala teknikens betydelse för litteraturen. Ann har deltagit som föreläsare i Bokprovning 2018 samt som skribent 2020, 2021 och 2022.

Textbidrag: Digital utgivning av barn- och ungdomslitteratur 2022

Föreläsare Sbi: Kajsa Bäckius

Kajsa Bäckius är bibliotekarie på Svenska barnboksinstitutet och ansvarar för IT och bibliotekssystem. Hon sitter även med i redaktionen för barnämnesord. Kajsa har föreläst vid tidigare Bokprovningar om bland annat dystopier, normer och inkludering, statistik och övergripande teman.

Föreläsning: Över till sporten: idrott i barn- och ungdomslitteraturen 2022

Föreläsare Sbi: Sara Lafolie

Sara Lafolie är bibliotekarie vid Svenska barnboksinstitutet med ansvar för den teoretiska samlingen och specialsamlingarna av äldre barnlitteratur. Hon har till tidigare Bokprovningar skrivit texter till dokumentationen, arbetat med gästföreläsarna och deras texter samt föreläst på Bokmässan i Göteborg.

Föreläsning: Vad hände i utgivningen 2022? Statistik, teman och analyser

Bokprovningens dokumentationens skribenter

Merparten av texterna i Bokprovningens dokumentationen har skrivits av Kajsa Bäckius, Sofia Gydemo, Amanda Idberg, Sara Lafolie och Åsa Warnqvist, Svenska barnboksinstitutet. Redaktör för dokumentationen är Åsa Warnqvist.